

APSTIPRINU:

Stratane

A. Stratane,

Eiropas Atbalsta fonda vistrūcīgākajām personām
vadošās iestādes vadītāja

30. 05. 2024

Datums: _____

Labklājības ministrija

**EIROPAS ATBALSTA FONDA VISTRŪCĪGĀKAJĀM
PERSONĀM un EIROPAS SOCIĀLĀ FONDA PLUS
PROGRAMMAS MATERIĀLĀS
NENODROŠINĀTĪBAS MAZINĀŠANAI
IEVIEŠANAS NOVĒRTĒŠANAS ZIŅOJUMS**
par periodu no 01.01.2023. līdz 31.12.2023.

Izstrādātājs:

Labklājības ministrijas

Eiropas Atbalsta fonda vistrūcīgākajām
personām vadošā iestāde

Ziņojuma izstrādē izmantoti

SIA "Aptauju Centrs" 02.01.2023.

līguma Nr. LM2023/24-1-1320/1 ietvaros

2023. gadā veiktās atbalsta saņēmēju aptaujas rezultāti

Rīga, 2024

SATURS

SATURS	2
SAĪSINĀJUMI.....	3
I. EAFVP UN ESF+ PROGRAMMAS SNIEGTAIS ATBALSTS ZEMU IENĀKUMU UN KRĪZES SITUĀCIJĀ NONĀKUŠĀM MĀJSAIMNIECĪBĀM 2023. GADĀ	4
1. Atbalstīto personu skaits, saņemtā atbalsta un finansējums.....	4
2. Atbalsta saņēmēju apmierinātības novērtējums	9
2.1. Sociāli demogrāfiskais profils un teritoriālais pārklājums	9
2.2. Atbalsta saņēmēju mājokļa raksturojums	13
2.3. Atbalsta saņēmēju ēst gatavošanas ieradumi	17
2.4. Palīdzība no citām organizācijām	19
3. Atbalsta saņemšanas iespējas	21
3.1. Informācija par atbalsta iespējām.....	21
3.2. Nokļūšana līdz atbalsta saņemšanas vietai	22
3.3. Iespējamās grūtības	25
4. Atbalsta efektivitātes pašvērtējums	27
5. Pārtikas atbalsts	31
5.1. Pārtikas komplektu izmantošana	31
5.2. Bērnu pārtikas komplektu izmantošana.....	35
5.3. Naudas ietaupījumi un citu pārtikas produktu izmantošana	36
5.4. Maltīšu nodrošināšana	39
6. Pamata materiālā palīdzība.....	42
6.1. Higiēnas un saimniecības komplektu izmantošana	42
6.2. Bērnu higiēnas preču komplektu izmantošana	45
6.3. Mācību piederumu komplektu izmantošana	47
7. Papildpasākumi.....	49
II. EAFVP UN ESF+ PROGRAMMAS VADĪBĀ IESAISTĪTO INSTITŪCIJU PAVEIKTAIS 2023. GADĀ	54
SECINĀJUMI UN IETEIKUMI.....	57
PIELIKUMI.....	64
1. pielikums	64
Situācijas novērtējums	64
2. pielikums	73
PO aptaujas rezultātu kopsavilkums.....	73

SAĪSINĀJUMI

CSP	Centrālā statistikas pārvalde
DP	Darbības programma pārtikas un pamata materiālās palīdzības sniegšanai vistrūcīgākajām personām 2014. -2020. gada plānošanas periodā
EAFVP	Eiropas Atbalsta fonds vistrūcīgākajām personām
EK	Eiropas Komisija
ES	Eiropas Savienība
ESF+	Eiropas Sociālais fonds Plus
ESF+ Programma	Eiropas Sociālā fonda Plus programmas materiālās nenodrošinātības mazināšanai 2021. -2027. gadam
LM	Labklājības ministrija
MK	Ministru kabinets
PO	Partnerorganizācija
RI	Revīzijas iestāde (Finanšu ministrija)
SEI	Sertifikācijas iestāde (Labklājības ministrija)
SI	Sadarbības iestāde (Sabiedrības integrācijas fonds)
SIF	Sabiedrības integrācijas fonds
UA	Ukraina
VI	Vadošā iestāde (Labklājības ministrija)
VK	Valsts Kontrole
VKS	Vadības un kontroles sistēma

I. EAFVP UN ESF+ PROGRAMMAS SNIEGTAIS ATBALSTS ZEMU IENĀKUMU UN KRĪZES SITUĀCIJĀ NONĀKUŠĀM MĀJSAIMNIECĪBĀM 2023. GADĀ

1. Atbalstīto personu skaits, saņemtais atbalsts un finansējums

EAFVP DP un ESF+ Programmas atbalsts (turpmāk – atbalsts) 2023. gadā nodrošināts 19 100 294 *euro* apmērā, t.sk. 18 455 603 *euro* - pārtikas un pamata materiālā palīdzības sniegšanai.

Kopumā no EAFVP ieviešanas uzsākšanas līdz 2023.gada 31.decembrim atbalsts nodrošināts:

- 57 595 425 *euro* apmērā, t.sk. 54 729 512 *euro* pārtikas un pamata materiālā palīdzības sniegšanai, jeb 100% no DP noteiktā (57 595 425 *euro*);
- 10 181 694 *euro* no EAFVP atbalstam piešķirtajām valsts budžeta virsstaistībām¹ (10 465 225 *euro*).
- 8 941 245 *euro* apmērā, t.sk. 8 933 107 *euro* pārtikas un pamata materiālā palīdzības sniegšanai, jeb 23,36% no ESF+ Programmas noteiktā (38 280 000 *euro*).

2023.gadā, atbilstoši EAFVP VI aplēsēm:

- no atbalstu saņēmējiem Latvijas iedzīvotājiem:
 - 82 976 unikālas personas ir pārtikas preču komplektu saņēmēji, kas ir 98,7 % no visām 84 065 unikālām personām, kurām 2023. gadā noteikts trūcīgas vai krīzes situācijā esošas māsaimniecības statuss, vai saņemta izziņa par maznodrošinātas māsaimniecības statusu ar ienākumiem, kuri nepārsniedz 376 *euro* pirmajai vai vienīgajai personai māsaimniecībā, bet katrai nākamai personai 264 *euro*, kā arī 9 069 personas – maltīšu saņēmēji;
 - 83 690 unikālas personas ir higiēnas un saimniecības preču komplektu saņēmēji, kas ir 99,55 % no visām atbalsta nosacījumiem atbilstošām unikālām personām (84 065 personas).
- no atbalstu saņēmējiem UA civiliedzīvotājiem:
 - 16 081 unikālas personas ir pārtikas preču komplektu saņēmēji, kas ir 97,14 % no visām atbalsta nosacījumiem atbilstošām unikālām personām (16 554 personas);
 - 16 537 unikālas personas ir higiēnas un saimniecības preču komplektu saņēmēji kas ir 99,90 % no visām atbalsta nosacījumiem atbilstošām unikālām personām (16 554 personas).

Sniegtā atbalsta veidi:

- pārtikas preču komplekti (turpmāk – pārtikas komplekti);
- gatavās maltītes (turpmāk – maltītes);
- higiēnas un saimniecības preču komplekti (turpmāk - higiēnas un saimniecības komplekti);
- individuālo mācību piederumu komplekti (turpmāk - mācību piederumu komplekti);

¹ Piešķirtas ar Ministru kabineta 25.11.2014. noteikumu Nr. 727 „Darbības programmas ”Pārtikas un pamata materiālās palīdzības sniegšana vistrūcīgākajām personām 2014.-2020. gada plānošanas periodā” īstenošanas noteikumi”18.10.2022.grozījumiem

- pārtikas komplekti zīdaiņiem un maziem bērniem līdz divu gadu vecumam (turpmāk – bērnu pārtikas komplekti);
- higiēnas komplekti bērniem līdz divu gadu vecumam (bērnu higiēnas komplekti);
- sejas masku komplekti;
- papildpasākumi.

1. tabula

Sniegtais atbalsts 2023. gadā un kopā EAFVP DP ietvaros², skaits

Atbalsta veids	2023.gadā			Kopā uz 31.12.2023.		
	Kopā	t.sk.		Kopā	t.sk.	
		Latvijas iedzīvotāji	UA civiliedzīvotāji		Latvijas iedzīvotāji	UA civiliedzīvotāji
pārtikas komplekti	490 354	428 709	61 645	3 413 527	3 260 106	153 421
maltiņas	446 760	446 760	0	3 014 369	3 014 033	336
higiēnas un saimniecības komplekti	206 961	181 328	25 633	1 205 812	1 132 878	72 934
mācību piederumu komplekti	11072	8420	2652	101 028	90 713	10315
bērnu pārtikas komplekti	3941	3072	869	33 100	30 547	2553
bērnu higiēnas komplekti	3530	2886	644	26 564	24 736	1828
roku dezinfekcijas līdzekļi	0	0	0	56 871	56 871	0
sejas masku komplekti	76	76	0	19 874	19 755	119
papildpasākumi	1705	1140	565	13 207	12 006	1201
dalība papildpasākumos personas	6919	5104	1815	65 996	61 591	4405

Avots: SI apkopotā informācija 2023.

Latvijas iedzīvotājiem īstenotie papildpasākumi.

2023. gadā Latvijas iedzīvotājiem īstenoto papildpasākumu skaits un tajos iesaistīto personu skaits salīdzinot ar 2022. gadu palielinājies par 41 pasākumu (2022. gadā – 1 099 papildpasākumi) un par 756 papildpasākumos iesaistītajām personām (2022. gadā – 4 348 personas).

2023. gadā lielākā daļa no visiem papildpasākumu dalībniekiem – 40 % (2 066 personas), iesaistījušies pasākumos dzīves prasmju pilnveidošanai (537 pasākumi jeb 47 %), kuri visbiežāk organizēti par šādām tēmām:

- konsultācijas par sociālās situācijas uzlabošanas iespējām, sociālo problēmu risināšanu, praktisko sadzīves iemaņu attīstību (tajā skaitā veļas mazgāšana, mājas uzkopšana un ēdienu pagatavošana), personīgā higiēnu, kā pasargāt sevi, savus bērnus, mazbērnus un būt drošībā vasaras periodā;
- informācijas sniegšana par atbalsta komplektu racionālu izlietošanu;
- informācija par jauniem pašvaldības noteikumiem atbalsta saņemšanā;

² Informācija uz 27.02.2024.

- apmācība par internetbankas lietošanu, e-pasta izveidi, lietošanu, portāla Latvija.lv izmantošanu, konsultācijas par dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas kārtību, kā sevi pasargāt no krāpniekiem internetā un pa telefonu;
- apmācība datorprasmju apgūšanai un lietošanai ikdienā, par rēķinu apmaksu internetbankā un elektroniski parakstītiem dokumentiem, VID deklarācijas aizpildīšanu;
- informatīvi pasākumi un individuālas konsultācijas par mājokļa siltināšanu, elektroenerģijas taupīšanu, atkritumu šķirošanu, apģērbu kopšanu un otrreizēju izmantošanu, par drošību ar uguni un apkures iekārtām, par drošu svētku svinēšanu un ugunsdrošību un drošību uz ceļa slidenā un tumšā laikā;
- radošās darbnīcas un meistarklases: puzuru un sveču izgatavošanā, šūšanas pamatprasmju apgūšana, dekoratīvo kārbu izgatavošana, mājdzīvnieku (suņi, kaķi) aprūpe un uzturēšana.

Ievērojama interese no visiem papildpasākumu dalībniekiem (1 696 personas jeb 33 %) izrādīta par pasākumiem, kuros informē par veselības veicināšanas tēmām (354 pasākumi jeb 31 %), piemēram, veselīgs dzīvesveids, alkoholisma un smēķēšanas kaitīgums, sirds veselība un sirds slimību profilakse, cukura diabēts un kā ar to sadzīvot, vingrinājumu kompleksi veselības stiprināšanai, rīcība traumu gadījumā, higiēna (pareiza roku un ķermeņa kopšana), uzvedība karstā laikā, kā parūpēties par savu imunitāti un sagatavoties rudens-ziemas sezonai, ārstniecības augu izmantošana, gripas profilakse, fiziskā un garīgā veselība un tās stiprināšana, pirmās palīdzības sniegšana veselības traucējumu gadījumos, deju kustības un vingrinājumi sēdot uz krēsla u.c. Organizētas konsultācijas "Kā rūpēties par redzi", informatīvas pasākums "Vitamīnu nozīme cilvēka organismā".

Atsaucību ieguvuši pasākumi par ēst gatavošanu un uztura tēmām (111 pasākumi jeb 10 %), kuros iesaistījušies 11 % (546 personas) no visiem papildpasākumu dalībniekiem. Iegūtas zināšanas un prasmes par veselīgas maltītes pagatavošanu no pārtikas komplektā esošajiem produktiem un receptes to pagatavošanai, produktu uzglabāšanu, ēdienkartes veidošanas pamatiem, dārzeņu fermentēšana, ziemas krājumu gatavošanas noslēpumiem, ēdienkartes sastādīšanu balstoties uz sezonālajiem dārzeņiem un augļiem, produktiem veselīgai ikdienai un receptes to pagatavošanai, kartupeļu ēdienu daudzveidību. Rīkoti pasākumi "Latgale – kaut ko no vēstures un tās tradicionālie ēdieni", meistarklase "Maizes cepšana" un kā pagatavot Jāņu sieru.

Īstenoti 46 (4 %) socializēšanās pasākumi (ar iesaistītām 336 personām jeb 6,6 %) par šādām tēmām: Līgo svētku un Jāņu svinēšanas tradīcijas un ticējumi, Valentīndienas un Lieldienu pasākumi, Ziemassvētku dekoru meistarklases, organizēti pasākumi "Uzzini vairāk par mums, Latvijas Sarkanais Krusts", "Pestīšanas armijas vēsture", Nacionālās teātra izrādes "Pinokio piedzīvojumi" apmeklējums. Rīkota ekskursija uz Maizes muzeju, Lieldienu koncerts "Atnāc Lieldienās", Vasaras skoliņa, kā arī organizēts Mātes dienai un ģimenes dienai veltīts pasākums ar dzeju, bērniņas atmiņām, dziesmām un kopīgu sadraudzību.

Nodrošināti 36 (3 %) pasākumi, kuros piedalījās 159 (3,1 %) personas par dažāda veida palīdzības saņemšanas iespējām, piemēram, nepieciešamie dokumenti invaliditātes, pensijas kārtošanai, līguma laušana ar elektrības pakalpojumu sniedzējiem, brīvprātīgais darbs kā socializācijas iespēja, organizēta meistarklase "Neirografikas zīmēšana".

Organizēti 25 (2 %) pasākumi par budžeta plānošanu un finansēm (ar iesaistītām 142 personām jeb 3 %) par šādām tēmām: mājsaimniecības budžeta plānošana/sabalansēšana,

praktiski padomi kā ietaupīt un iekrāt naudu ikdienā, pasākums "Personīgais budžets un tā plānošana".

Īstenoti 16 (1,5 %) pasākumi par nodarbinātības iespējām, kuros piedalījās 2 % no visiem dalībniekiem jeb 79 personas par šādām tēmām: iespēja tirgoties ar saviem mājražojumiem, bezdarbs un trūcīgo statuss, aktīvie nodarbinātības pasākumi, konsultācijas nodarbinātības jautājumu risināšanai, organizēts pasākums "Vajadzīga palīdzība? Jautā! Mēģināsim risināt".

PO organizējušas 5 sporta un brīvā laika pavadīšanas pasākumus (0,5 %), kuros piedalījās 22 personas jeb 0,5 % no visiem dalībniekiem.

Pārējie papildpasākumi, kuros iesaistījušies salīdzinoši neliels atbalsta saņēmēju loks, ir speciālistu konsultācijas un pasākumi ģimenēm ar bērniem. Nav organizētas atbalsta vai pašpalīdzības grupas.

2023. gadā lielākais īstenoto papildpasākumu īpatsvars ir Latgalē (28 %) un Rīgā (26 %). Pārējos reģionos papildpasākumu skaita īpatsvars ir 10–13 % robežās. Lielākais papildpasākumos iesaistīto personu skaits ir Rīgā – 20 % un Kurzemē – 19 % no 2023. gadā papildpasākumos iesaistītajiem. Pārējos reģionos papildpasākumos iesaistīto personu skaita īpatsvars ir 10–13 % robežās.

UA civiliedzīvotājiem īstenotie papildpasākumi.

Lielākā interese no visiem papildpasākumu dalībniekiem (576 personas jeb 32 %) izrādīta par individuālajām konsultācijām par pieejamo atbalstu novados un pagastos (252 pasākumi jeb 45 %), kurās UA civiliedzīvotāji tika informēti par pieejamo atbalstu Tukuma, Saldus un Talsu novadā, Kuldīgas pilsētā, Neretas pagastā, humāno palīdzību, sociālajiem un adaptācijas jautājumiem, konsultācijas "Trūcīgas un maznodrošinātas personas statuss, tiesības un pienākumi", organizēta meistarklase "Neirografikas zīmēšana".

Lielu atsaucību ieguvuši pasākumi dzīves prasmju pilnveidošanai (154 pasākumi jeb 27 %), kuros piedalījās 454 personas jeb 25 % no visiem dalībniekiem. Papildpasākumu dalībnieki ieguvuši zināšanas par pārtikas produktu lietošanu ikdienas maltīšu pagatavošanai, higiēnas un saimniecības preču izmantošanu, par dažādiem sociālajiem jautājumiem, par atbalsta saņemšanas iespējām, par sadzīves problēmu risināšanu, Latvijas likumdošanas jautājumiem, juridiska satura jautājumiem (līgumi, iesniegumi, vērsšanās policijā u.tml.), kas nepieciešams, lai reģistrētu saimniecisko darbību. Organizētas nodarbības par higiēnas un saimniecības preču komplektu un pārtikas preču komplektu izmantošanu, pirmo medicīnisko palīdzību, līdzmaksājumiem pie ārsta, sniegti padomi par apģērba kopšanu, kā var viegli labot apģērbus, dārzeņu audzēšanu, kas jāievēro ievācot meža veltes, konsultācijas par drošību ar uguni un apkures iekārtām, par drošību uz ceļa slidenā un tumšā laikā, praktiski padomi apģērba kopšanā u.c.

Ievērojama interese (297 personas jeb 16 %) izrādīta par socializēšanās pasākumiem (48 pasākumi jeb 8 %). UA civiliedzīvotāji piedalījās neformālās tikšanās "Gaismu Ukrainai", informatīvās un radošās darbnīcās, kas veltītas Lieldienām, Miķeļdienai rudens saulgriežiem un Ziemassvētku svinēšanai. Rīkota vasaras skoliņa bērniem, organizēti pasākumi par Tēva dienas tradīcijām pasaulē un Latvijā, Līgo svētku svinēšanas tradīcijām un ticējumiem, senlatviešu Ziemassvētku tradīcijām, pasākums "Uzzini vairāk par mums, Latvijas Sarkanais Krusts" un Valentīndienas pasākums, Lieldienu koncerts "Atnāc Lieldienās".

Veselības veicināšanas pasākumos (54 pasākumi jeb 10 %) piedalījušās 266 personas jeb 15 % no visiem papildpasākumu dalībniekiem, kuri ieguvuši informāciju par vīrusa infekcijām, vakcināciju pret gripu, termiskiem bojājumiem: atdzišana, apsaldējumi, pārkaršana, apdegumi, kā rīkoties karstajā laikā, pirmās palīdzības pamati, kā nesaslimt, kādas tējas, augļus, dārzeņus, ogas ēst lai stiprinātu imunitāti, dažādi vingrinājumu kompleksi veselības stiprināšanai, stresa novēršana, stresa ietekme uz ādu, ādas vēzis un to pazīmes. Organizēti pasākumi "Vitamīnu nozīme veselībā", "Kā parūpēties par savu sirds veselību", "Kā sadzīvot ar stresu?", "Miega higiēna. Miegas veselībai", "Kā atpazīt infarktu". Īstenoti 43 (8 %) pasākumi par ēst gatavošanu un uztura tēmām, kuros iesaistījušies 10 % (174 personas) no visiem papildpasākumu dalībniekiem. Papildpasākumu dalībnieki piedalījušies pasākumos, kuros informēti par produktiem veselīgai ikdienai un receptes to pagatavošanai, ēst gatavošanu, uzturu, ēdienkartes veidošanas pamatiem, sabalansētas ikdienas maltītēm, ēdienkartes sastādīšanu balstoties uz sezonālajiem dārzeņiem un augļiem, dārzeņu fermentēšanu -KIMCHI, C vitamīna nozīmi organismā un to avotiem, kartupeļu ēdienu daudzveidību, receptēm no atbalsta komplektos esošajiem produktiem. Organizētas nodarbības "Konservēšanas metodes un pārtikas produktu saglabāšana ziemai" un "Gatavo ar prieku", radošās darbnīcas "Sīrupu sagatavošana", "Latviešu ēdienkarte", "Kā pagatavot putraimus". Sniegtas konsultācijas "Pārtikas pakas satura pārvēršana veselīgā un ekonomiskā maltītē", "Senču padomi ikdienā – šoreiz par maizi".

Ģimenēm ar bērniem organizēto papildpasākumu īpatsvars bija 0,4 % (2 pasākumi) no visiem papildpasākumiem, kuros piedalījās 14 personas jeb 0,8 % no visiem papildpasākumu dalībniekiem. Apmeklēts pasākums "Zinību diena" un pasākums, kurā dalībnieki informēti kā pasargāt sevi, savus bērnus, mazbērnus un būt drošībā vasaras periodā.

Pārējie papildpasākumi, kuros iesaistījies salīdzinoši neliels atbalsta saņēmēju loks, ir pasākumi par budžeta plānošanu un finansēm, nodarbinātības iespējām, sporta un brīvā laika pasākumi un speciālistu konsultācijas. Nav organizētas atbalsta vai pašpalīdzības grupas.

2023. gadā lielākais UA civiliedzīvotājiem īstenoto papildpasākumu īpatsvars ir Rīgā (35 %), Kurzemē (24 %) un Rīgas reģionā (17 %). Pārējos reģionos papildpasākumu skaita īpatsvars ir 6-10 % robežās. Papildpasākumos iesaistīto personu skaits ir proporcionāls īstenoto papildpasākumu skaita īpatsvaram reģionālajā sadalījumā. Vislielākais tas ir Rīgā – 36 % un Kurzemē – 21 % no 2023. gadā papildpasākumos iesaistītajiem UA civiliedzīvotājiem. Pārējos reģionos papildpasākumos iesaistīto personu skaita īpatsvars ir 9–12 % robežās.

2. Atbalsta saņēmēju apmierinātības novērtējums

2.1. Sociāli demogrāfiskais profils un teritoriālais pārklājums

Atbalsta saņēmēju, kuri 2022. un 2023. gadā saņēma pārtikas preču, higiēnas un saimniecības preču un mācību piederumu komplektus, kā arī maltītes zupas virtuvēs, un kuri 2022. un 2023. gadā papildus saņēma bērnu pārtikas un bērnu higiēnas komplektus, sociāli demogrāfiskais profils atspoguļots 2. tabulā. Atzīmējams, ka aptaujā nepiedalījās UA civiliedzīvotāji, kuri saņēma EAFVP un ESF+ Programmas atbalstu tādā pat apmērā kā Latvijas vistrūcīgākie iedzīvotāji.

2. tabula

Atbalsta saņēmēju sociāli demogrāfiskais profils

Atbalsta saņēmēju grupas	Komplektu saņēmēji		Maltīšu saņēmēji	
	2022. g.	2023. g.	2022. g.	2023. g.
Atbalsta saņēmēju dzimums (%)				
Vīrieši	45,7	43,3	53,8	48,0
Sievietes	54,3	56,7	46,2	52,0
Atbalsta saņēmēju vecuma grupas (%)				
Līdz 14 gadiem	18,5	18,5	0,5	2,5
15-34 gadi	9,0	10,0	5,3	5,2
35-54 gadi	20,9	22,6	31,3	33,9
55-64 gadi	21,7	21,0	22,5	21,9
65 un vairāk gadu	29,9	27,9	40,4	36,5
Bērnu vecuma grupas (% no bērnu kopskaita)				
Līdz 2 gadiem	8,0	14,7	Netiek noteikts	
3-5 gadi	34,1	16,3		
6-8 gadi	16,4	17,0		
9-11 gadi	10,2	19,4		
12-14 gadi	15,4	14,9		
15-17 gadi	16,0	17,7		
Atbalsta saņēmēju vidējais vecums (gadi)				
	47,4	46,8	60,2	58,1
Atbalsta saņēmēji pēc to nodarbošanās (%) un to sociālās piederības (%)*				
Strādā algotu darbu (arī pašnodarbinātie)	5,9	6,4	3,9	4,1
Pieestrādā gadījuma darbos	1,5	2,8	4,3	3,5
Bērna kopšanas atvaļinājumā	1,1	1,6	0,0	0,0
Mājsaimnieki (-ces)	1,3	2,3	1,0	0,3
Bezdarbnieki (-ces)	24,2	19,8	36,4	36,6
Saņem pensiju (jebkuru)	44,0	44,4	53,8	53,0
Mācās, studē	13,0	15,8	1,7	3,0
Pirmskolas vecuma bērni	10,2	8,1	0,1	0,5
No visiem:				
- personas ar invaliditāti	12,3	17,5	27,3	24,8
- citas ES valsts pārstāvji	6,8	5,6	3,6	7,7
- romu tautības pārstāvji	1,0	0,3	0,7	0,5
- personas bez noteiktas dzīvesvietas**	0,1	0,0	6,0	8,3

*- respondenti varēja izvēlēties vairākas atbildes

** - respondenti, kuri norādīja, ka tiem nav noteiktas dzīvesvietas vai nav mājokļa

Avots: SIA "Aptauju Centrs" apkopotā informācija, 2022., 2023. gadā

Atbalsta saņēmēji iedalāmi:

- atbalsta komplektu (turpmāk – komplektu) saņēmējos;
- maltīšu saņēmējos.

Tāpat kā iepriekš sociāli demogrāfiskais profils par maltīšu saņēmējiem reprezentē atbalsta saņēmējus tajās izdales vietās, ar kurām SI noslēgts līgums, tomēr nerepresentē tieši to maltīšu saņēmēju daļu, kuriem ir piešķirts atbalsta saņemšanai atbilstošas mājāsaimniecības vai mājāsaimniecības krīzes situācijā statuss.

Maltīšu saņēmēju strukturālās atšķirības salīdzinot ar komplektu saņēmējiem redzamas 2. tabulā, kurā salīdzināti abu grupu sociāli demogrāfiskie profili.

Secināms, ka saglabājas vecuma un dzimuma atšķirības starp komplektu saņēmējiem un maltīšu saņēmējiem. Vidējais vecums abās grupās ir samazinājies - komplektu saņēmējiem par 0,6 gadiem, bet maltīšu saņēmējiem - par 2,1 gadu, un kopumā maltīšu saņēmējiem ir par 11,3 gadiem augstāks, turklāt sieviešu īpatsvars par 4,7 procentpunktu zemāks nekā komplektu saņēmējiem. Maltītes biežāk saņem pensionāri un bezdarbnieki – viņi veido 89,6 % no visiem maltīšu saņēmējiem. Arī starp komplektu saņēmējiem šīs grupas dominē (64,2 %). Vienlīdz augsts ir arī dažu citu grupu īpatsvars – īpaši tas sakāms par personām ar invaliditāti (17,5 %) un tiem, kas mācās vai studē (15,8 %). No 2017. līdz 2021. gadam komplektu saņēmēju vidū personu, kas vecākas par 55 gadiem skaits ikgadēji palielinājās - no 30,2 % 2017. gadā līdz 55,3 % 2021. gadā. Nākamajos gados novērota šī rādītāja samazināšanās – 2022. gadā to īpatsvars pirmoreiz mazinājies par 3,7 procentpunktiem, sasniedzot 51,6%, bet 2023. gadā vēl par 2,7 procentpunktiem – sasniedzot 48,9 %. Bērnu vecumā līdz 14 gadiem īpatsvars komplektu saņēmēju grupā nav mainījies, salīdzinot ar situāciju pirms gada (18,5 %), turpretī personu vecuma 35-54 gadi īpatsvars pēdējos trīs gados pakāpeniski palielinās: 2021. gadā tas bija 19,8 %, 2022. gadā – 20,9 %, bet 2023. gadā – 22,6 %. Cēloņi šīm izmaiņām visdrīzāk saistāmi ar to, ka veikto sociālo reformu rezultātā pensionāru īpatsvars ar ļoti zemiem ienākumiem ir krities, starp trūcīgajiem iedzīvotājiem lielāku īpatsvaru ieņemot personām darbaspējas vecumā. Tai pašā laikā daļa pensijas un pirmspensijas vecuma cilvēku nonākuši pie nepieciešamības saņemt gatavas maltītes.

Atzīmējams, ka pašnovērtējumā atbalsta saņēmējs var norādīt vairākus aspektus, piemēram, persona ar invaliditāti, kas vienlaikus var būt strādājoša persona vai students, tomēr šāds izvēles pielietojums ir neliels un neietekmē kopējās tendences.

Dzimumu proporcija maltīšu saņēmēju un komplektu saņēmēju vidū 2023. gadā sakrīt – abās grupās sieviešu īpatsvars ir lielāks nekā vīriešu.

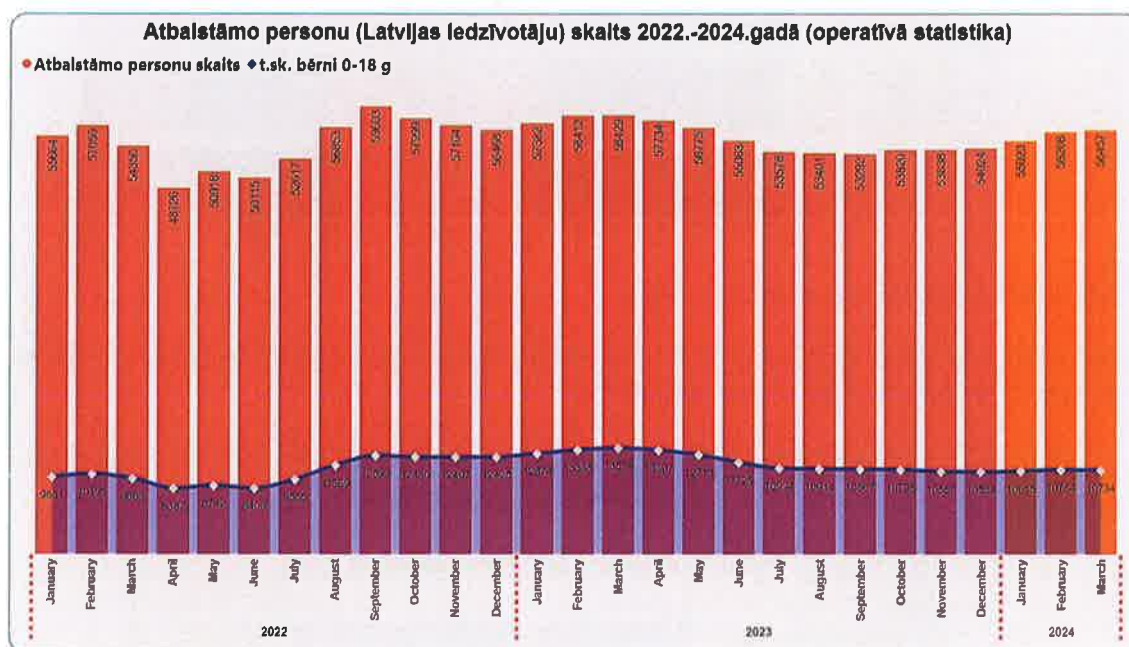
Ja iepriekšējos gados abās saņēmēju grupās ievērojami plašāk nekā sabiedrībā kopumā bija pārstāvēti bērni un vecāki cilvēki, kamēr aktīvā nodarbinātības vecuma personu bija mazāk, tad 2023. gadā situācija izlīdzinās - gan komplektu saņēmēju, gan arī maltīšu saņēmēju grupā pieaug aktīvā nodarbinātības vecuma personu īpatsvars. Visticamāk tas saistāms ar sociāli ekonomiskās situācijas svārstīgumu un augstu cenu inflāciju, kā rezultātā pieaugusi vajadzība pēc atbalsta zemu ienākumu mājāsaimniecībām.

Sākot no 2023. gada 1. janvāra atbalstu bija tiesīgas saņemt personas, kuru vidējie ienākumi nepārsniedza 376 *euro* pirmajai vai vienīgajai personai mājāsaimniecībā, bet katrai nākamajai

personai māsaimniecībā 264 *euro*. Šis ienākumu sliekšnis atbilst 60 %³ no CSP 2020. gadā publicētās ienākumu mediānas (627 *euro*)², piemērojot Latvijas skalu un noapaļojot summas līdz veseliem euro. Atbilstoši likumā "Par sociālo drošību 2.² panta otrajā un trešajā daļā noteiktajam minimālo ienākumu sliekšņus pārskata katru gadu 1. janvārī, ņemot vērā aktuālo minimālo ienākumu mediānu, ko līdz kārtējā gada 1. februārim CSP publicē savā tīmekļvietnē. Un tā tiek ņemta par pamatu, nosakot minimālo ienākumu sliekšņa apmēru nākamajam gadam.

Kopumā unikālo personu skaits, kuriem ir tiesības saņemt atbalstu, salīdzinot ar 2022. gadu, ko raksturo augsta inflācija un sociāli ekonomiskās situācijas svārstības, samazinājies vien par 7 procentpunktiem, kas liecina tikai par daļēju situācijas uzlabošanos. Vienlaikus 2023. gadā vērojamas tendences atšķirības gada ceturkšņu griezumā, kas arī liecina par 2022. gadā iesākušās energokrīzes un sekojošās cenu inflācijas ietekmi. Ja iepriekšējos gados pavasara un vasara mēnešos parasti atbalstāmo personu skaits objektīvu iemeslu dēļ samazinājās, tad 2023. gada vasaras sezonā būtisks samazinājums nav novērots (skat. 1. attēlu).

1. att. Atbalstāmo personu skaits (ikmēneša dati)

Avots: SOPA, SPOLIS dati, skatīti 13.02.2024., 24.03.2024., 09.04.2024.

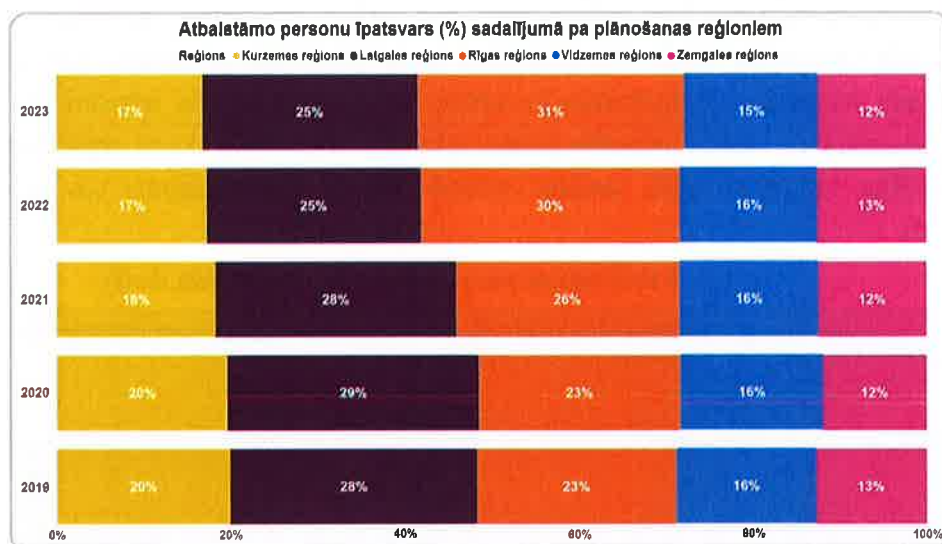
2022. gada II ceturksnī vērojams atbalsta saņēmēju skaita samazinājums. Savukārt III un IV ceturksnī saistībā ar ievērojamu preču un pakalpojumu cenu kāpumu, mēneša inflācijai pārsniedzot 20 %, atbalsta saņēmēju skaits palielinājās, sasniedzot un pārsniedzot I ceturkšņa rādītājus, īpaši palielinoties atbalstāmo bērnu skaitam – no 8,4 tūkst. gada vidū līdz 12,4 tūkst. gada beigās (skat. 1. attēlu). 2023. gada I ceturksnī turpinājās atbalstāmo personu skaita palielināšanās, tostarp bērnu skaits pārsniedza iepriekšējā gada rādītāju, ceturkšņa beigās sasniedzot 13,5 tūkst personu. Atzīmējams, ka sociāli ekonomiskajai situācijai stabilizējoties, gada otrajā pusē bērnu skaits samazinājās līdz vidēji 10,7 tūkst. personu mēnesī. Un šādā līmenī tas saglabājas visus turpmākos mēnešus līdz 2024. gada

³ Iedzīvotāji, kuru ekvivalentie rīcībā esošie ienākumi ir zemāki par 60 % no māsaimniecību rīcībā esošās ienākumu mediānas, tiek uzskatīti par pakļautiem nabadzības riskam.

martam ieskaitot. Analizējot krīzes situācijā nonākušo personu vecuma struktūru un skaitu, secināms, ka vairāk nekā 40 % no visām ar šo statusu esošām personām ir bērni vecumā līdz 18 gadiem. Tas liecina, ka ģimenes darbaspējas vecumā ar apgādībā esošiem bērniem ir biežāk pakļautas krīzēm, salīdzinot ar citām sociālām grupām.

Analizējot statistikas datus reģionālajā dalījumā, secināms, ka pēdējos piecos gados atbalstāmo personu īpatsvars pakāpeniski samazinās Kurzemes reģionā un Latgales reģionā, bet pieaug Rīgas plānošanas reģionā – no 23 % 2019. gadā uz 31 % 2023. gadā (skat. 2. attēlu).

2. att. Atbalstāmo personu skaits reģionālajā dalījumā

Avots: SOPA, SPOLIS dati, skatīti 01.03.2024.

Savukārt Vidzemes reģionā un Zemgales reģionā šis rādītājs pēdējos gados ir visai stabils, tā svārstības nepārsniedz 1 procentpunktu.

3. att. 2023. gadā izdalīto pārtikas komplektu (individuālajai izdalei) sadalījums pa statistiskajiem reģioniem

Avots: SI apkopota informācija

3. attēlā atspoguļota informācija par pārtikas komplektu izdali Latvijas iedzīvotājiem (dati par UA civiliedzīvotājiem nav iekļauti) reģionālā griezumā, kas balstīta uz saņemtajām atbalsta sniedzēju ceturkšņa atskaitēm par faktisko komplektu izdali 2023. gadā.

Saskaņā ar 2023. gadā apkopotajiem datiem, Latgales reģionā izdalīti 30 % pārtikas komplektu, Rīgas reģionā – 29 %, bet pārējos statistiskajos reģionos atbalsta īpatsvars ir savstarpēji ļoti līdzīgs 13 – 14 % robežās. Šī tendence sakrīt ar iepriekšējos gados konstatēto. Vērtējot atbalsta saņēmēju skaita izmaiņas secināms, ka pēdējos divos gados atbalstāmo personu skaits Rīgas reģionā pārsver personu skaitu Latgales reģionā. Taču izdalītā pārtikas atbalsta apjoms abos reģionos ir ļoti līdzīgs. Tas skaidrojams ar to, ka atbalsta sniegšanas ilgums reģionāli ir atšķirīgs, ko ietekmē, piemēram, atšķirīgs nodarbinātības līmenis. Tā, uz 31.12.2023. reģistrētā bezdarba līmenis Latgales statistiskajā reģionā bija 11 %, bet Rīgas statistiskajā reģionā vien 4,3 %.⁴

Reģionāli netiek uzskaitīta maltīšu saņemšana, jo tā vairāk saistīta ar šāda atbalsta pieejamību (skat. 4. attēlu).

4. att. Maltīšu izsniegšanas vietu pārklājums Latvijā

Avots: SIF dati

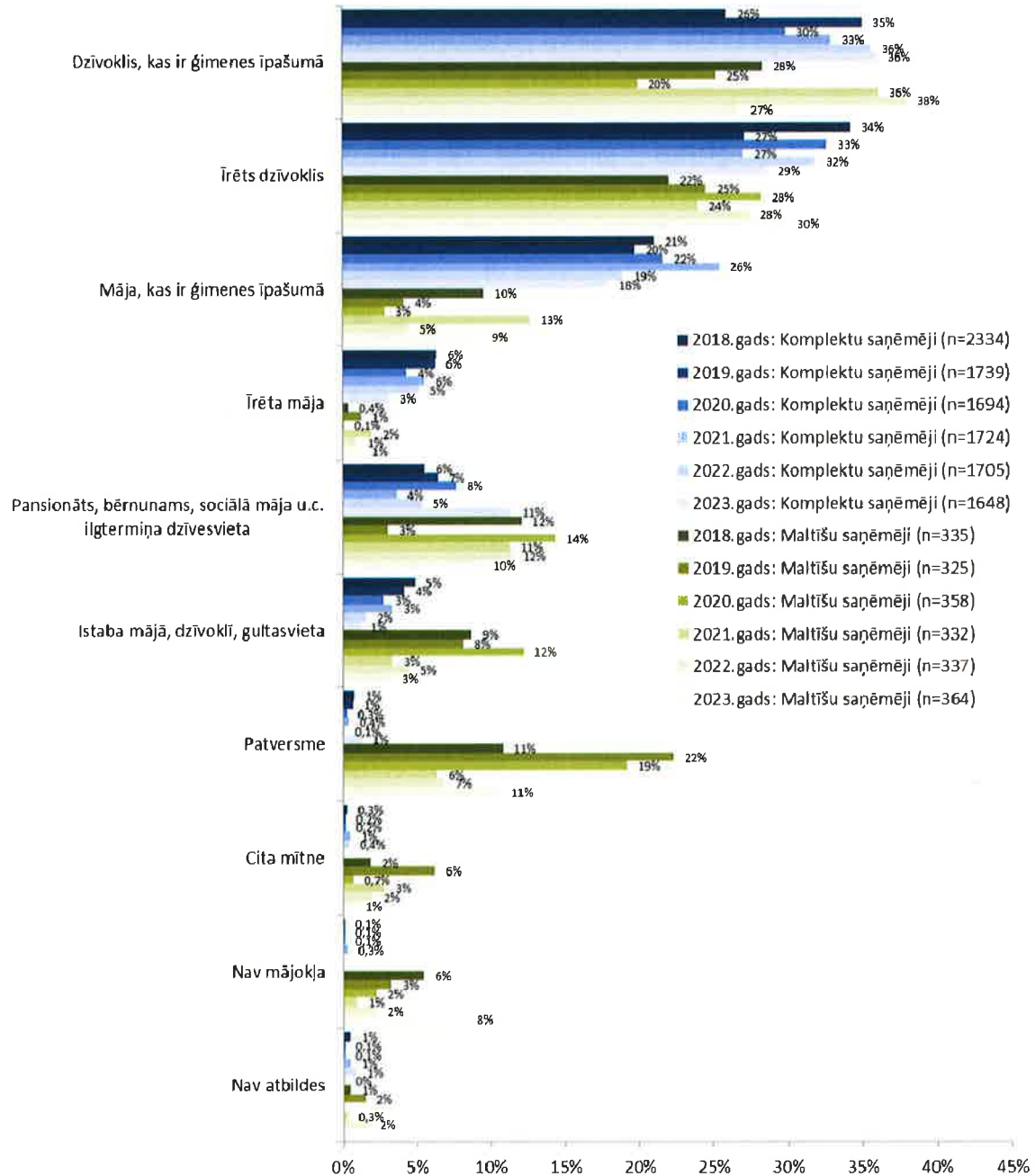
Lai izsniegtu maltītes, nepieciešama noteikta atbalsta saņēmēju koncentrācija (lielākas apdzīvotas vietas), kā arī PO, kas gatavas izsniegt maltītes. Ietekme arī ir pašvaldību, nevalstisko vai reliģisko organizāciju piedāvātajiem zupas virtuves vai citiem ēdināšanas pakalpojumiem ārpus atbalsta ietvariem.

2.2. Atbalsta saņēmēju mājokļa raksturojums

Atbalsta saņēmēju mājoklis atšķiras, ja pretnostata komplektu un maltīšu saņēmējus. Turklāt, kā redzams 5. attēlā, lielākoties atšķirības 2023. gadā saglabājas, salīdzinot ar situāciju iepriekšējos gados.

⁴ https://www.nva.gov.lv/lv/2023gads?utm_source=https%3A%2F%2Fwww.google.lv%2F

5. att. Atbalsta saņēmēju dzīvesvietas

Avots: respondenti un viņu ģimenes locekļi, par kuriem saņemts atbalsts

Komplektu saņēmēji 2023. gadā, līdzīgi kā iepriekšējos gados, biežāk dzīvo īrētā vai ģimenes īpašumā mājā, jo viņiem ir iespēja samaksāt īri vai arī pašvaldība sniedz mājokļa pabalstu, kamēr maltīšu saņēmēji kaut arī dzīvo dzīvoklī vai mājā, kas ir ģimenes īpašumā (iespējams, mitinās pie radniekiem), tomēr ievērojami biežāk ir patversmju, sociālo dzīvokļu iemītnieki. Tomēr jāatzīmē, ka īrēts dzīvoklis kā mītne pēdējo gadu aptaujās maltīšu saņēmēju grupā nosaukts biežāk.

Atzīmējams, ka dzīvoklis, kas ir ģimenes īpašumā, kā mītne 2021. un 2022. gada aptaujā starp maltīšu un komplektu saņēmējiem nosaukts gandrīz vienlīdz bieži. Tas skaidrojams ar objektīvu tendenci ierobežotu ienākumu situācijā maksājumiem dzīvesvietas uzturēšanai un komunālajiem pakalpojumiem atvēlēt augstāku prioritāti, nekā pārtikas iegādei, un apmeklēt maltīšu izsniegšanas vietu, ja tā pieejama dzīvesvietas tuvumā. Savukārt 2023. gadā to

maltīšu saņēmēju skaits, kas kā mītni nosauca ģimenes īpašumā esošo dzīvokli, samazinājās par 11 procentpunktiem.

Vērojams, ka īrēta māja atbalsta saņēmēju vidū kā mājoklis kopumā parādās arvien retāk, jo mājas īre saistās ar lielākiem izdevumiem, ko atbalsta saņēmēji – zemu ienākumu mājsaimniecības saprotami neizvēlas.

Atšķirības vērojamas vērtējumā par nepastāvīgu dzīvesvietu (istabu vai gultasvietu dzīvoklī vai mājā) kā mājokli – komplektu saņēmēji šādu mājokļa tipu norāda tikai līdz 5 % gadījumos, turpretī maltīšu saņēmēji līdz 12 % gadījumu. Atzīmējams, ka pēdējos gados abās atbalsta saņēmēju grupās šāda atbilde nosaukta arvien retāk.

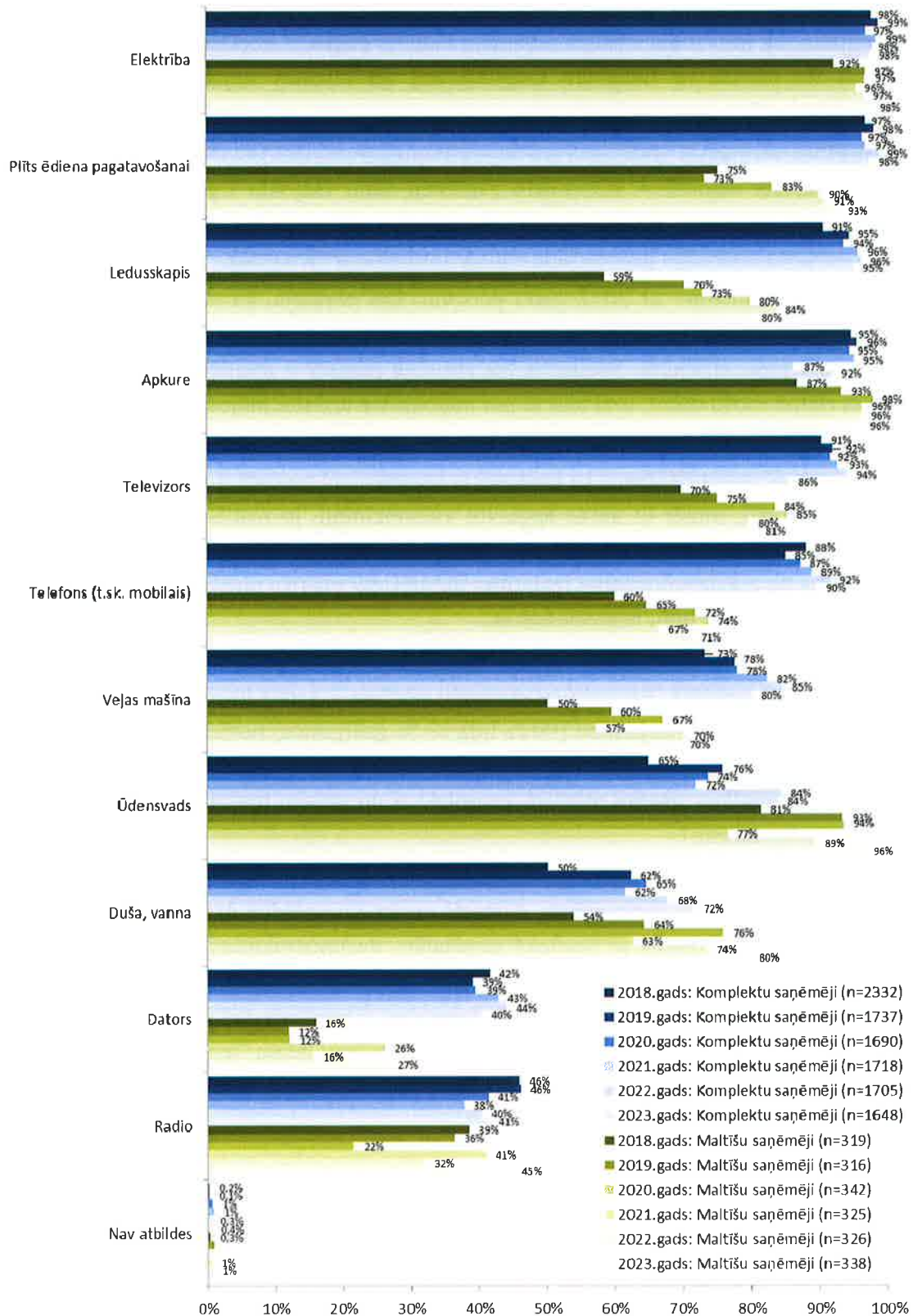
2023. gadā salīdzinot ar 2022. gadu personu, kas norādīja, ka tām nav mājokļa, maltīšu saņēmēju vidū palielinājās par 6 procentpunktiem, turpretī atbilde par citu mītni samazinājās par vienu procentpunktu. Secināms, ka izmaiņu pamatā ir maltīšu saņēmēja pašvērtējums par tā rīcībā esošu mītni, uzskatot to par mājokli vai atzīstot mājokļa neesamību.

Vērtējot atbildes par mājokļa labiekārtojumu, konstatēts, ka saglabājas visu iepriekšējo gadu tendences. 6. attēlā redzams, ka komplektu saņēmējiem pamatā ir raksturīgi nedaudz labāki dzīves apstākļi, tomēr to nevar apgalvot viennozīmīgi, jo maltīšu saņēmēji biežāk dzīvo pilsētās – tādejādi viņiem ievērojami biežāk ir pieejams ūdensvads, duša vai vanna. To nosaka ne tik daudz nabadzības izplatības rādītāji, cik maltīšu pieejamība vietās, kur ir vairāk personu, kurām tās būtu nepieciešamas.

Elektrība un plīts ir gandrīz katram komplektu saņēmējam, tomēr tas šai grupai bija raksturīgs arī iepriekš. Arī maltīšu saņēmēji pēdējos 3 gados uz elektrības (96 % līdz 98% gadījumos) un plīts pieejamību (90 % līdz 93 % gadījumos) norādījuši biežāk, kas kopumā liecina par plašākām iespējām sagatavot siltu ēdienu, tomēr sasaistāma arī ar iepriekšminēto tendenci vienlaikus saņemt atbalsta komplektus un gatavu maltīti, prioritējot dzīvesvietas izdevumu apmaksu.

Kopumā vērojams, ka gadu gaitā noris zināma dzīves apstākļu izlīdzināšanās starp komplektu un maltīšu saņēmējiem. Atbalsta saņēmēju norādītā dzīves apstākļu uzlabošanās galvenokārt skaidrojama ar iepriekš minētajām vecumstrukturā izmaiņām, jo personām lielākā vecumā biežāk īpašumā jau ir savs mājoklis un dzīves laikā sagādāts mājokļa labiekārtojums – līdz ar to ir pieejams ledusskapis, ūdensvads, veļas mašīna, duša vai vanna. Tomēr nereti vienlaikus lielākam skaitam personu zemu ienākumu mājsaimniecībās ienākumu nepietiekamība izdevumiem mājoklim un pārtikai rada papildus nepieciešamību izmantot maltīšu izdales vietas, lai paēstu.

6. att. Mājokļu labiekārtojums

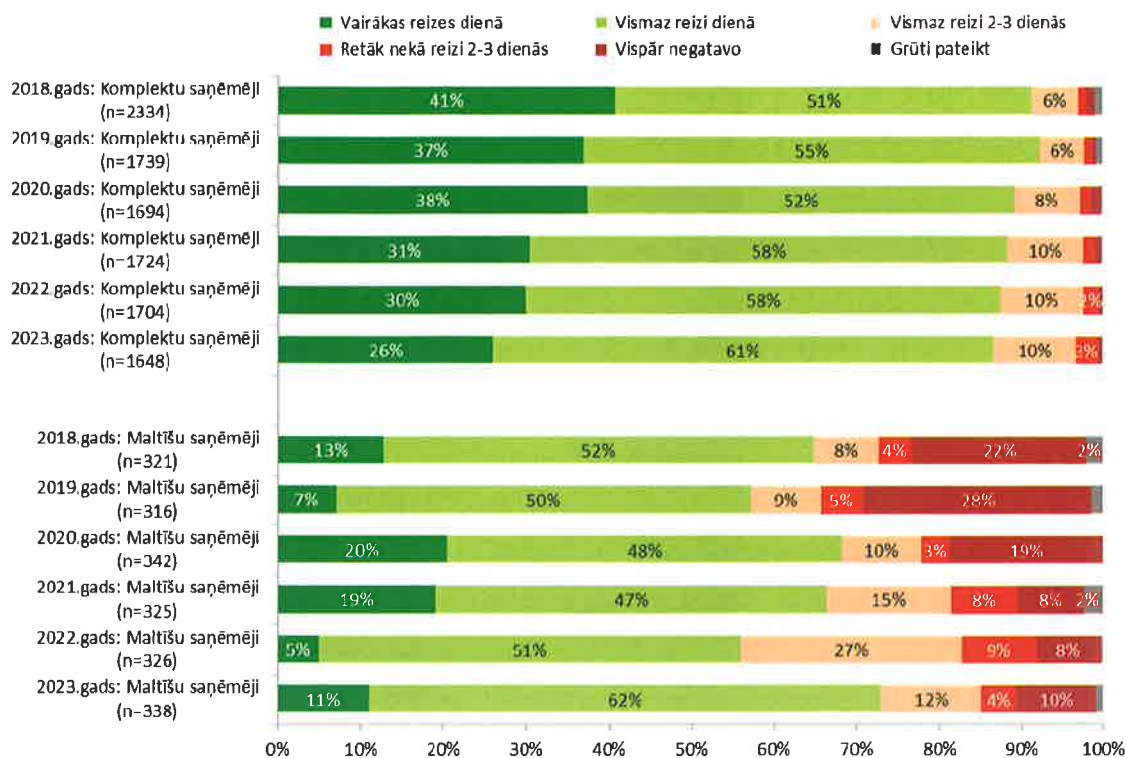

Avots: respondenti un viņu ģimenes locekļi, par kuriem saņemts atbalsts

2.3. Atbalsta saņēmēju ēst gatavošanas ieradumi

Komplektu saņēmēji siltu ēdienu gatavo salīdzinoši bieži, lai arī pēdējo sešu gadu laikā novērojams kritums attiecībā uz atbildi „vairākas reizes dienā”, attiecīgi pieaugot to komplektu saņēmēju īpatsvaram, kas gatavo „vismaz reizi dienā” (skat. 7. attēlu).

7. att. Cik bieži atbalsta saņēmēja ģimene gatavo silto ēdienu?

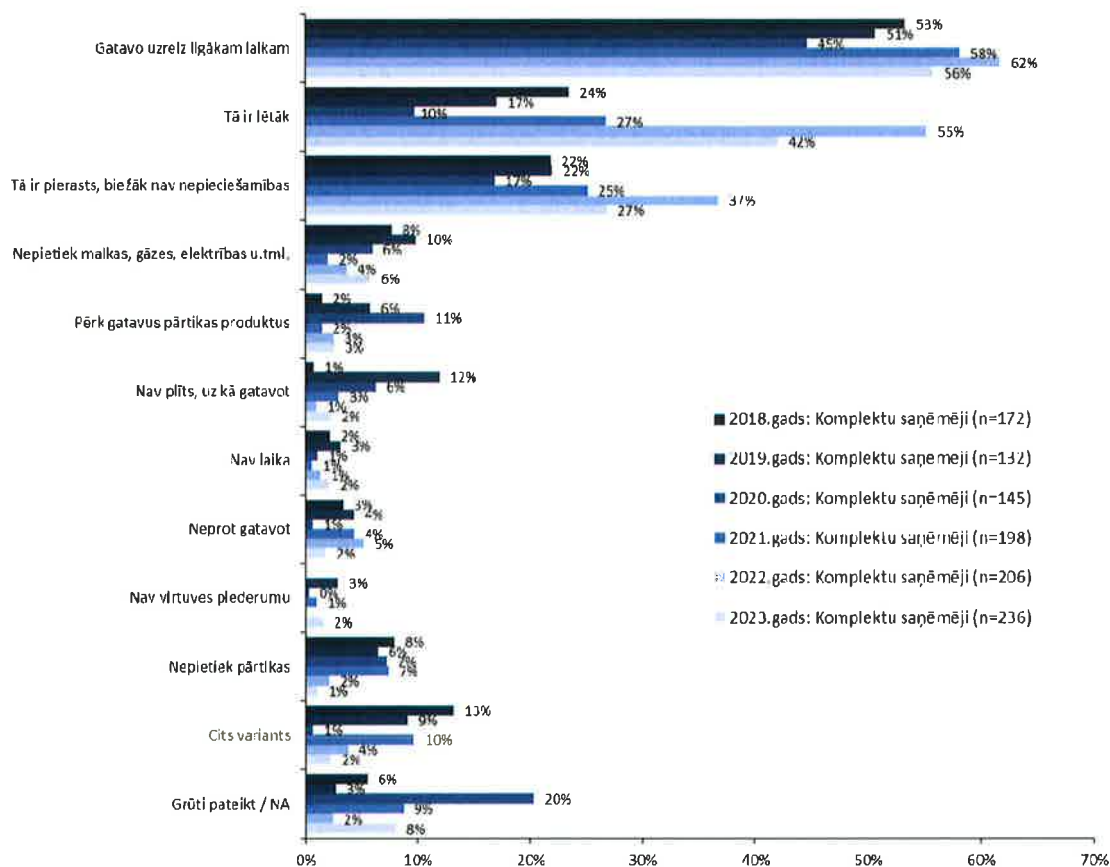

Avots: respondenti un viņu ģimenes locekļi, par kuriem saņemts atbalsts

Šo tendenci var skaidrot ar gados veco un atsevišķi dzīvojošo respondentu īpatsvara pieaugumu, kuriem raksturīgi tas, ka viņi negatavo vairākas reizes dienā (ja starp visiem komplektu saņēmējiem vairākas reizes dienā gatavo 26 %, tad starp cilvēkiem, kas dzīvo vieni – 14 %, savukārt starp 65 gadus veciem vai vecākiem komplektu saņēmējiem – 11 %). Pakāpeniski pieaug arī to komplektu lietotāju īpatsvars, kas gatavo reizi 2-3 dienās vai retāk. Maltīšu saņēmēju grupā, salīdzinot ar situāciju gadu iepriekš, būtiski pieaug to personu īpatsvars, kas gatavo ēst vismaz reizi dienā, kā arī palielinās to personu skaits, kas gatavo vairākas reizes dienā, samazinās to personu īpatsvaram, kas gatavo ēdienu vismaz reizi 2-3 dienās. Pretstatā komplektu saņēmēju grupai, maltīšu saņēmēju grupā saglabājas personu skaits, kas vispār negatavo.

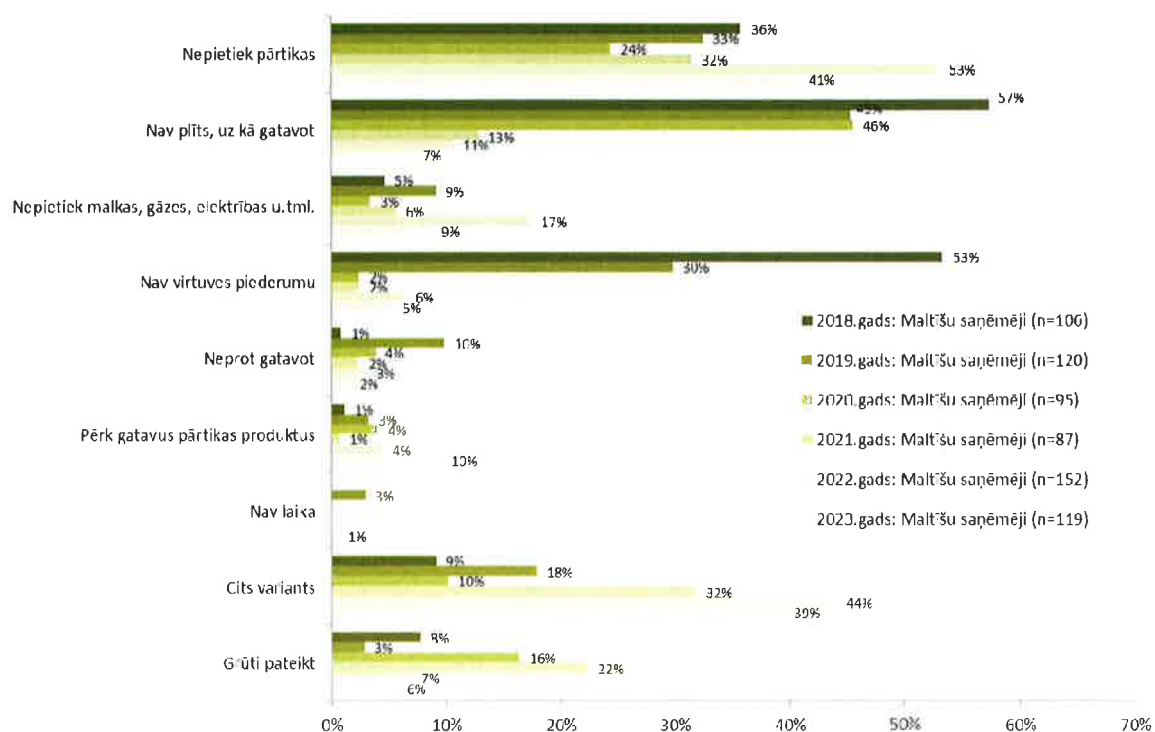
Citas novērojamās atšķirības starp komplektu un maltīšu saņēmēju ēst gatavošanas ieradumiem ir loģiskas, jo izriet no kritērija, pēc kāda grupas sadalītas – pēc pārtikas komplektiem dodas tie, kas produktus var izmantot maltīšu pagatavošanai, bet pēc maltītēm tie, kas tā vai cita iemesla dēļ negatavo vai gatavo ievērojami retāk (skat. 8. un 9. attēlu). Vairāk nekā puse no komplektu saņēmējiem (56 %) uz jautājumu “Kāpēc ģimene gatavo tik reti vai vispār negatavo?” atbildēja, ka „gatavo uzreiz ilgākam laikam”. Tā ir salīdzinoši izplatīta tendence īpaši vientuļo atbalsta saņēmēju vidū – piemēram, vārīt zupu, kas tiks patērēta tuvāko 2-3 dienu laikā. Starp tiem, kas dzīvo vieni, šo atbildi norādījis 61 % personu.

8. att. Kāpēc ģimene gatavo tik reti vai vispār negatavo? (komplektu saņēmēji)

Avots: respondenti-komplektu saņēmēji un viņu ģimenes locekļi, kas gatavo silto ēdienu retāk, nekā reizi dienā

9. att. Kāpēc ģimene gatavo tik reti vai vispār negatavo? (maltīšu saņēmēji)

Avots: respondenti - maltīšu saņēmēji un viņu ģimenes locekļi, kas gatavo silto ēdienu retāk, nekā reizi dienā

Nākamās biežāk saņemtās atbildes uz šo jautājumu ir “tā ir pierasts, biežāk nav nepieciešamības” (27 %) un “tā ir lētāk” (42 % no komplektu saņēmējiem).

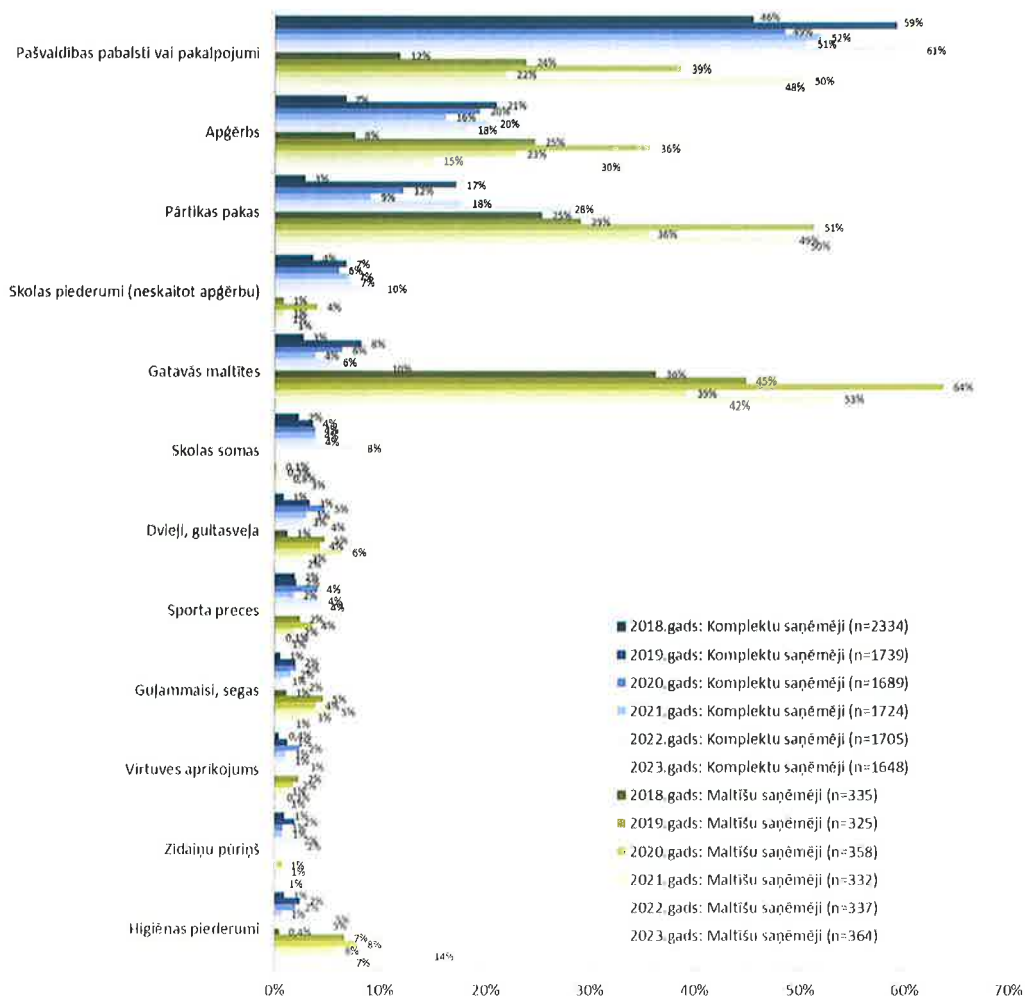
Analizējot iemeslus, kāpēc maltīšu saņēmēji gatavo reti vai negatavo vispār, viena no nozīmīgākām atbildēm par biežākas negatavošanas iemesliem saistās ar pārtikas trūkumu – uz to 2023. gadā norāda 41 % no maltīšu saņēmējiem. Atzīmējams, ka arī iepriekšējos gados uz šo apstākli norādīja ievērojama daļa respondentu – 2022. gadā 53 %, bet 2021. gadā – 32 % no maltīšu saņēmējiem.

2023. gadā ievērojama daļa (39 %) maltīšu saņēmēju snieguši “citas” atbildes. Galvenokārt tās ietver norādes, ka gatavo vairākām dienām un pēc tam uzsilda (15 %). Daži saka arī, ka pietiek ar zupas virtuvēs saņemto ēdienu (5 % no respondentiem) vai, ka ir citas iespējas saņemt siltu ēdienu (5 %).

2.4. Palīdzība no citām organizācijām

Atbalsta saņēmēji vērsas arī pie citām organizācijām, lai saņemtu palīdzību. Komplektu saņēmēju vidū kā šādas organizācijas pārliecinoši dominē pašvaldību sociālie dienesti, turklāt vērojama tendence, ka uz saņemtajiem pabalstiem vai pakalpojumiem norādīts salīdzinoši visbiežāk – 2023. gadā komplektu saņēmēji to atzīmējuši 61 % gadījumu (salīdzinot 2022. gadu šis rādītājs pieauga par 10 procentpunktiem), maltīšu saņēmēji 48 % gadījumu (skat. 10. attēlu).

10. att. Kāda veida palīdzību ģimene saņem no citām organizācijām?

Avots: respondenti un viņu ģimenes locekļi, par kuriem saņemts atbalsts

Analizējot 2023. gada aptaujas rezultātus, vērojams, ka abas atbalsta saņēmēju grupas no citām organizācijām saņem pārtikas pakas – komplektu saņēmēji 28 % gadījumu un maltīšu saņēmēji 50 % gadījumu. Atzīmējams, ka pārtikas komplektus izsniedz virkne dažādu nevalstisko organizāciju (piemēram, Pārtikas bankas programmas ietvaros) un pašvaldības institūciju, raugoties uz objektīvām vajadzībām, īpaši uz pārtikas cenu inflācijas fona.

Trešdaļa no maltīšu saņēmējiem un piektdaļa no komplektu saņēmējiem no citām organizācijām kā palīdzību saņem arī apģērbu. Tas skaidrojams ar bieži vieniet PO – nevalstiskajā vai reliģiskajā organizācijā ir iespēja saņemt komplektu vai maltīti un organizācijas pašas sarūpēto vai iedzīvotāju saziēdoto apģērbu un citas sadzīvē noderīgas lietas (segas, gultasveļu, virtuves piederumus).

10 % no komplektu saņēmējiem saņēma arī skolas piederumus. Tāpat 5 % komplektu saņēmēju un 7 % maltīšu saņēmēju norādījuši, ka saņēmuši higiēnas piederumus. Tā kā publiski nav sniegta informācija par citām organizācijām, kas organizētu higiēnas preču izdali, secināms, ka maltīšu saņēmēji aptaujā atzīmē citā izdales vietā no citas PO saņemtos higiēnas un saimniecības komplektus.

Ņemot vērā iepriekšminētos apsvērumus un atbalsta saņemšanas nosacījumus, kas vienlaikus dod iespēju saņemt gan pārtikas, gan higiēnas un saimniecības komplektus, secināms, ka higiēnas un saimniecības komplektu saņēmēju īpatsvars maltīšu saņēmēju vidū visprecīzāk norāda uz pārklāšanās pakāpi starp atbalsta saņēmējiem. Izrietoši atzīmējams, ka 2023. gadā ne mazāk kā 7 % maltīšu saņēmēju ir arī pārtikas komplektu saņēmēji.

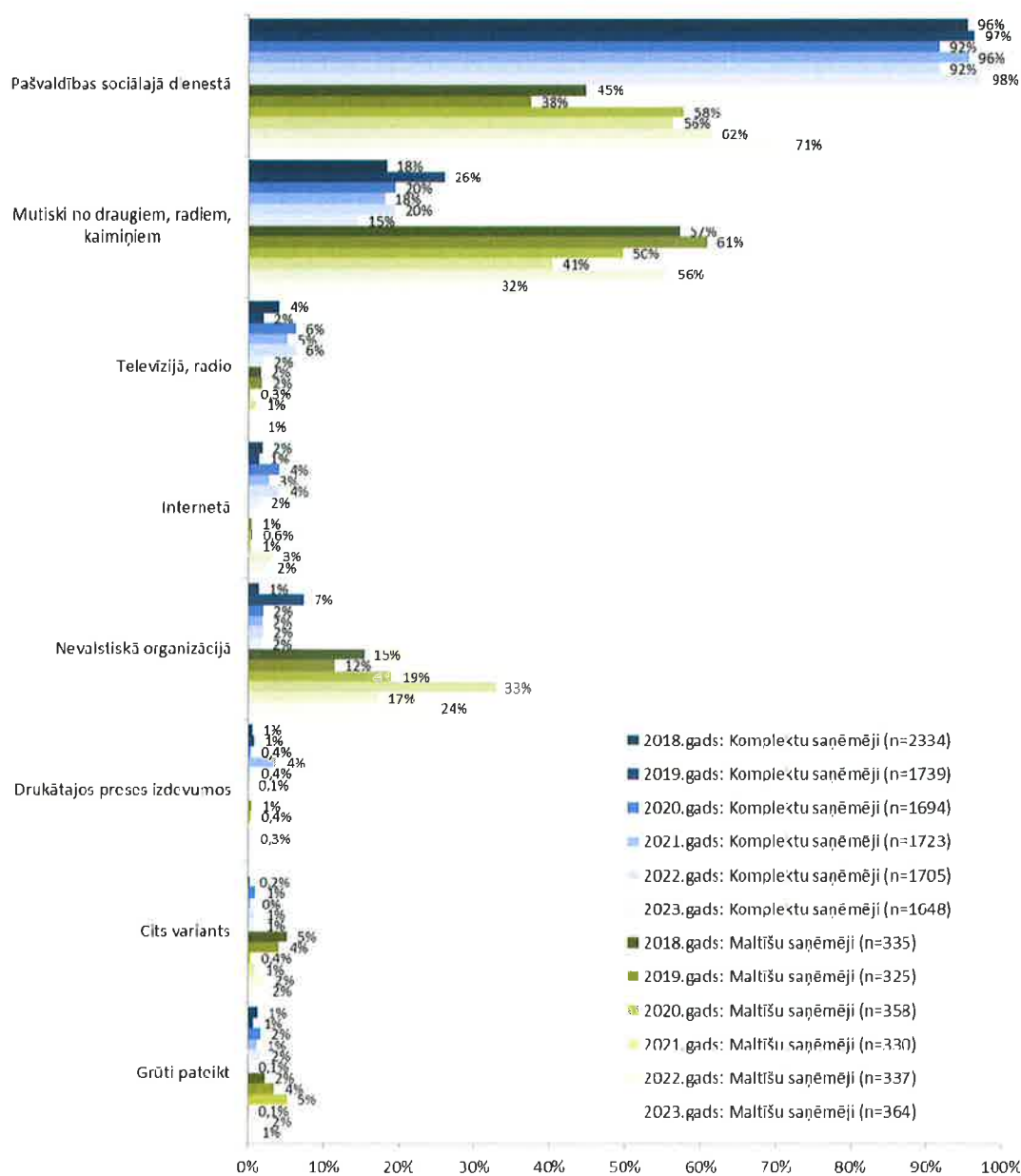
Salīdzinot gadu griezumā dažādu palīdzības veidu saņemšanas īpatsvarus, vērojams to svārstīgums, kas skaidrojams ar citu organizāciju (izņemot pašvaldību) sniegtās palīdzības situatīvo raksturu – atbalsts lielā mērā atkarīgs no konkrēta palīdzības veida pieejamības gan teritoriāli, gan atbalsta noturīgumā (ziedojumi, īslaicīgas akcijas, pilsoniskās sabiedrības atbalsts atbilstoši saņēmēju vajadzībām). Secināms, ka šo citu organizāciju palīdzība daudz mazāk ir mērķtiecīgi plānota, salīdzinot ar EAFVP un ESF+ Programmas sniegto atbalstu. Līdz ar to atbalsta saņēmējiem var nākties izmantot tādu palīdzību, kāda konkrētajā brīdī no konkrētā avota ir pieejama.

3. Atbalsta saņemšanas iespējas

3.1. Informācija par atbalsta iespējām

Pārliciecināši izplatītākais kanāls informācijas nodošanai par atbalsta iespējām ir caur sociālajiem dienestiem – uz to norāda 98 % komplektu saņēmēju, kā arī 71 % maltīšu saņēmēju (skat. 11. attēlu). Turklāt šo kanālu respondenti katru gadu norāda visbiežāk. Tas var būt saistīts arī ar pašvaldības palīdzības kā tādas biežāku izmantošanu (skat. 10. attēlu), kuras saņemšanas gaitā var būt pieejama arī informācija par pārtikas atbalstu un pamata materiālo palīdzību atbalstu.

11. att. Kur uzzināja par atbalsta saņemšanas iespējām?

Avots: respondenti un viņu ģimenes locekļi, par kuriem saņems atbalsts

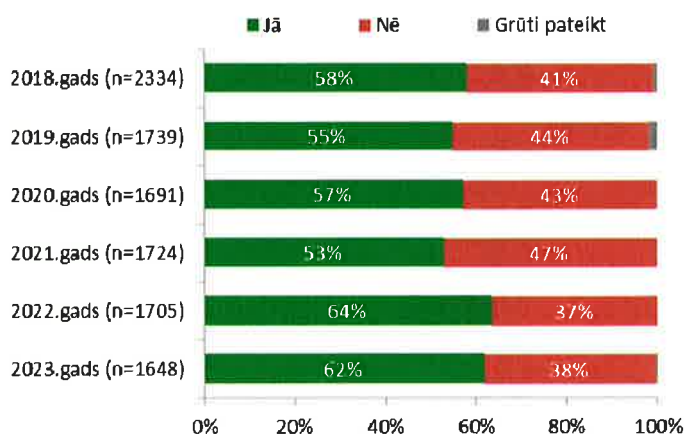
Tendence tiešā veidā izriet no nosacījumiem, kas izvirzīti komplektu saņēmējiem – sociālie dienesti izsniedz izziņas par trūcīgas, maznodrošinātas mājsaimniecības statusu vai krīzes situāciju personai vienlaikus nodrošinot arī informāciju par atbalsta iespējām. Turklāt jāņem vērā, ka daļā pašvaldību tieši sociālie dienesti nodrošina komplektu izdali.

Maltīšu saņēmēji informāciju par atbalsta saņemšanas iespējām līdz šim biežāk (2019. gadā – 61 % gadījumu) uzzināja, izmantojot neformālus kanālus – draugus, radniekus kaimiņus, un vidēji tikai katram trešajam respondentam (2019. gadā – 38 % gadījumu) informāciju sniedza sociālais dienests. Tomēr pēdējos gados kā izplatītākais informācijas nodošanas kanāls arī maltīšu saņēmēju vidū nosaukts sociālais dienests (2023. gadā sasniedzot 71 % gadījumu), kas vēlreiz parāda abu mērķgrupu pārklāšanos aptaujas gadā.

Pēdējos gados ievērojami biežāk maltīšu saņēmēji sniedz atbildi, ka informācija saņemta nevalstiskajā vai reliģiskajā organizācijā. 2023. gadā šādu atbildi sniedz ceturtda daļa no respondentiem.

Drukāto presi un internetu kā informācijas iegūšanas vieta norāda tikai atsevišķos (0,4 % līdz 2 %) gadījumos, lai arī, kā redzams 12. attēlā, gandrīz konstanti katru gadu aptuveni vairāk nekā puse (2023. gadā 62 % gadījumu) komplektu saņēmēju atzīst, ka ģimenē ir vismaz kāds, kam tas ir pieejams un kas ar to prot rīkoties. Interneta pieejamība un prasme ar to rīkoties nenozīmē, ka tas tiks izmantots tāda rakstura informācijas meklēšanai, kas saistīta ar sociālo palīdzību – cilvēkiem visdrīzāk nav nepieciešama vispārīga informācija par izdales punktiem Latvijā, bet gan daudz konkrētāka par palīdzības saņemšanas iespējām tieši savā dzīvesvietā.

12. att. Vai kādam no ģimenes ir pieejams internets un prasme ar to rīkoties?

Avots: respondenti un viņu ģimenes locekļi, par kuriem saņemti atbalsta komplekti

Nemot vērā to personu augsto īpatsvaru, kas norāda uz sociālajiem dienestiem kā informācijas avotu, diez vai plaši nepieciešams nodrošināt vēl papildus informēšanu par palīdzības saņemšanas iespējām. Šī informācijas avota izmantošana līdz ar palīdzības pieejamības nodrošināšanu arī maznodrošinātām personām tikai pieaugusi – tāpat skaidrs, ka potenciālie klienti par savām tiesībām tiek informēti. Šo pārliecību stiprina arī maltīšu saņēmēju aptaujā sniegtās atbildes.

3.2. Nokļūšana līdz atbalsta saņemšanas vietai

Atbilstoši aktuālākajiem datiem (2024. gada februārī) visā Latvijas teritorijā kopā darbojas 402 atbalsta izdales vietas (neskaitot zupas virtuves), kas nodrošina pārklājumu visu pašvaldību administratīvajās teritorijās (skat. 13. attēlu).

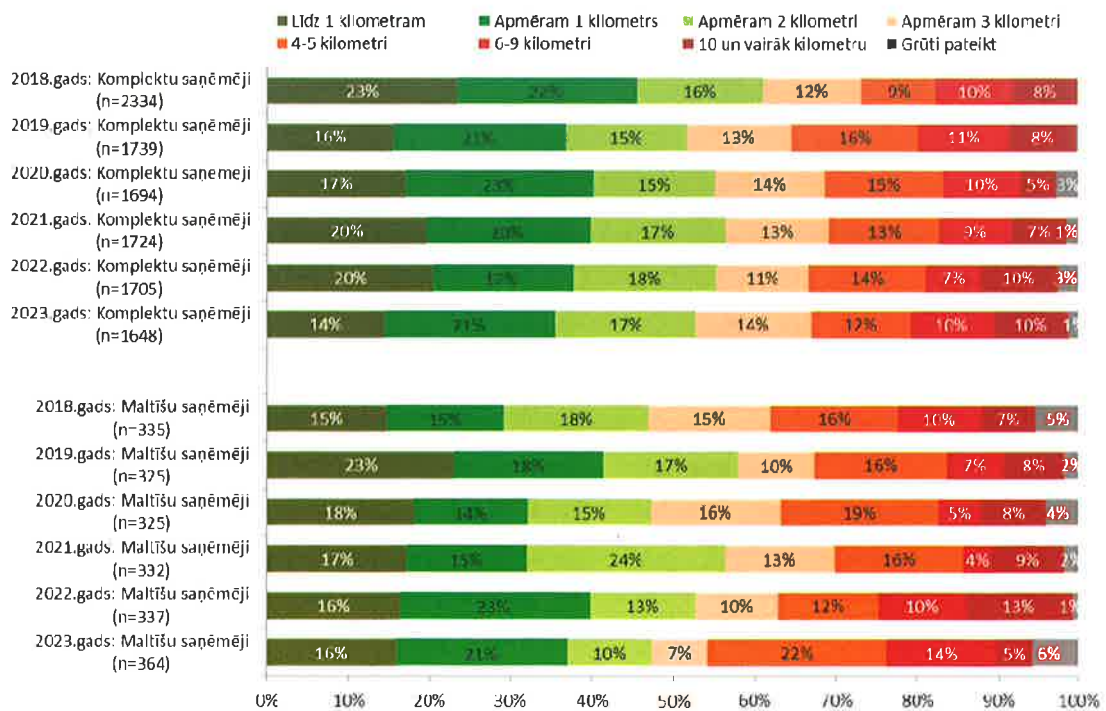
13. att. Atbalsta vietu pārklājums Latvijā

Avots: SIF dati

Komplektu saņemšanas vietu pieejamību raksturo attālums līdz tā saņemšanas vietai (skat. 14. attēlu).

14. att. Attālums līdz atbalsta saņemšanas vietai

Avots: respondenti un viņu ģimenes locekļi, par kuriem saņemts atbalsts

Aptaujas rezultātā secināts, ka atbalsta saņēmējiem 2023. gadā nācās mērot apmēram 4,4 kilometrus līdz atbalsta komplektu saņemšanas vietai. Iepriekšējos gados vidējais attālums bija mazāks – vidēji 3,3 kilometri. Ievērojot to, ka pēdējā gadā nav notikušas būtiskas izmaiņas izdales vietu izvietojumā, izmaiņas galvenokārt saistāmas ar dažu respondentu atbildēm, kas norādījuši ļoti lielus attālumus (vienai ģimenei 150 kilometri, citai

– 90 km, vēl kādai 75 km). Šādām atbildēm, visticamāk, ir nejaušs raksturs, jo atbilstoši 13. attēlā atspoguļotajai situācijai nevienā gadījumā attālums starp atbalsta sniegšanas vietām nesasniedz 75 -150 km.

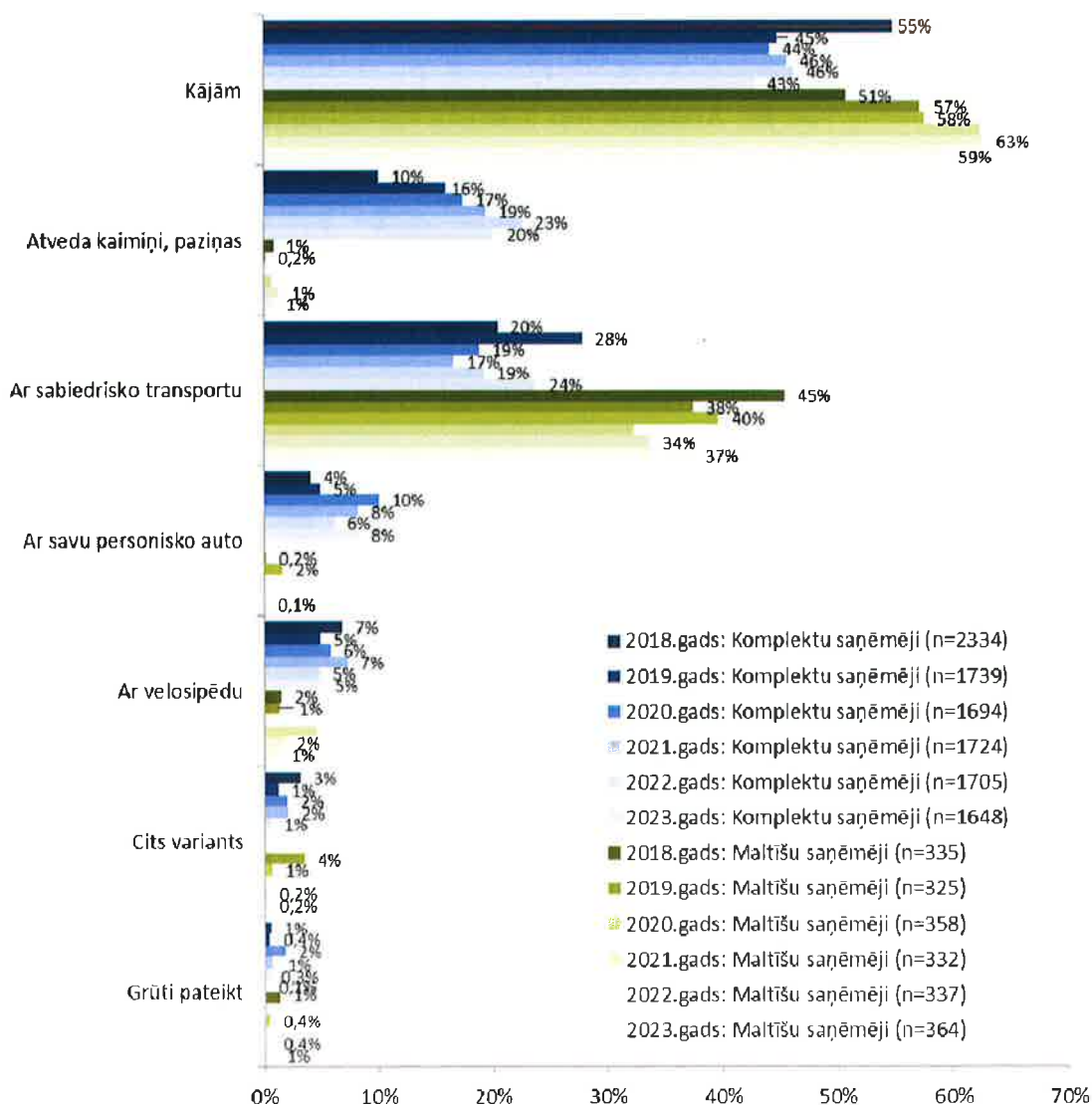
Tāpat kā iepriekšējos gados, arī 2023. gadā vismazākos attālumus (3,7 km) min komplektu saņēmēji – citu pilsētu (ne galvaspilsētas) iedzīvotāji. Savukārt lauku iedzīvotāji 2023. gadā vidēji norādījuši vislielākos attālumus – 5,5 kilometrus.

Maltīšu saņēmēju nosauktais vidējais attālums pēdējo gadu laikā ir visai stabils – no 3,0 līdz 3,7 kilometri (2023. gadā tie ir 3,2 km).

Komplektu un maltīšu saņēmēji tādējādi kopumā nosaukuši visai līdzīgus attālumus, tomēr tā visdrīzāk ir sagādīšanās – komplektu izdales vietas pieejamas visā Latvijā, kamēr maltīšu izdales vietas – atsevišķās apdzīvotās vietās, turklāt absolūtajā vairumā gadījumu tās ir pilsētas (skat. 4. attēlu).

Atbalsta pieejamību raksturo arī veids kā atbalsta saņēmējs nokļūva līdz atbalsta saņemšanas vietai. 2023. gadā līdzīgi kā iepriekš uz komplektu un maltīšu izdales vietām to apmeklētāji visbiežāk dodas kājām – komplektu saņēmēji 43 % gadījumu, bet maltīšu saņēmēji 59 % gadījumu (skat. 15. attēlu).

15. att. Kā nokļūva līdz atbalsta saņemšanas vietai?

Avots: respondenti un viņu ģimenes locekļi, par kuriem saņemts atbalsts

Tie, kas saņēmuši maltītes, nereti (2022. gadā 34 % gadījumu, bet 2023. gadā 37 % gadījumu) līdz to izdales vietai nokļuvuši ar sabiedrisko transportu, kas skaidrojams ar tā pieejamību maltīšu izdales vietu tuvumā. Arī komplektu saņēmēji 24 % gadījumu 2023. gadā uz atbalsta izdales vietu devās ar sabiedrisko transportu. Tāpat 20 % gadījumu tos atveda kaimiņi vai paziņas (skat. 15. attēlu). Neliela daļa komplektu saņēmēju nokļūšanai atbalsta sniegšanas vietā izmantoja savu personisko auto (8 %) vai atbraukuši ar velosipēdu (5 % gadījumu), kamēr maltīšu saņēmējiem no personiskiem transporta līdzekļiem pieejams tikai velosipēds (1 % gadījumu).

Šīs atšķirības no vienas puses raksturo vidi, kurā pārvietošanās notiek (maltīšu saņēmējiem tā biežāk ir pilsētvide ar regulāru sabiedrisko transportu), no otras – personu labklājības līmeni (komplektu saņēmējiem biežāk ir pieejami transporta līdzekļi).

Atzīmējams, ka uz sabiedrisko transportu gan maltīšu, gan komplektu saņēmēji norāda biežāk, salīdzinot ar COVID-19 pandēmijas periodu, kad šis pārvietošanās veids tika izmantots retāk.

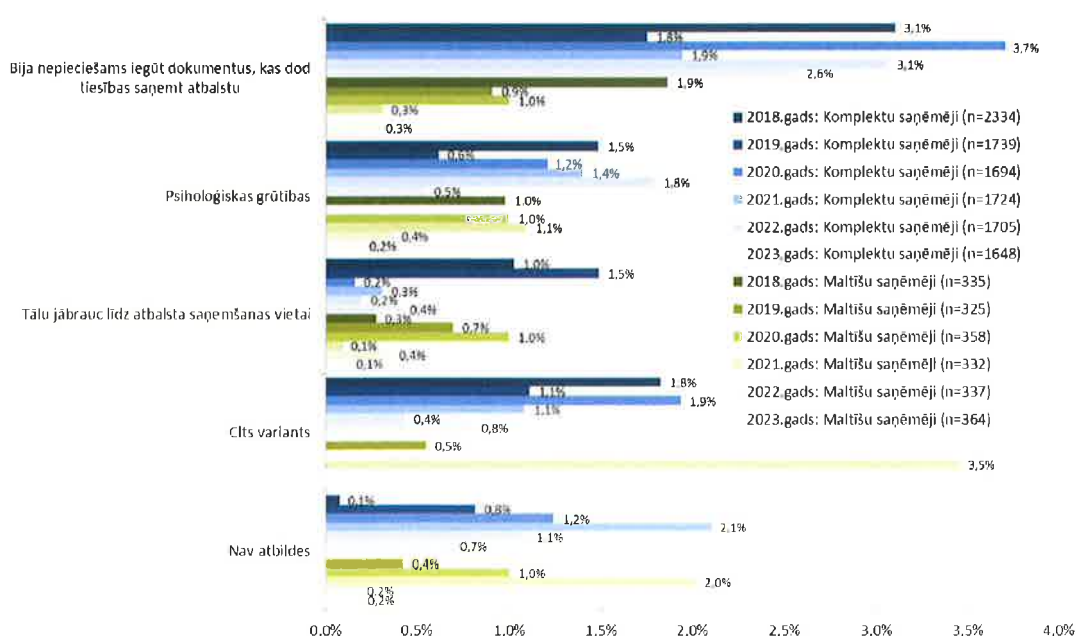
Secināms, ka kopumā atbalsta saņēmēji ļoti reti (0,1 % līdz 0,4 % gadījumu) norāda uz to, ka viņiem grūtības sagādātu nokļūšana līdz atbalsta saņemšanas vietai (skat. 16. attēlu). Protams, nedrīkst šajā kontekstā ignorēt arī faktu, ka atbildes saņemtas no cilvēkiem atbalsta izdales vietās – respektīvi, no tiem, kas spējuši tur nokļūt.

3.3. Iespējamās grūtības

Absolūtais vairums atbalsta saņēmēju uz jautājumu par to, vai saskārušies ar kādām grūtībām atbalsta saņemšanas procesā, nepārprotami atbild ar “nē” – tā 2023. gadā atbildējuši 99 % no maltīšu saņēmējiem un 95 % no komplektu saņēmējiem. Abām grupām šis rādītājs ir ļoti līdzīgs kā iepriekšējā gadā.

Atšķirības starp abām respondentu grupām saistāmas ar to, ka komplektu saņemšanai ir nepieciešama sociālā dienesta izsniegta izziņa, kamēr maltīšu saņemšanai nav. Tiem, kas uz grūtībām norādīja, tika lūgts precizēt, kādas tās bijušas – rezultāti atspoguļoti 16. attēlā.

16. att. Ar kādām grūtībām saskārās atbalsta saņemšanā?

Avots: respondenti un viņu ģimenes locekļi, par kuriem saņemts atbalsts

Kaut arī atsevišķi komplektu saņēmēji, kas minējuši grūtības, ar kurām tie saskārušies, norādīja uz izziņas nepieciešamību (2,6 % gadījumu 2023. gadā), tomēr secināms, ka konstatētajam biežāk ir gadījuma raksturs un šo personu īpatsvara samazināšanās tendence. Pārējos atbilžu variantus komplektu saņēmēji izvēlējās aptuveni 1-2 % gadījumu katru.

Komplektu saņēmēju pašu nosauktās problēmas līdzīgi kā iepriekšējos gados galvenokārt attiecās uz birokrātiskajām procedūrām, to ilgumu, kā arī izmaksām. Daži respondenti norādīja arī uz komunikācijas problēmām ar sociālo dienestu darbiniekiem. Vienā gadījumā respondents kā problēmu min tieši grūtības atrast izdales vietu.

Maltīšu saņēmēju gadījumā analizēt atbildes par sastaptajām grūtībām 2023. gadā ir ļoti problemātiski, jo uz jautājumu par grūtību esamību pozitīvi atbildējuši tikai 7 unikālie respondenti, bet no izvēlētajām atbildēm neviena nav nozīmīgā pārsvarā.

4. Atbalsta efektivitātes pašvērtējums

Komplektu saņēmējiem tika vaicāts pašvērtējums atbalsta ietekmei uz viņu ģimenes situāciju – respektīvi, vai komplektu saņemšana situāciju ir ietekmējusi (skat. 17. attēlu).

17. att. Vai atbalsta komplektu saņemšana ietekmēja ģimenes situāciju?

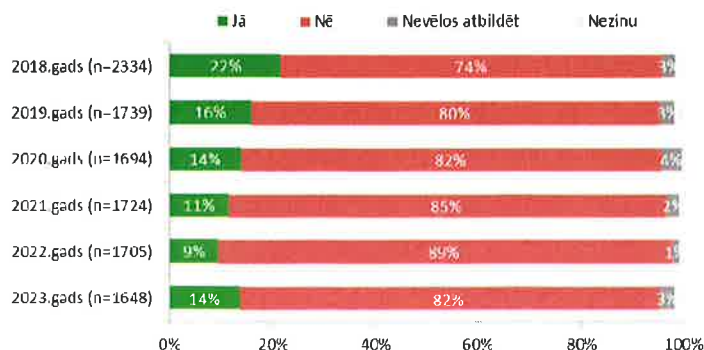

Avots: respondenti un viņu ģimenes locekļi, par kuriem saņemti atbalsta komplekti

Kā redzam 17. attēlā, absolūtais vairums komplektu saņēmēju (jeb 94 %) atbildējuši, ka tas situāciju ir ietekmējis, daļēju ietekmi papildus atzīmējuši 6 % respondentu, bet atbilde “nē” nav sniegta vispār.

Visciešākā saikne atbildēm uz šo jautājumu tika konstatēta ar atbildēm uz jautājumu, kas atsevišķi atspoguļots 18. attēlā – vai pirms gada ģimene varēja atļauties nopirkt tās preces/produktus, ko nupat saņēma.

18. att. Vai pirms gada ģimene varēja atļauties nopirkt tās preces/produktus, ko nupat saņēma?

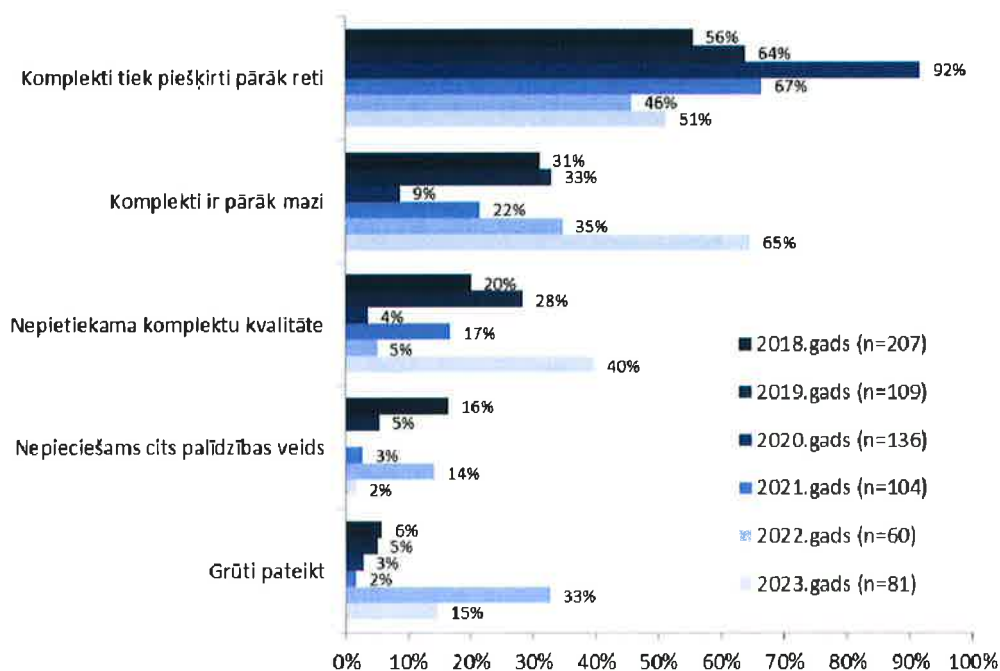

Avots: respondenti un viņu ģimenes locekļi, par kuriem saņemti atbalsta komplekti

Vērojams, ka atbilžu sadalījums uz jautājumu par iespējām nopirkt atbalsta ietvaros saņemtās preces un produktus, pēdējo piecu gadu laikā samazinājies no 22 % 2018. gadā uz 9 % gadījumu 2022. gadā. Iespējami, ka tas skaidrojams ar mērķgrupas izmaiņām un to, ka mājsaimniecības, kuras saņem atbalstu, identificētas arvien precīzāk. Atzīmējams, ka 2023. gadā to personu īpatsvars, kas pirms gada varēja atļauties nopirkt komplektā saņemtos produktus, salīdzinot ar 2022. gadu, palielinājies par 5 procentpunktiem. To var skaidrot ar valsts un pašvaldību sniegto atbalstu gan ārkārtējās situācijas laikā, gan pieaugot preču un energoresursu cenām 2022. gadā, kad mazāk aizsargāto iedzīvotāju grupu pirktspēja un maksāspēja strauji pazeminājās.

Respondentu atbildēs, kas norādīja, ka komplektu saņemšana ģimenes situāciju ietekmēja tikai daļēji (skat. 19. attēlu), dominējošais viedoklis, ka komplekti tiek piešķirti pārāk reti, pēc būtiskas samazināšanas 2022. gadā, 2023. gadā atkal nedaudz palielinājies – no 46 % uz 51 %.

19. att. **Kāpēc komplektu saņemšana neietekmēja jūsu ģimenes situāciju vai ietekmēja tikai daļēji?**

Avots: respondenti un viņu ģimenes locekļi, kas norādījuši, ka komplektu saņemšana ģimenes situāciju ietekmējusi daļēji vai nav ietekmējusi vispār

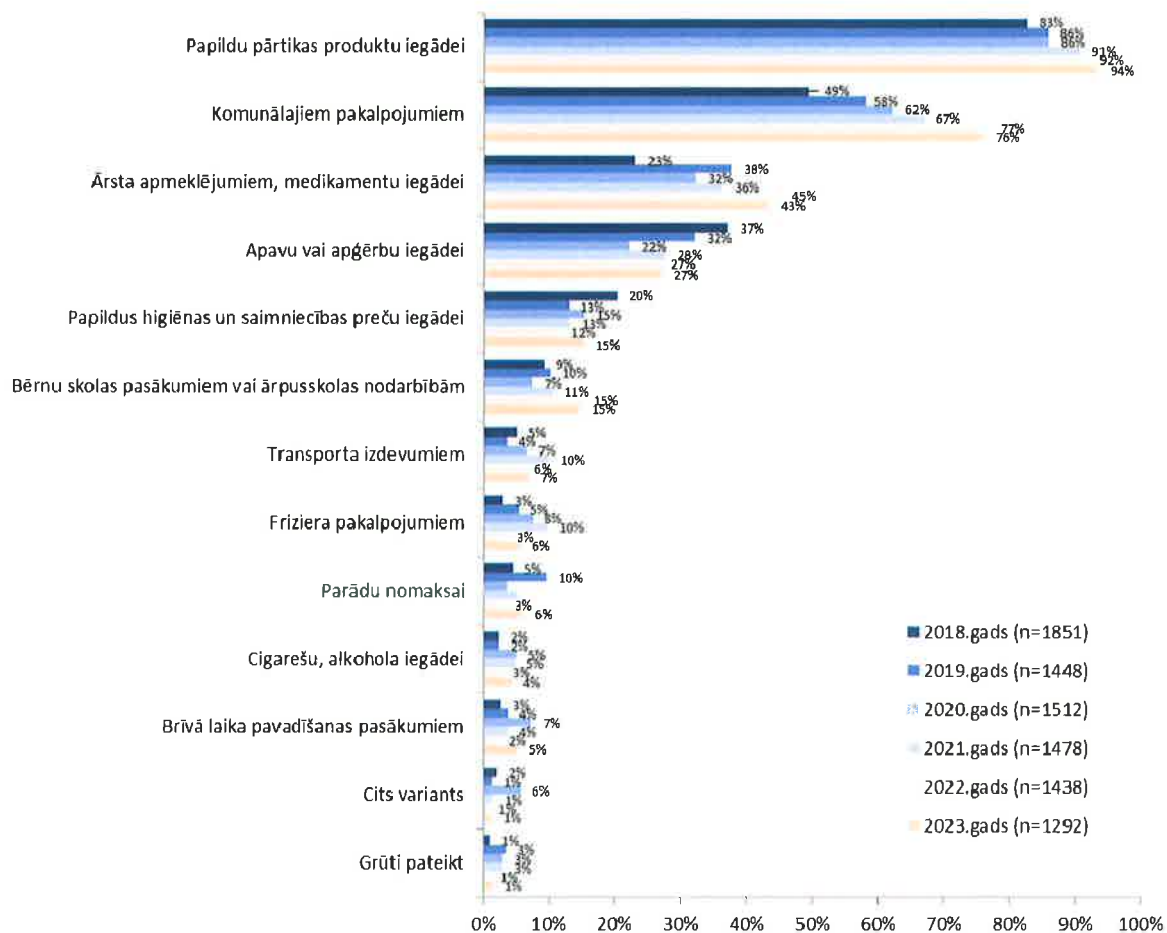
Savukārt neapmierinātību ar komplektu lielumu respondenti paiduši ievērojami biežāk nekā visos iepriekšējos gados (2023. gadā – 65 % respondentu). Tāpat būtiski pieaugta to personu īpatsvars, kas norādījuši uz nepietiekamu atbalsta komplektu kvalitāti. Vienlaikus samazinājās (no 14 % 2022. gadā uz 2 % 2023. gadā) to respondentu skaits, kuri paiduši viedokli, ka būtu nepieciešams cits palīdzības veids.

Nemot vērā, ka būtiski samazinājies respondentu skaits, kas teikuši, ka palīdzība ģimenes situāciju nav ietekmējusi vai ir ietekmējusi daļēji, arī viņu sniegtās atbildes par iemesliem arvien vairāk ir ar gadījuma raksturu.

Tiem, kas norādīja, ka komplektu saņemšana ietekmējusi viņu ģimenes situāciju, 2023. gadā papildus tika vaicāts, kādām vajadzībām viņi galvenokārt tērēja ietaupīto naudu.

Dominējošas atbildes šajā jautājumā (skat. 20. attēlu), turklāt pieaugošā apjomā attiecas uz pārtiku, komunālajiem maksājumiem, medicīnas precēm un pakalpojumiem.

20. att. **Kādām vajadzībām galvenokārt tērēja ietaupīto naudu?**

Avots: 2018.-2023. g. respondenti un viņu ģimenes locekļi, kas norādījuši, ka komplektu saņemšana ietekmējusi viņu ģimenes situāciju

Jau otro gadu pēc kārtas 15 % apmērā saglabājas to personu skaits, kas norādījušas, ka ietaupīto naudu izmanto “bērnu skolas pasākumiem un ārpuskolas nodarbībām”. Šis ir visaugstākais rādītājs uz visu iepriekšējo gadu fona pēc COVID-19 pandēmijas perioda. Šādā līmenī šis rādītājs bija tikai tālajā 2017. gadā (16 %).

Pārējām izdevumu pozīcijām, tādām kā “apavu un apģērbu iegādei”, “papildus higiēnas preču iegādei”, “transporta izdevumiem”, “friziera pakalpojumiem”, “parādu nomaksai” – atbilstošs īpatsvars salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu, pieauga par 1-3 procentpunktiem, kas liecina par saņemta atbalsta efektu un mājsaimniecību iespēju atlicināt naudu arī šo vajadzību segšanai.

Vērtējot ietaupīto līdzekļu tēriņus ilgākā laika periodā, redzams, ka lielākais pieaugums īpatsvarā ir pārtikas iegādei. Ievērojami pieauguši tēriņi arī komunālo pakalpojumu apmaksai un veselības aprūpei. Samazinājums īpatsvarā ir novērojams apģērba un apavu iegādei un papildus higiēnas un saimniecības preču iegādei.

Kopumā var runāt par ietekmi, kaut arī nelielu, mērķa grupas materiālās situācijas uzlabošanā ne tikai tāpēc, ka parādījusies iespēja papildus iegādāties pārtiku, bet arī vienlaikus pieaudzis dažādu, individuālu, ar ģimenes sociāli demogrāfisko profilu saistītu

tēriņu īpatsvars (piemēram, ģimenēm ar bērniem ietaupījums tērēts bērnu skolas pasākumiem vai ārpuskolas nodarbībām; pieaugušām personām apavu un apģērba iegādei un komunālajiem pakalpojumiem, senioriem un personām ar invaliditāti ārsta apmeklējumam un medikamentu iegādei).

5. Pārtikas atbalsts

5.1. Pārtikas komplektu izmantošana

Absolūtajā vairumā gadījumu (99,3 %) komplekta saturu tā saņēmēji izmantoja savām vajadzībām pilnībā (74,8 %) vai lielāko daļu (24,5 %), skatīt 21. attēlu.

21. att. Pārtikas komplekta satura izmantošana savām vajadzībām

Avots: respondenti un viņu ģimenes locekļi, kas gada ietvaros iepriekš jau saņēmuši pārtikas komplektus

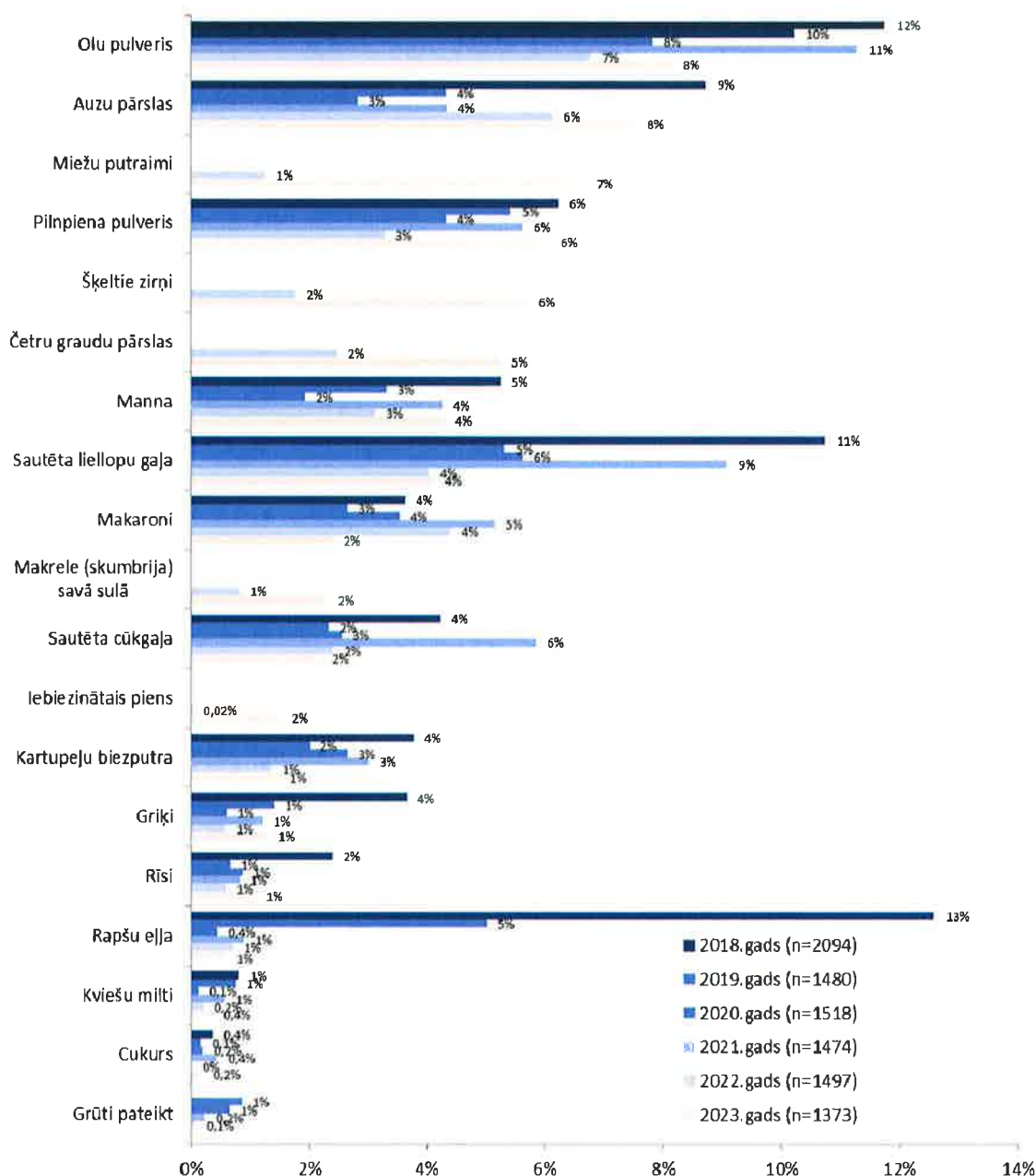
Redzams, ka saglabājas iepriekš novērotā pozitīvā tendence par pārtikas komplekta satura un apjoma atbilstību komplektu saņēmēju vajadzībām. Tādu, kas norādītu, ka nav izmantojuši savām vajadzībām būtisku daļu komplekta satura, ir ļoti maz – 0,6 %, bet tādu, kas norāda, ka gandrīz nekas nav izmantots savām vajadzībām, ir 0,1 %. Līdz ar to arī 2023. gadā vērojama augsta pārtikas komplektu izmantošanas lietderība, un kopumā pārtikas komplekti tiek izmantoti tā, kā atbalsta sniedzēji to iecerējuši.

Aplūkojot respondentu vērtējuma dinamiku par komplektā esošu un savām vajadzībām pilnībā neizmantotiem produktiem (skat. 22. attēlu), iezīmējas tendences:

- pulverveida produktu (olu un piena pulvera) pilnībā neizmantošana savām vajadzībām 3 % līdz 11 % gadījumu, kas liecina par respondentu atšķirīgiem uzskatiem par pārtikas produktiem, ēst gatavošanas prasmēm un ēšanas paradumiem;
- neizmantoto graudaugu un cieti saturošo produktu no 4 % līdz 8 % gadījumu, kas lielā mērā saistīta ar mājsaimniecības sastāvu un ēšanas paradumiem;
- 2023. gadā par pilnībā savām vajadzībām izmantotiem produktiem uzskatāmi kviešu milti, griķi, rīsi, eļļa, cukurs, kartupeļu biežputra, iebiezinātais piens, sautēta cūkgaļa, zivju konservi, makaroni (neizmantoti tikai no 0,2 % līdz 2 % gadījumu).

Analizējot būtiskākos respondentu minētos iemeslus (skat. 23. attēlu) kāpēc produkti nav izmantoti redzams, ka arī 2023. gadā dominē divi anketā piedāvātie atbilžu varianti – iebildumi pret garšu vai kvalitāti, un tas, ka netiek lietoti uzturā konkrēti produkti. Vienlaikus, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, par 2 procentpunktiem samazinājies to respondentu īpatsvars, kas kā neizmantošanas iemeslu norādījuši, ka konkrētā produkta bijis par daudz.

22. att. Kuri produkti no pārtikas komplekta netika izmantoti savām vajadzībām?

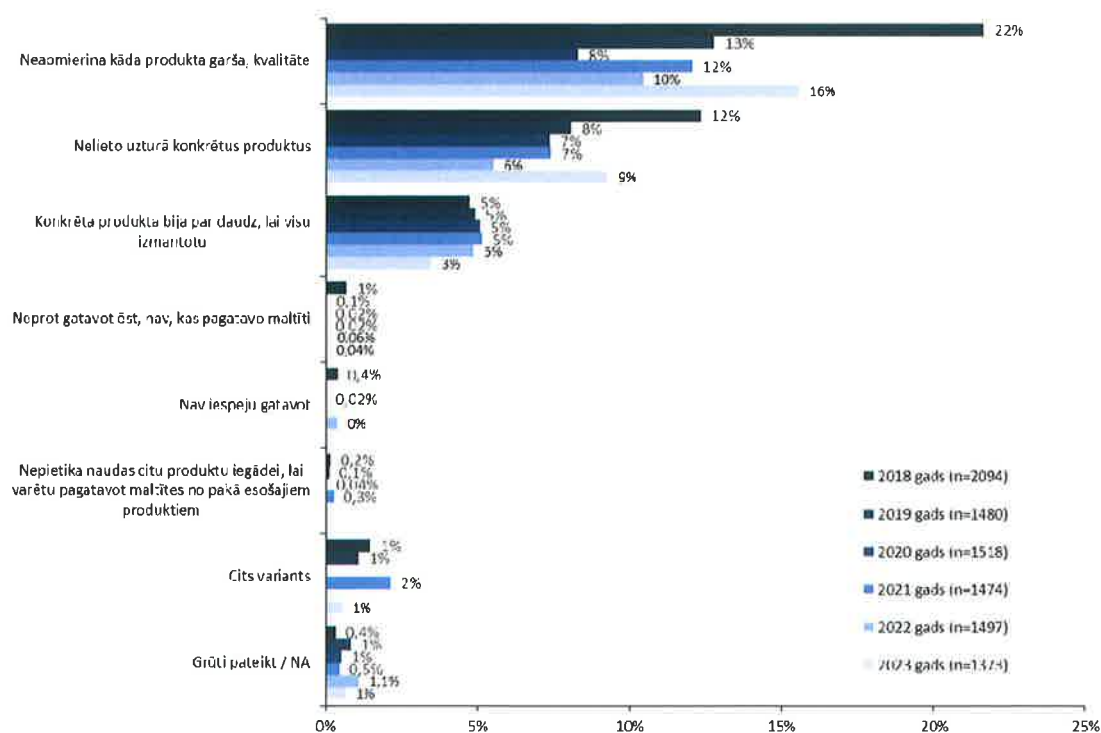

Avots: respondenti un viņu ģimenes locekļi, kas gada ietvaros iepriekš jau saņēmuši pārtikas komplektus

Atbilde, ka neapmierina garša vai kvalitāte, visciešāk korelē ar gaļas konserviem, bet mazākā mērā – ar pilnpiena pulveri, kartupeļu biežputru un zivju konserviem. Produkti, ko visbiežāk nelieto uzturā, atbilstoši korelāciju analīzei, ir manna, miežu putraini, četru graudu pārslas, zirņi, retāk makaroni, auzu pārslas un tvaicēti rīsi. Atbilde, ka konkrētā produkta bijis par daudz, savukārt visciešāk korelē ar situācijām, kad nav pilnībā izmantoti griķi, četru graudu pārslas, retāk šķeltie zirņi un makaroni.

Saglabājot pārtikas komplekta universālu raksturu nav iespējams izveidot atbalstu, kurā nav produktu, ko saņēmēji neizmanto dažādu iemeslu dēļ.

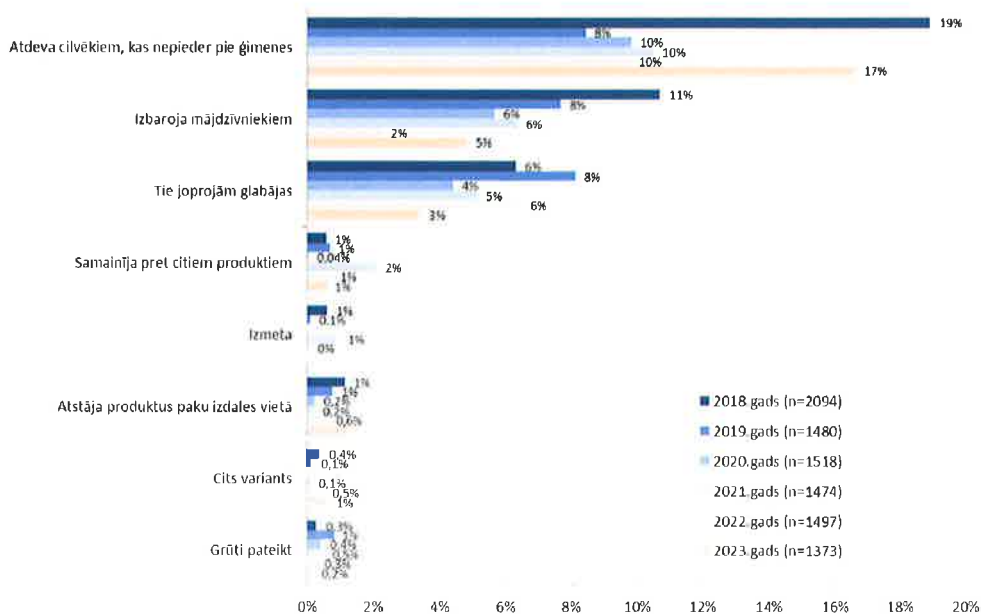
23. att. **Kādi bija būtiskākie iemesli, kāpēc viss pārtikas komplekta saturs netika izmantots savām vajadzībām?**

Avots: respondenti un viņu ģimenes locekļi, kas gada ietvaros iepriekš jau saņēmuši pārtikas komplektus

Respondentu atzīmētās rīcības pārtikas produktu pilnīgas neizmantošanas gadījumā (skat. 24. attēlu) ar pieaugošu tendenci, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, ir atdot citiem cilvēkiem (17 % gadījumu) vai arī izbaroja mājdzīvniekiem (5 % gadījumu). 2023. gadā krities to respondentu īpatsvars, kas norādījuši, ka “produkti joprojām glabājas”.

24. att. **Ko izdarīja ar pārtikas produktiem, kas netika izmantoti savām vajadzībām?**

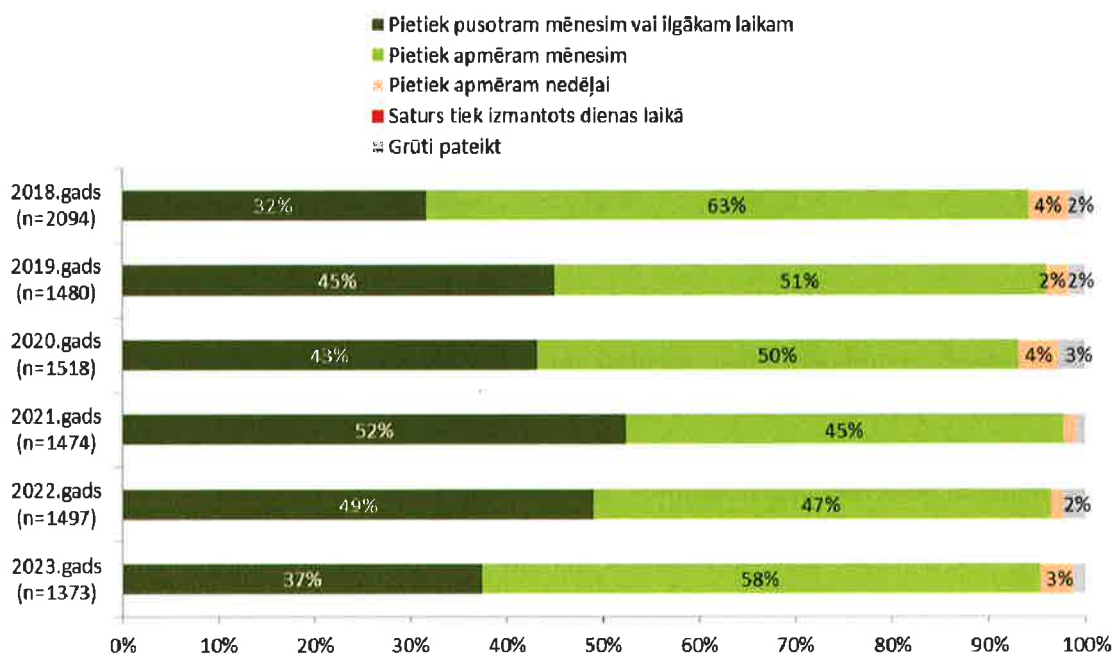
Avots: respondenti un viņu ģimenes locekļi, kas gada ietvaros iepriekš jau saņēmuši pārtikas komplektus

Gadu no gada konstatējama atbalsta saņēmēju rīcība ar neizmantoto pārtiku, proti, atbildes “atdeva cilvēkiem, kuri nepieder pie ģimenes” īpatsvara palielināšanās pretstatā atbildei “atstāja produktu paku izdales vietā” (nemainīgi 1 % robežās). Respondentu komentāri liecina, ka komplektu saņēmēji salīdzinoši novērtē savus un sev zināmo citu personu ienākumus vai papildus apstākļus, un daļu pārtikas, iespējami, ko paši nelieto, atdod citiem, kam netiek noteikts trūcīgo vai maznodrošināto personu statuss. Citiem cilvēkiem, ja vadāmies pēc korelāciju analīzes, visbiežāk atdots auzu pārslas, makaroni, rīsi, griķi.

Šeit joprojām būtiski ir popularizēt iespēju izdales vietā atstāt produktus, kas netiks izmantoti savām vajadzībām, bet ir ļoti noderīgi citiem komplektu saņēmējiem.

Pārtikas komplektu izmantošanas laiks, kas atspoguļots 25. attēlā, salīdzinot ar iepriekšējo gadu, 2023. gadā uzrāda mazāku to respondentu īpatsvaru, kas saka, ka viņiem ar pārtikas komplektu pietiek pusotram mēnesim vai ilgākam laikam.

25. att. Cik ilgam laikam jūsu ģimenei pietiek ar tiem produktiem, ko saņemat vienā pārtikas komplektu saņemšanas reizē?

Avots: respondenti un viņu ģimenes locekļi, kas gada ietvaros iepriekš jau saņēmuši pārtikas komplektus

Tā vietā pieaudzis to respondentu īpatsvars, kas norāda, ka pietiek aptuveni mēnesim. Visdrīzāk šīs izmaiņas liecina, ka palīdzības nozīme trūcīgo un maznodrošināto auditorijai ir pieaugusi, respektīvi, viņi sagaida, ka pārtikas komplekti nodrošinās lielāku daļu viņu vajadzību pārtikas patēriņā.

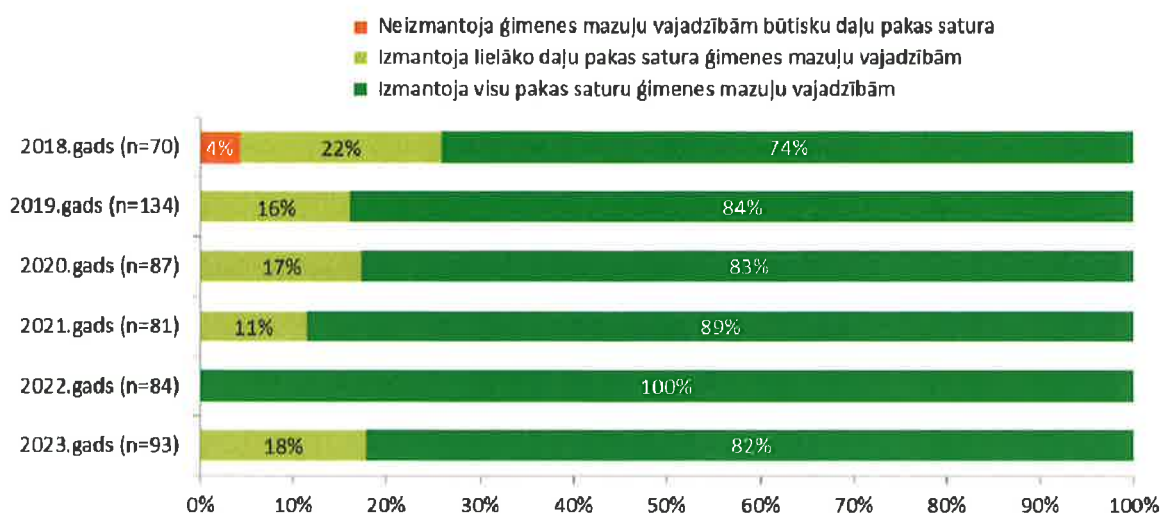
Sakarības ir konstatējamas ar dzīvesvietām – ilgākam laikam ar atbalstu pietiek lauku un nelielu pilsētu iedzīvotājiem, kuriem acīmredzot ir vairāk iespēju iegūt pašu audzētu pārtiku. Savukārt no Rīgas iedzīvotājiem atbildi “Pietiek pusotram mēnesim vai ilgākam laikam” izvēlējušies vien 8 %. Šī sakarība konstatēta jau trešo gadu pēc kārtas, līdz ar to tai arī visdrīzāk ir objektīvs raksturs.

Secināms, ka kopumā pārtikas komplektos iekļauto produktu daudzums un izdales biežums pamatā atbilst atbalsta saņēmēju vajadzībām.

5.2. Bērnu pārtikas komplektu izmantošana

2023. gadā turpinājās 2017. gadā uzsāktā papildu zīdaiņu un mazu bērnu (turpmāk – bērnu) pārtikas komplektu izdāle, salīdzinoši vērtējot to izmantošanu (skat. 26. attēlu).

26. att. Bērnu pārtikas komplekta satura izmantošana savām vajadzībām

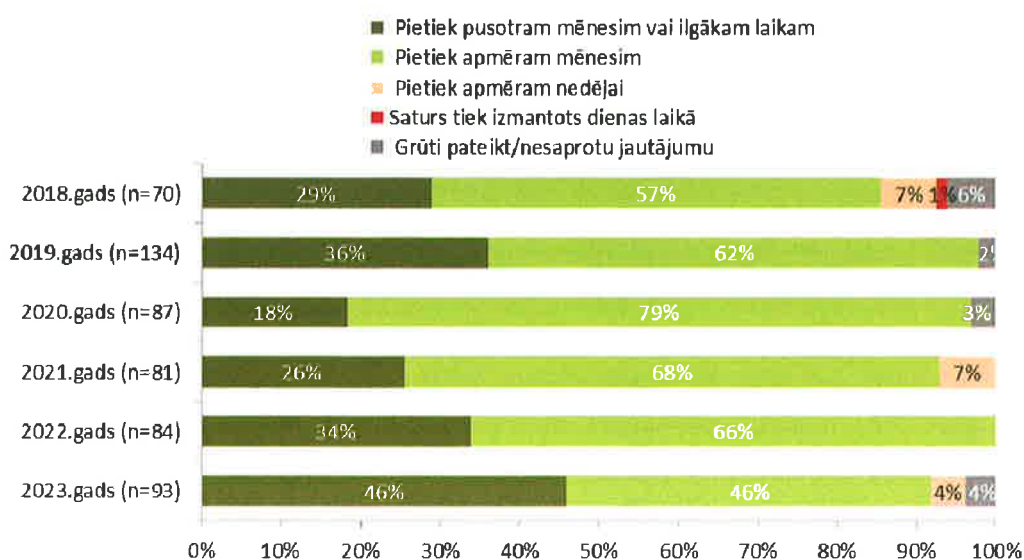

Avots: respondenti un viņu ģimenes locekļi, kas gada ietvaros iepriekš jau saņēmuši bērnu pārtikas komplektus

Secināms, ka 82 % gadījumu komplekta saturs, kā norāda atbalsta saņēmēji, pilnībā ticis izmantots savām vajadzībām, un 18 % gadījumu izmantota lielākā daļa komplekta satura ģimenes bērnu vajadzībām.

Bērnu pārtikas komplektu izmantošanas laiks atspoguļots 27. attēlā. 2023. gadā pieaudzis to respondentu īpatsvars, kas minējuši, ka pietiek pusotram mēnesim vai ilgākam laikam. Iespējams, šīm sakarībām ir objektīvs raksturs, neraugoties uz nelielo respondentu skaitu, jo tendence turpinās jau ceturto gadu.

27. att. Cik ilgam laikam pietiek ar tiem produktiem, ko saņem vienā bērnu pārtikas komplektu saņemšanas reizē?

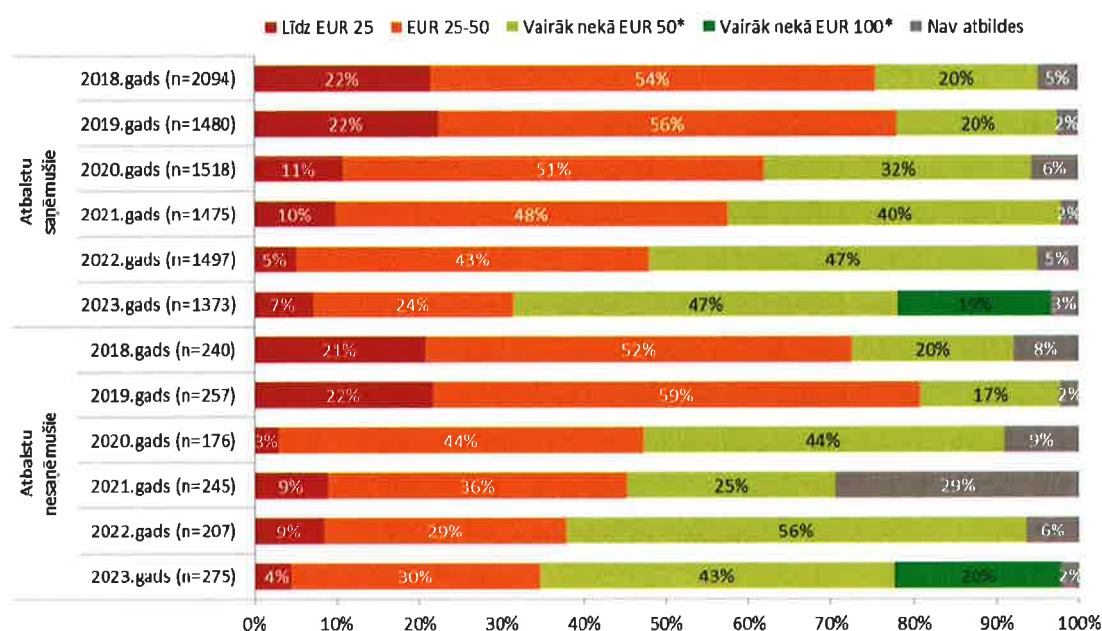
Avots: respondenti un viņu ģimenes locekļi, kas gada ietvaros iepriekš jau saņēmuši bērnu pārtikas komplektus

Tā kā bērnu pārtikas komplektu uzdevums nav pilnībā nodrošināt atbalsta saņēmējus ar bērnu pārtiku, tad secināms, ka bērnu pārtikas komplektos iekļauto produktu daudzums un izdales biežums atbilst atbalsta saņēmēju vajadzībām.

5.3. Naudas ietaupījumi un citu pārtikas produktu izmantošana

Lai novērtētu iespējamus naudas ietaupījumus pārtikas komplektu saņemšanas rezultātā, viens no uzdotajiem jautājumiem ir par papildus nepieciešamo summu pārtikas iegādē. Sniegtās atbildes dalītas ar ģimenes locekļu skaitu, aprēķinot aptuvenos tērējamo summu intervālus – tie atspoguļoti 28. attēlā, kur pārtikas komplektus iepriekš saņēmušie salīdzināti ar tiem aptaujas dalībniekiem, kas komplektus aptaujas gadā iepriekš nebija saņēmuši. Ņemot vērā, ka nosauktās summas pēdējos gados strauji pieaugušas, intervāls “Vairāk nekā EUR 50” 2023. gada atbildē sadalīts divos – “EUR 51-100” un “Vairāk nekā EUR 100”.

28. att. Summa mēnesī uz cilvēku, ko šobrīd aptuveni tērē (papildus) nepieciešamo pārtikas produktu iegādei

Avots: atbalsta saņēmēji (respondenti) un viņu ģimenes locekļi

*Līdz 2022. gadam grupa “Vairāk nekā EUR 100” netika atsevišķi izdalīta, bet ietilpst grupā “Vairāk nekā EUR 50”. 2023. gadā grupa “Vairāk nekā EUR 50” definējama kā grupa “EUR 51-100”.

Konstatējams, ka gan atbalstu saņēmušajiem, gan nesaņēmušajiem ievērojami pieaug naudas daudzums, kas (papildus) tiek tērēts pārtikas produktu iegādei, tam izlīdzinoties starp grupām.

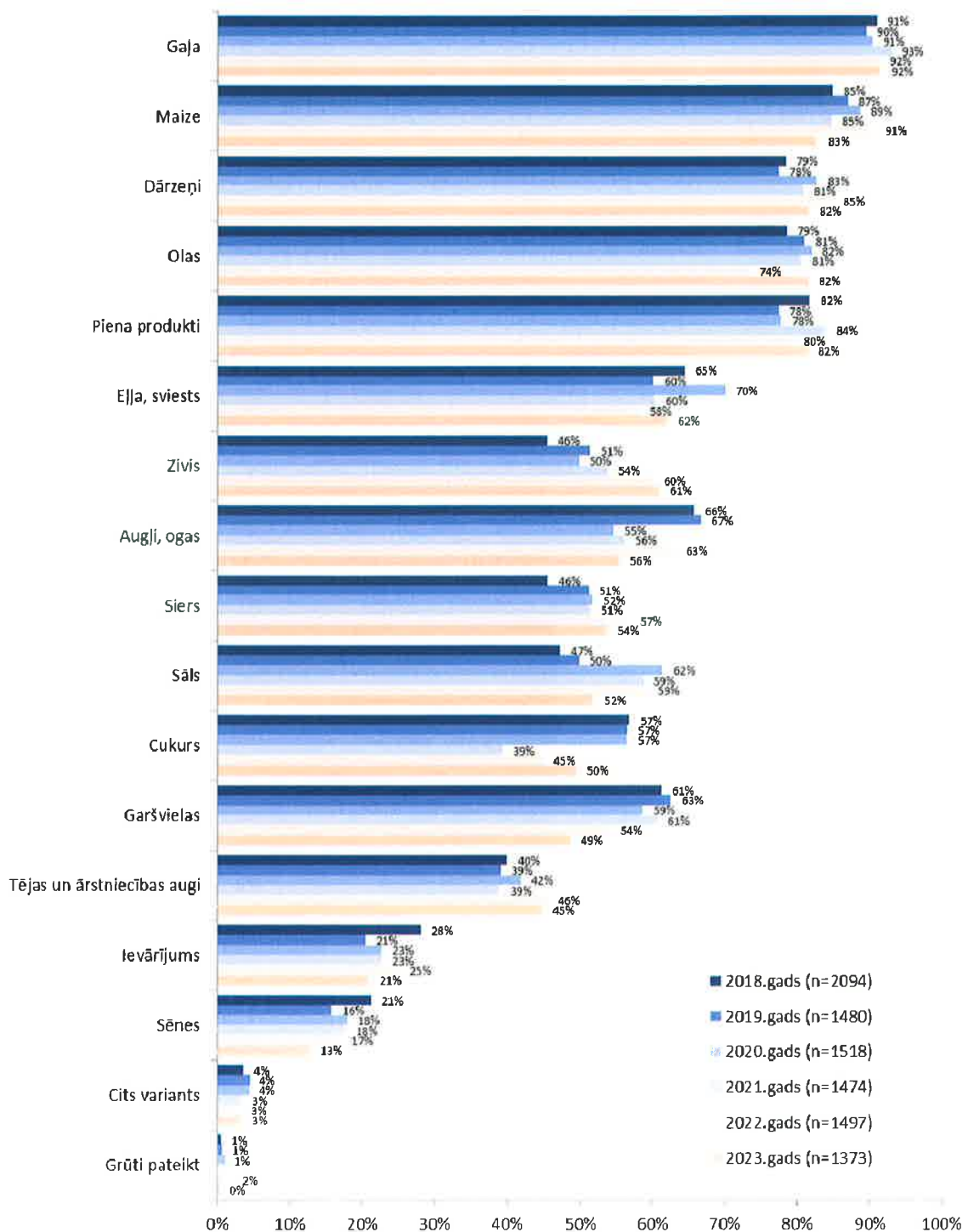
No vienas puses secināms, ka izmaiņu cēloņi saistīti ar atbalstu saņēmēju loka paplašināšanu 2023. gadā līdz iepriekš minētajām maznodrošinātajām mājāsaimniecībām ar ienākumu sliksni 376/264 euro mēnesī. Izrietoši atbalsta saņēmēji pārtikai pirms atbalsta saņemšanas varēja atļauties tērēt mazliet vairāk.

No otras puses atzīmējams mājāsaimniecību izdevumu pieaugums pārtikai un bezalkoholiskajiem dzērieniem (skat. 6. attēlu 1. pielikumā). Vērojams, ka 2021. gadā sāka straujāk pieaugt pārtikas produktu cenas, bet 2022. gadā notika būtisks cenu pieaugums

pēdējo 20 gadu laikā, kas objektīvi palielināja tēriņus pārtikas iegādei. Tas objektīvi skaidro respondentu norādītos papildu tēriņus pārtikas iegādei.

Kopumā atbilžu sadalījums starp abām grupām ir līdzīgs. Iespējams, šis atšķirību trūkums saistāms ar noteiktajiem kritērijiem (ienākumu sliekšnis), lai kvalificētos atbalsta saņemšanai, un to, ka faktiskie tēriņi tiem, kas ne vienmēr kvalificējas, maz atšķiras no to tēriņiem, kas atbalsta saņemšanai kvalificējas.

29. att. **Papildus nepieciešamie pārtikas produkti maltīšu pagatavošanai**

Avots: atbalsta saņēmēji (respondenti) un viņu ģimenes locekļi

Netieši uz šādu varbūtību norāda tas, ka starp atbalstu nesaņēmušajiem ir augstāks maznodrošināto īpatsvars, nekā starp atbalstu saņēmušajiem, respektīvi, viņu ienākumu kopumā ir nedaudz augstāki.

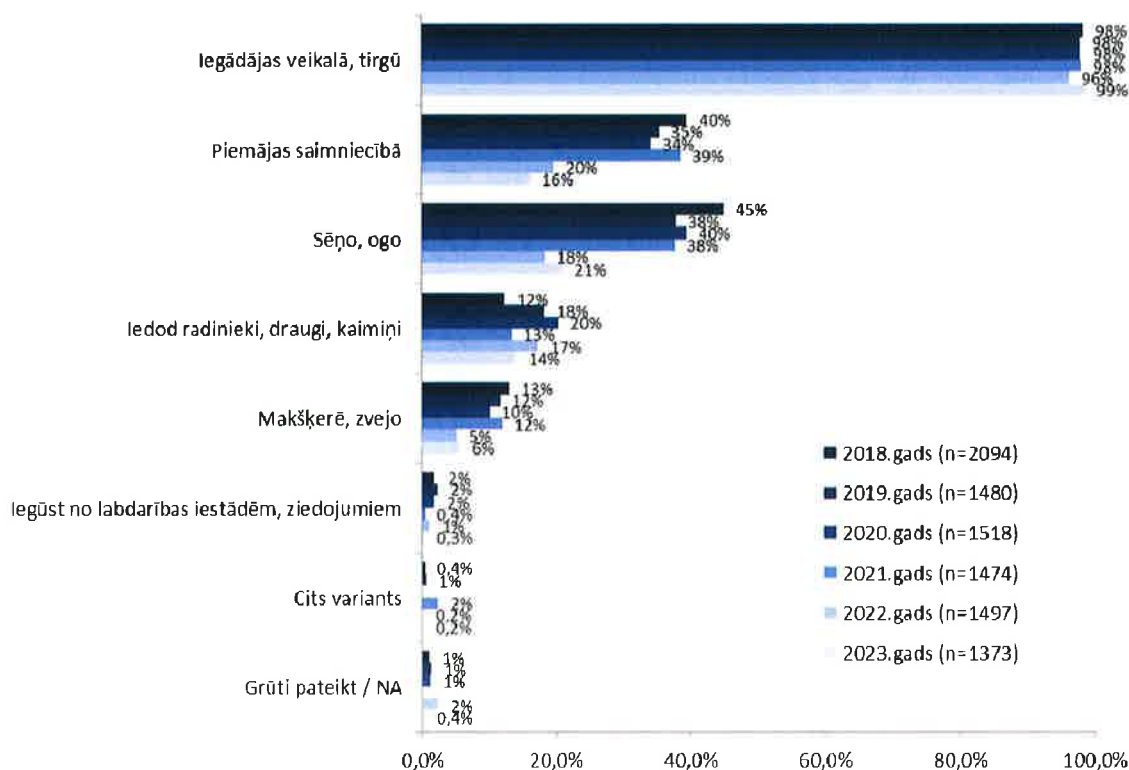
Produkti, kas papildus nepieciešami maltīšu pagatavošanai (skat. 29. attēlu), apskatīti salīdzinājumā ar iepriekšējiem gadiem, un to klāstā nav konstatējamas īpašas atšķirības vai būtiskas izmaiņas. Vērojama kopējā tendence, ka arī 2023. gadā nemainīgi kā iepriekšējos gados respondenti lielākā procentuālā apmērā (no 74 % līdz 92 % gadījumu) kā papildus nepieciešamos produktus maltīšu pagatavošanai atzīmēja gaļu, maizi, dārzeņus, piena produktus un olas. Tomēr, vērtējot kopējās tendences, jāatzīmē, ka lielākoties izmaiņas ir tikai 1 – 8 procentpunktu ietvaros, un tās nevar uzskatīt par būtiskām. Saskatāma korelācija arī starp palielināto nosaukto papildus produktu maltītes pagatavošanai īpatsvaru un respondentu norādēm uz to, ka tērē pārtikai papildus lielākas summas.

Atzīmējams, ka komplekta saturā iekļautie gaļas konservi un olu pulveris, neatspoguļojas respondentu atbildēs par papildus nepieciešamo gaļu un olām. Līdzīgi arī vēlāk mainītais komplekta saturs – zirņu, kondensētā piena un zivju konservu iekļaušana tajos, neatrisina nepieciešamību pēc papildus dārzeņiem, piena produktiem un zivīm. Arī komplektā iekļautā rapšu eļļa un cukurs nenodrošina pilnu vajadzību pēc šiem produktiem, un katru gadu vairāk nekā puse respondentu nosauc šos produktus kā papildus nepieciešamos.

Lai gan pa gadiem respondentu vajadzības iegādāties citus produktus būtiski nav mainījušās, tomēr secināms, ka EAFVP DP ietvaros pārtikas komplektu papildinot ar jauniem produktiem, komplekta saturā tika uzlabota uzturvielu sabalansētība.

Salīdzinoši nelielu pievienoto vērtību situācijas novērtējumam nemainīgi sniedz atbildes uz jautājumu par to, kur iegūst nepieciešamos produktus (skat. 30. attēlu).

30. att. Kur jūs iegūstat nepieciešamos produktus?

Avots: atbalsta saņēmēji (respondenti) un viņu ģimenes locekļi

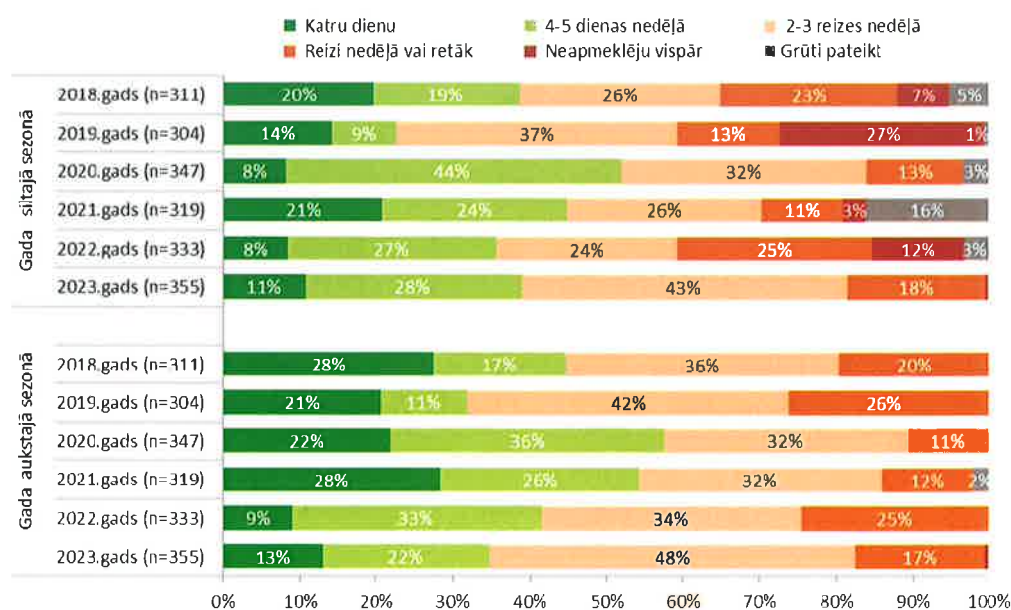
Gandrīz katrai no atbalstu saņēmušajām māsasaimniecībām ir līdzekļi, lai arī ierobežoti, ko tās tērē pārtikas iegādei. Tādējādi atbildi “iegādājos veikalā, tirgū” atzīmē katrs respondents. Savukārt piemājas saimniecības esamība vispirms ir atkarīga no atbalsta saņēmēja dzīvesvietas, tomēr pēdējo piecu gadu laikā vērojams būtisks samazinājums produktu iegūšanā piemājas saimniecībā (no 40 % 2018. gadā līdz 16 % 2023. gadā).

Atzīmējams, ka produktu loks, ko iespējams iegūt sēņojot, ogojot, makšķerējot un zvejojot, ir pietiekami konkrēts un nepārklājas ar pārtikas komplekta saturu, tomēr ir labs papildinājums maltītes sagatavošanai un personas pašas aktīvai iesaistei pārtikas nodrošināšanā. Taču pēdējos piecos gados uz pusi samazinājās to personu skaits, kas izmanto šos produktu iegūšanas veidus: sēņo/ogo 21 % respondentu (salīdzinājumam 2018. gadā – 45 %), makšķerē/zvejo 6 % (2018. gadā – 13 %). Savukārt to respondentu īpatsvars, kas produktus saņēmuši no radniekiem, draugiem vai kaimiņiem, nav ievērojami mainījies.

5.4. Maltīšu nodrošināšana

Analizējot maltīšu izdales vietu (zupas virtuves) apmeklētības intensitāti, konstatējama nemainīga tendence, ka biežāk tās tiek apmeklētas gada aukstajā sezonā (vidēji sezonālās atšķirības ir 1 līdz 6 procentpunktu ietvaros). Kā liecina 31. attēlā atspoguļotie dati, to personu īpatsvars, kas izdales vietas apmeklē katru dienu, 2023. gadā ir palielinājies tikai par dažiem procentpunktiem (abās sezonās).

31. att. Cik bieži apmeklē zupas virtuvi?

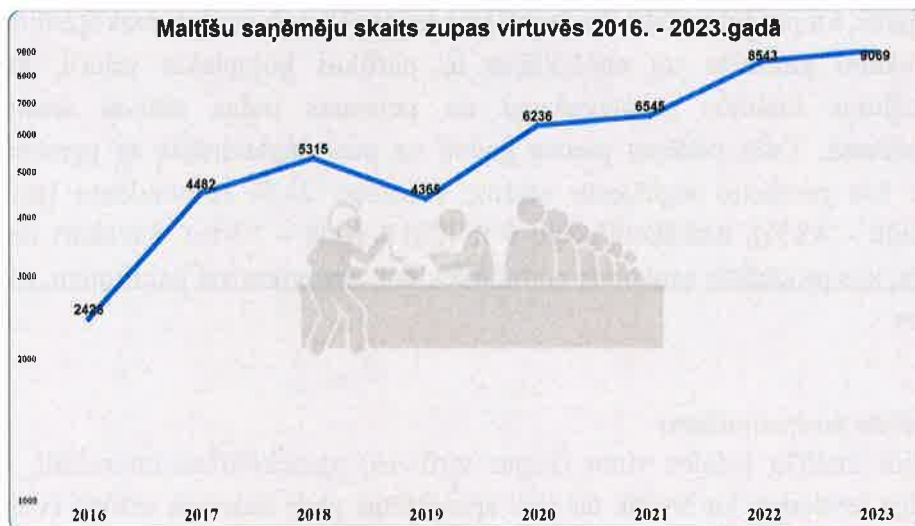
Avots: zupas virtuves apmeklētāji un viņu ģimenes locekļi, kuru vietā viņi saņem maltītes

Savukārt to skaits, kuri apmeklē maltīšu izdales vietas 2-3 reizes nedēļā, pieauga ievērojami – par 19 procentpunktiem gada siltajā sezonā, un par 14 procentpunktiem gada aukstajā sezonā, nedaudz samazinoties personu skaitam, kas apmeklē zupas virtuves reizi nedēļā vai 4-5 dienas nedēļā. Jāatzīmē, ka šai tendencei ir objektīvs pamats – 2023. gadā bija 29 maltīšu izdales vietas ar atšķirīgu izdales dienu skaitu (no izdales katru dienu līdz izdālei vienu reizi nedēļā). Izrietoši personas, kam šis atbalsts būtisks, izmanto šo iespēju tik lielā mērā, cik

iespējami tuvu dzīvesvietai ir maltīšu izdales vietas un tik bieži, cik dienas nedēļā tās ir atvērtas.

Atbilstoši PO sniegtajiem datiem un EAFVP VI aprēķiniem, 2023. gadā bija 9 069 unikālie maltīšu saņēmēji (skat. 32. attēlu).

32. att. Maltīšu saņēmēju skaits

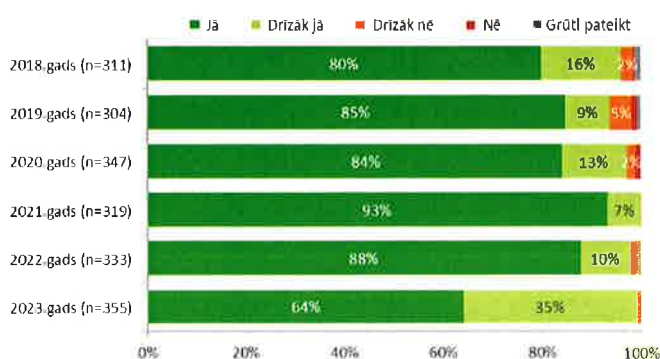
Avots: VI aprēķins, balstīts uz datiem par faktiski izdalīto maltīšu skaitu un PO aplēsēm

Nenoliedzami maltīšu saņēmēju skaita pieaugums zupas virtuvēs saistīts ar cenu inflāciju un cilvēku pirktspējas samazināšanos pēdējos divos gados. Par to netieši liecina arī ikgadējo strukturēto apsekojumu rezultāti, kas parāda, ka pēdējos gados zupas virtuvēs sastopami cilvēki, kuri nekad iepriekš tās nav apmeklējuši. Vienlaikus daļa šo cilvēku saņem arī citus atbalsta veidus, tostarp atbalsta komplektus.

Maltīšu saņēmēju skaita pieaugums pamatojams arī ar zupas virtuvju tīkla paplašināšanos, objektīvi palielinoties pieprasījumam. Attiecīgi – 2016. gadā darbojās 16 EAFVP DP ietvaros atbalstītās zupas virtuves, bet 2023. gadā un 2024. gada sākumā jau bija 29 zupas virtuves. Jāatzīst, ka šīs zupas virtuves galvenokārt atrodas pilsētās un to pārklājums ir atkarīgs no organizācijām, kas pieteikušās kā PO pretendenti atklātajā atlasē (skat. 4. attēlu). Zupas virtuvēs 2023. gadā kopā izdalītas 446 760 gatavās maltītes. Tādējādi maltīšu skaits uz vienu unikālu personu 2023. gadā bija 49 (salīdzinoši 2022. gadā – 52).

Gatavās maltītes kvalitāte tās saņēmējus kopumā apmierina (skat. 33. attēlu).

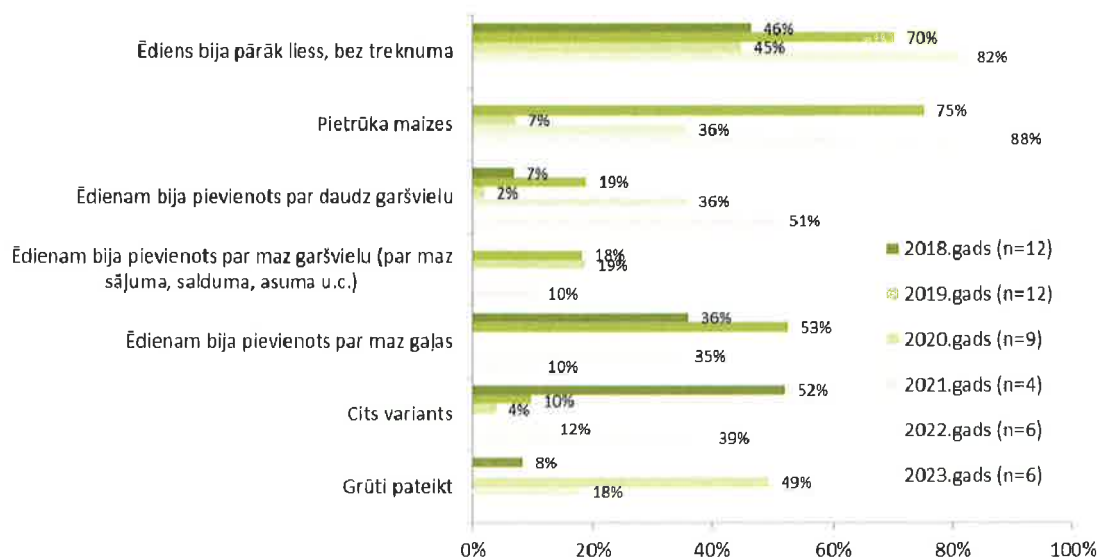
33. att. Vai ir apmierināti ar maltītes kvalitāti?

Avots: zupas virtuves apmeklētāji un viņu ģimenes locekļi, kuru vietā viņi saņem maltītes, kas jau iepriekš izmantojuši zupas virtuvju pakalpojumus

Taču pilnu apmierinātību (atbilde “jā”) ar maltīšu kvalitāti 2023. gadā izteikuši 64 %, kas ir par 24 procentpunktiem mazāk nekā gadu iepriekš. 35 % respondentu izvēlējās atbildi “drīzāk jā”. Par iemesliem ir iespējams spriest tikai netieši, jo jautājums par to, kas neapmierināja, tika uzdots vienīgi respondentiem, kas sniedza atbildes “drīzāk nē” un “nē”, bet tādu bija tikai 6. Konkrētajos gadījumos, kad respondenti bijuši neapmierināti ar maltītes kvalitāti, viņiem pietrūcis garšvielu, gaļas, kā arī garšvielu bijis par daudz (skat. 34. attēlu).

34. att. Kas tieši neapmierināja maltītes kvalitātē?

Avots: zupas virtuves apmeklētāji un viņu ģimenes locekļi, kuru vietā viņi saņem maltītes, kas izteikuši neapmierinātību ar maltīšu kvalitāti

Liela daļa respondentu, arī tie, kuri uz jautājumu par apmierinātību ar maltīšu kvalitāti atbildēja “drīzāk jā”, galvenokārt norādījuši uz maizes trūkumu pie maltītes. Atzīmējams, ka EAFVP DP un ESF+ Programmas ietvaros netiek nodrošināta maize, un tās pieejamība atkarīga no citiem avotiem un resursiem, kādi ir konkrētas zupas virtuves rīcībā.

Tie, kas nosauca citus variantus, kas viņus neapmierina, minēja personīgus apstākļus, tādus kā gremošanas problēmas, kuras neļauj ēst kādus produktus vai arī garšvielām bagātus ēdienus.

6. Pamata materiālā palīdzība

6.1. Higiēnas un saimniecības komplektu izmantošana

Higiēnas un saimniecības preču komplekti absolūtajā vairumā situāciju tika izmantoti pilnībā gan laikā, kad tie tika izsniegti tikai bērnu vajadzībām, gan arī pēc tam, kad tos saņēma katrs ģimenes loceklis zemu ienākumu mājsaimniecībā (skat. 35. attēlu).

35. att. Higiēnas un saimniecības komplekta satura izmantošana savām vajadzībām

Avots: respondentu ģimenes locekļi, kas saņēmuši higiēnas un saimniecības komplektus

Higiēnas un saimniecības komplekta saturs 100% gadījumos, kā norāda komplektu saņēmēji, 2023. gadā ticis izmantots savām vajadzībām pilnībā (94 % gadījumu) vai lielāko daļu (6 % gadījumu).

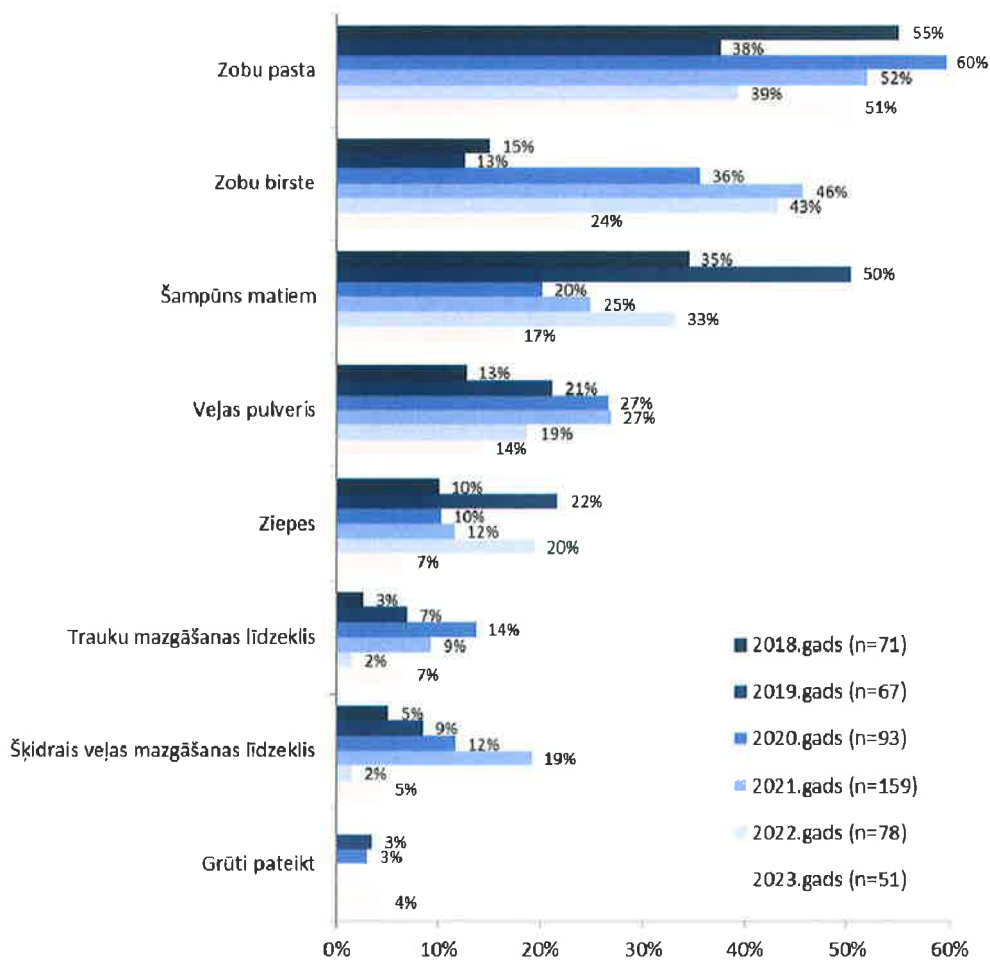
Biežāk komplektus pilnībā izmantojuši Rīgas un lauku iedzīvotāji. Nepilnīga izmantošana visbiežāk raksturīga 35-54 gadus veciem atbalsta saņēmējiem.

Kopumā šī situācija ļauj pārlicināties, ka lēmums higiēnas un saimniecības preču komplektus nodrošināt ne tikai bērniem, bet visiem, kas kvalificējas atbalsta saņemšanai, bija pareizs, jo objektīvi šāda palīdzība ir nepieciešama un tiek izmantota gandrīz pilnā mērā.

Lai gan gūts apliecinājums par sniegtā atbalsta un organizēto pasākumu efektivitāti kopumā, taču nelielā skaita dēļ ir grūtības veikt novērtējumu par tiem atbalsta saņēmējiem, kas tomēr nav komplekta saturu izmantojuši pilnībā. Jebkādas individuālo atbilžu izmaiņas būtiski ietekmē kopainu, tā rezultātā 36. attēlā redzam izteiktu atbilžu dinamiku, salīdzinot piecus gadus, lai gan faktiski runa ir par maza skaita respondentu atbildēm.

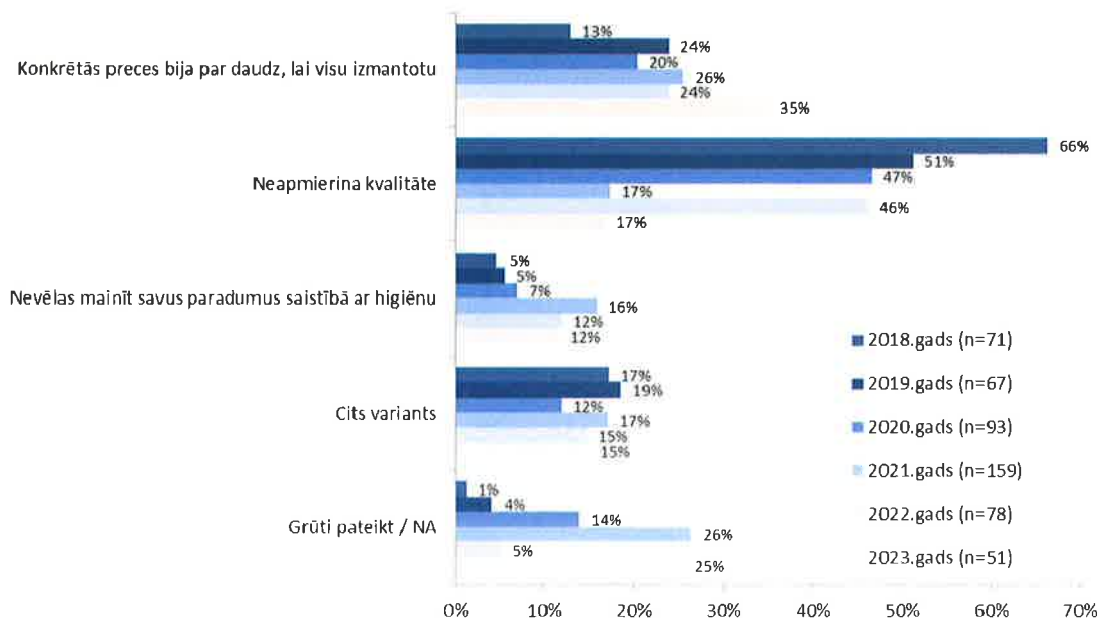
Vērojams, ka 2023. gadā, salīdzinot ar situāciju iepriekšējos gados, krasi samazinājās to personu īpatsvars, kas neizmanto zobu suku, šampūnu matiem un ziepes. Savukārt biežāk nekā iepriekšējā gadā minēta zobu pasta. Par dažiem procentpunktiem palielinājās to personu skaits, kas savām vajadzībām neizmantoja trauku mazgāšanas līdzekli un šķidro veļas mazgāšanas līdzekli. Attiecībā uz veļas pulveri, kuru 2023. gada otrajā pusgadā izņēma no komplekta satura, neizmantošana savām vajadzībām samazinājās – salīdzinot ar iepriekšējo gadu – par 5 procentpunktiem, bet, ja salīdzina ar vēl agrākiem gadiem, kad to neizmantoja gandrīz trešā daļa respondentu – uz pusi. Atzīmējams, ka iepriekšējos gados respondenti izteikuši arī sūdzības par veļas pulvera kvalitāti.

36. att. Kuras preces netika izmantotas savām vajadzībām?

Avots: respondentu ģimenes locekļi, kuri komplekta saturu pilnībā neizmantoja savām vajadzībām

37. att. Kādi bija būtiskākie iemesli, kāpēc viss komplekta saturs netika izmantots savām vajadzībām?

Avots: respondentu ģimenes locekļi, kuri komplekta saturu pilnībā neizmantoja savām vajadzībām

Vērtējot neizmantošanas iemeslus (skat. 37. attēlu), redzam, ka visbiežāk sastopamā atbilde ir tā, ka konkrētās preces bijis par daudz, lai visu izmantotu (35 % no tiem, kas saturu neizmantoja pilnībā. Salīdzinoši 2022. gadā – 24 %). Savukārt to gadījumu, kad neapmierina kvalitāte, bijis daudz mazāk. Turklāt, attiecībā pret iepriekšējo gadu to īpatsvars samazinājās par 29 procentpunktiem.

Pārējās atbildes sniegtas aptuveni tikpat bieži kā iepriekš. Tiesa, ceturrtā daļa nav spējusi nosaukt neizmantošanas iemeslus, izvēloties atbildi “grūti pateikt”.

Ar korelāciju analīzes palīdzību nevar noskaidrot kādas konkrētas preces, kuru biežāk respondentiem būtu bijis par daudz. Zobu pastas un arī zobu birstes neizmantošana visciešāk korelē ar “citām” atbildēm – tām, kas nav piedāvātas anketā kā atbilžu varianti.

Šis viedoklis, vērtējot visu gadu aptaujas kopumā, korekti atspoguļo galvenos komplekta neizmantošanas iemeslus, kaut arī neapmierināto respondentu skaits bija neliels.

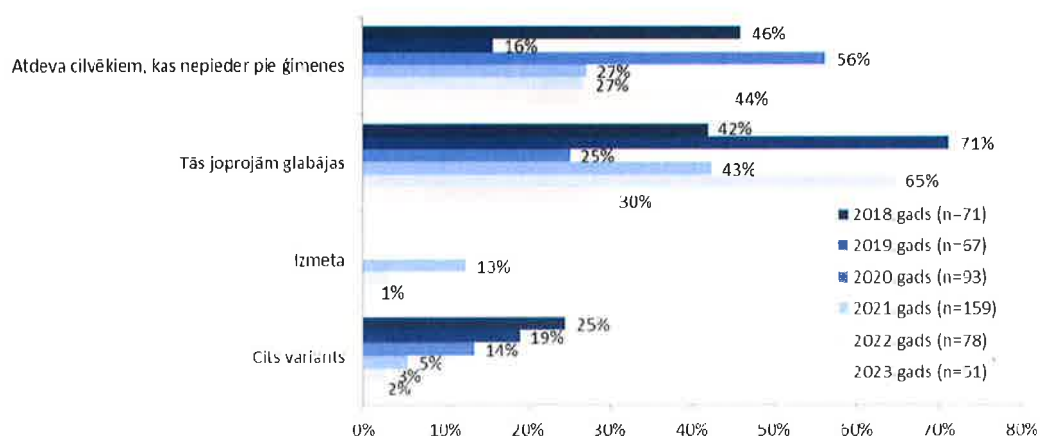
Iebildumos pret kvalitāti vērojama situācijas uzlabošanās (no 46 % gadījumu 2022. gadā uz 17 % 2023. gadā), tomēr kā redzams no komentāriem tie bija par šampūnu un veļas pulveri, piemēram, “Kvalitatīvāko pulveri, šim nav smaržas, veļa nesmaržo”, “Veļas pulvera vietā šķidro mazgājamo”, “Matu šampūns [neapmierina]”.

Ņemot vērā komentāru raksturu un to atkārtošanos gadu no gada, kā arī izvērtējot preču apjomu, uzsākot ESF+ Programmu 2023. gada otrajā pusgadā, tika pieņemts lēmums atbalsta komplektā atstāt viena veida precī veļas mazgāšanai, proti, šķidro veļas mazgāšanas līdzekli. Attiecībā uz šampūna aizvietošanu iespējas tiks vērtētas nākamajā gadā, īpaši ievērojot to, ka 2023. gadā uz pusi samazinājās tā neizmantošanas īpatsvars. Iespējams, pēdējā 2023. gadā veiktā publiskā iepirkuma ietvaros piedāvātā šampūna marka un kvalitāte ir vairāk tīkamāka atbalsta saņēmējiem, ka mazināja neapmierinātības apjomu.

Secināms, ka pat ja kādam no komplektu saņēmējiem ir alerģija vai nepatika pret komplektā iekļauto šampūnu, vēlme saņemt citu veļas mazgāšanas līdzekli vai objektīva nevēlēšanās mainīt savus paradumus saistībā ar zobu higiēnu, iebildes neiezīmē nepieciešamību radikāli mainīt komplekta saturu.

Analizējot paredzētajām vajadzībām neizmanto to preču likteni, secināts, ka 2023. gadā tāpat kā pārtikas gadījumā, salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem, palielinās to gadījumu skaits, kad komplektu saturs tiek atdots personām, kas nepieder pie ģimenes – no 27 % 2021. un 2022. gadā uz 44 % 2023. gadā (skat. 38. attēlu).

38. att. Ko izdarīja ar precēm, kas netika izmantotas savām vajadzībām?

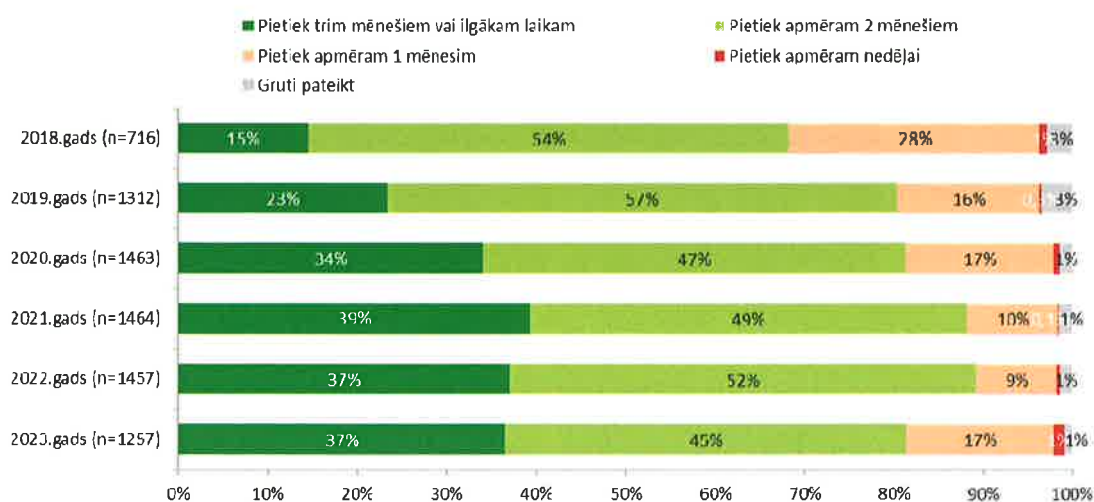

Avots: respondentu ģimenes locekļi, kuri komplekta saturu pilnībā neizmantoja savām vajadzībām

Turpretī līdz 2022. gadam pieaugoša tendence neizmantotās preces glabāt, 2023. gadā maina virzienu un novērojams krass šo gadījumu samazinājums (2022. gadā 65 % gadījumu, bet 2023. gadā tikai 30 %).

Higiēnas un saimniecības komplektā iekļauto preču ģimenēm parasti pietiek no diviem līdz trijiem mēnešiem vai pat ilgākam laikam (skat. 39. attēlu).

39. att. Cik ilgam laikam jūsu ģimenei pietiek ar tām precēm, ko saņem vienā higiēnas un saimniecības komplektu izdalīšanas reizē?

Avots: respondentu ģimenes locekļi, kas saņēmuši higiēnas un saimniecības komplektus

Tiesa, 2023. gadā par 8 procentpunktiem ir pieaudzis to respondentu īpatsvars, kas norādījuši, ka pietiek tikai mēnesim vai īsākam laikam. Viens no iespējamiem iemesliem ir pieaugoša tendence izmantot atbalsta komplektā pieejamās preces maksimālā apjomā, taupot ģimenes budžetu citām vajadzībām, īpaši augstas cenu inflācijas situācijā.

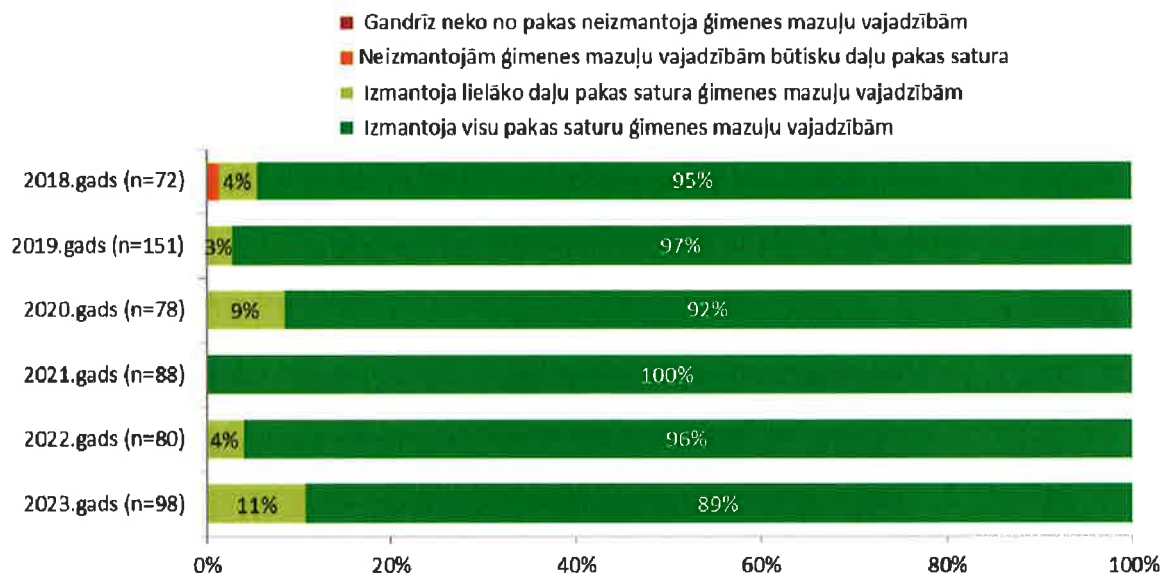
Raksturīgi, ka ilgākam laikam higiēnas un saimniecības preču pietiek lauku un mazāko pilsētu iedzīvotājiem, bet ātrāk komplektu saturu iztērē Rīgas un citu valstspilsētu iedzīvotāji. Ātrāk komplekta saturu iztērē arī tās ģimenes, kurās ir bērni, lielāks personu skaits kopumā.

Secināms, ka komplekta saturs un izdales biežums pamatā atbilst komplektu saņēmēju vajadzībām. Vienlaikus apsverama iespēja higiēnas un saimniecības preču komplekta apjomu un, iespējams, saturu nedaudz mainīt, jo aptaujas rezultāti liecina, ka daļai respondentu tas vajadzības sedz pilnībā nevis tikai daļēji, kā arī neizmantotās preces tiek atdotas citiem pie ģimenes nepiederošiem cilvēkiem.

6.2. Bērnu higiēnas preču komplektu izmantošana

2023. gadā turpinājās 2017. gadā uzsāktā papildu bērnu higiēnas komplektu izdare, salīdzinoši vērtējot to izmantošanu (skat. 40. attēlu). Secināms, ka tāpat kā iepriekšējos gados, arī 2023. gadā 100 % gadījumu bērnu higiēnas preču komplekts, kā norāda atbalsta saņēmēji, ticis izmantots savām vajadzībām pilnībā vai lielāko daļu.

40. att. Bērnu higiēnas komplekta satura izmantošana savām vajadzībām

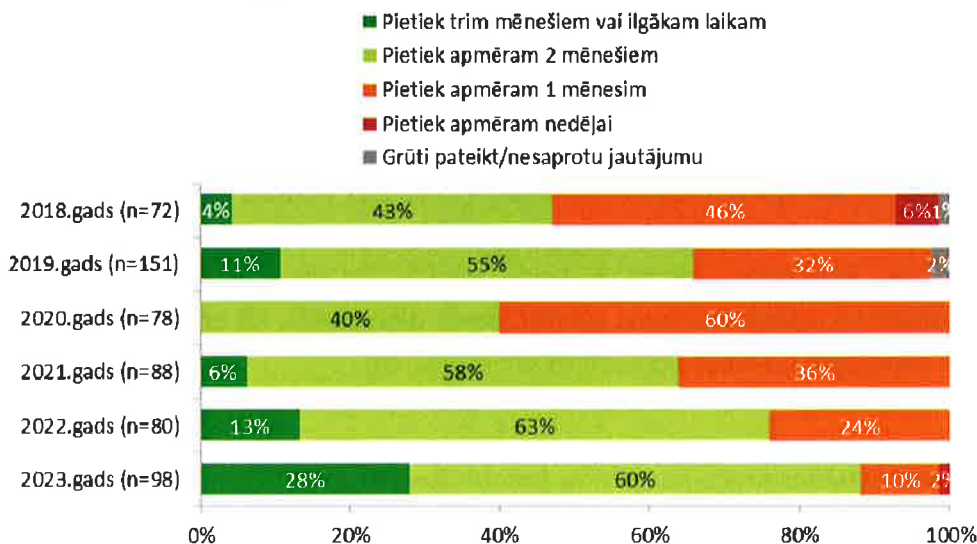

Avots: respondentu ģimenes locekļi (bērni), kas saņēmuši bērnu higiēnas komplektus

Šāda situācija bērnu higiēnas komplektu gadījumā liecina par sniegtā atbalsta efektivitāti kopumā, taču neļauj izstrādāt ieteikumus uzlabojumiem.

Vērtējot situāciju ar bērnu higiēnas preču komplektu izmantošanas ilgumu (skat. 41. attēlu), 2023. gadā vērojams, ka to izmantošanas ilgums pakāpeniski pagarinās un tikai 10 % gadījumu respondenti atzīmē, ka komplektu saturs pietiek līdz 1 mēnesim, savukārt 88 % gadījumu komplekta saturs ir pietiekams diviem vai vairāk mēnešiem.

41. att. Cik ilgam laikam jūsu ģimenei pietiek ar tām precēm, ko saņem vienā bērnu higiēnas komplektu izdalīšanas reizē?

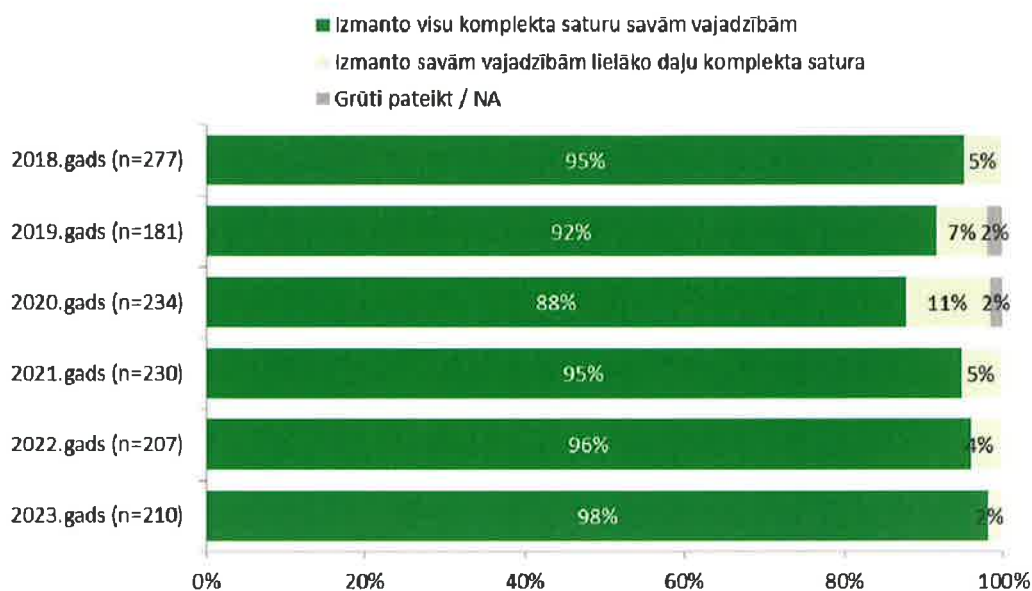
Avots: respondentu ģimenes locekļi (bērni), kas saņēmuši bērnu higiēnas komplektus

Secināms, ka komplekta apjoms visdrīzāk vērtējams kā atbilstošs un būtiskas izmaiņas nav nepieciešamas.

6.3. Mācību piederumu komplektu izmantošana

Mācību piederumu komplekta saturs 2023. gadā absolūtā vairumā gadījumu, kā norāda komplektu saņēmēji, ticis izmantots savām vajadzībām pilnībā (98 %) vai lielāko daļu (2 %). Šāds pozitīvs apmierinātības rādītājs saglabājas kopš veikts komplektu saņēmēju apsekojums (skat. 42. attēlu).

42. att. Komplekta satura izmantošana savām vajadzībām

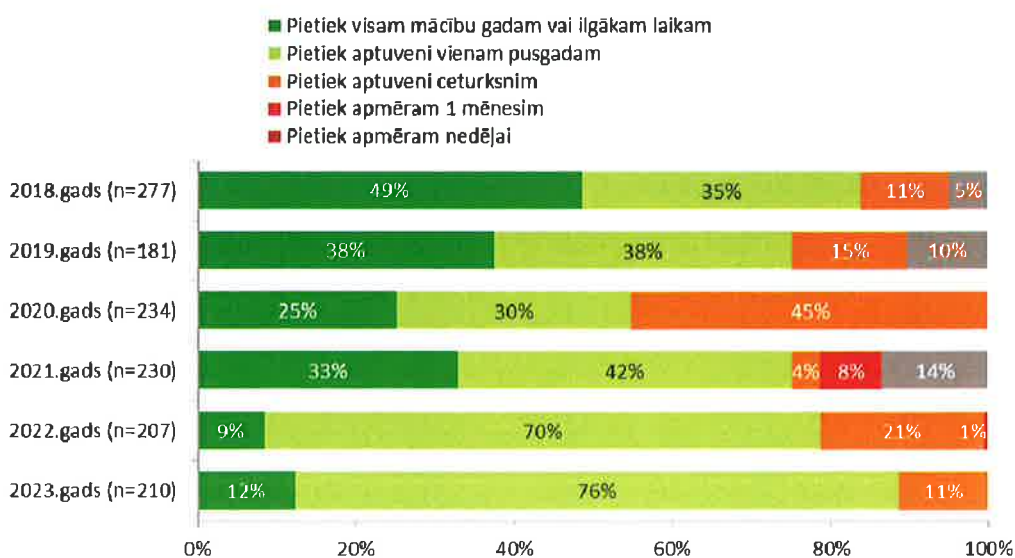

Avots: respondentu ģimenes locekļi, kas saņēmuši individuālo mācību piederumu komplektus

Rādītājs ir vēl augstāks nekā iepriekšējos gados, lai arī iepriekš tāpat respondentu, kas norādītu, ka nav izmantojuši komplekta saturu pilnībā, bija izteikti maz.

Salīdzinot ar iepriekšējo gadu, 2023. gadā par 3 procentpunktiem palielinājās to respondentu skaits, kam ar komplektu pietiek visam mācību gadam vai ilgākam laikam (skat. 43. attēlu).

43. att. Cik ilgam laikam ģimenē dzīvojošiem skolniekiem pietiek ar tām lietām, ko saņem vienā mācību piederumu komplektā?

Avots: respondentu ģimenes locekļi, kas saņēmuši individuālo mācību piederumu komplektus

Tāpat par 6 procentpunktiem palielinājās to personu īpatsvars, kam pietiek aptuveni pusgadam. Vienlaikus uz pusi samazinājās to respondentu īpatsvars, kuri teikuši, ka ar komplektu pietiek mazākam laikam – aptuveni ceturksnim.

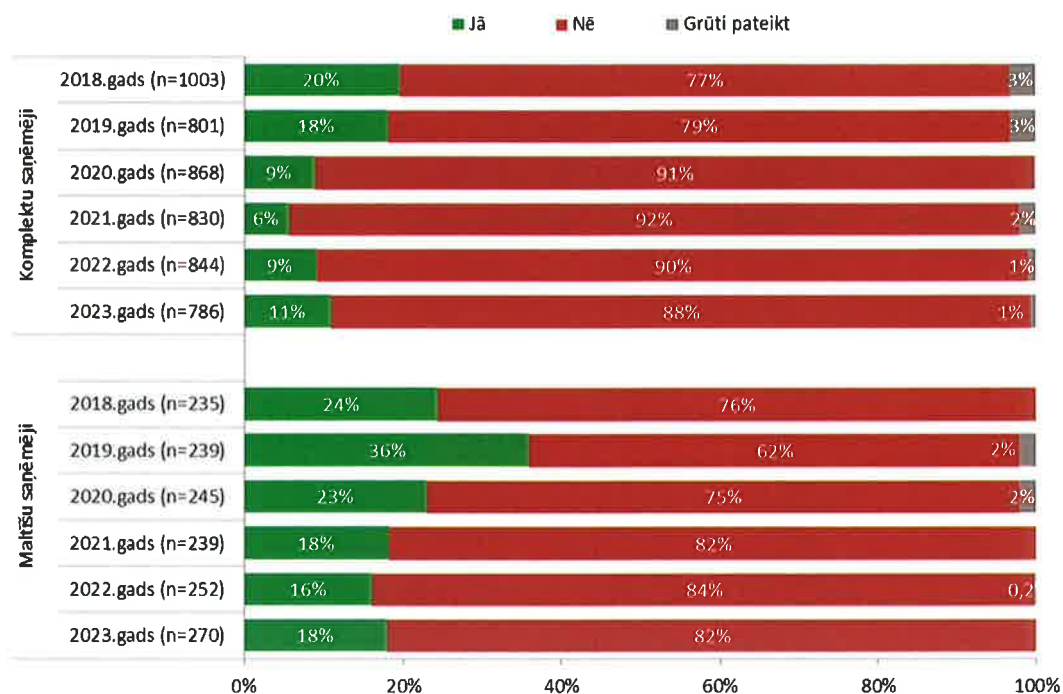
Šādām izmaiņām nav vērojamas konkrētas cēloņsakarības, taču iespējams, ka tas ir saistīts ar konkrētas ģimenes rocību un preču cenu kāpumu. Respektīvi ir mazinājusies iespēja bērniem nopirkt mācību piederumus par saviem līdzekļiem un nākas pilnībā izmantot saņemto atbalstu.

Secināms, ka kopumā sākumskolas un pamatskolas mācību piederumu komplekti ir precīzi izstrādāti un atbilstoši abu vecumgrupu skolēnu vajadzībām, izmaiņas tajos nav nepieciešamas.

7. Papildpasākumi

Atbalsta saņēmēju atbildes par līdzdalību 2023. gada papildpasākumos, salīdzinot tās ar iepriekšējos gados sniegtajām atbildēm, atspoguļotas 44. attēlā, atsevišķi izdalot komplektu un maltīšu saņēmējus.

44. att. **Vai 2023. gadā atbalsta saņēmējs ir piedalījies papildpasākumos?**

Avots: atbalsta komplektu un maltīšu saņēmēji, kas kompleks/maltītes saņēmuši iepriekš (pirms aptaujas dienas)

Uz līdzdalību papildpasākumos 2023. gadā norāda 11 % komplektu saņēmēju un 18 % maltīšu saņēmēju.

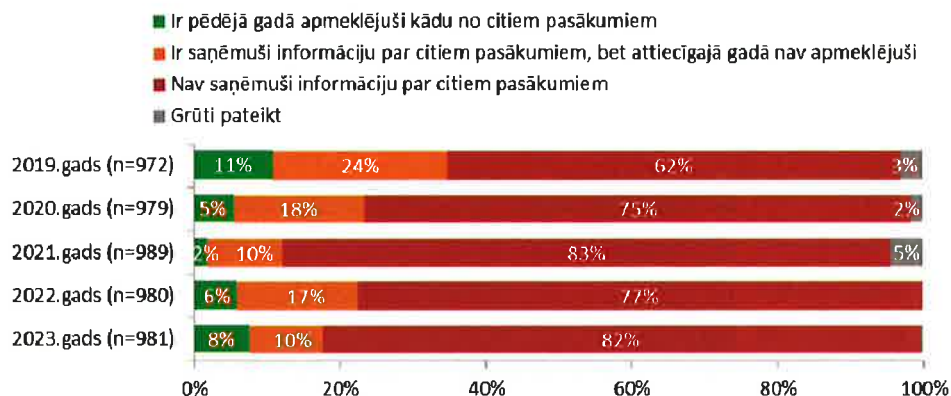
Secināms, ka, salīdzinot ar 2022. gadu, nedaudz (par 2 procentpunktiem) palielinājies komplektu saņēmēju un maltīšu saņēmēju viedoklis par iesaisti papildpasākumos.

Atzīmējams, ka pēc COVID-19 pandēmijas vērojams stabils komplektu saņēmēju dalības papildpasākumos pieaugums, kamēr maltīšu saņēmēju grupā šajā periodā papildpasākumos piedalījušos īpatsvars nemainās.

Šeit jāņem vērā arī fakts, ka kopš 2022.gada PO papildus Latvijas iedzīvotājiem īstenotajiem papildpasākumiem, nodrošina papildpasākumus arī Ukrainas civiliedzīvotājiem. Tas ietekmē papildpasākumu rezultātīvos rādītājus.

2023. gadā turpinājās respondentu viedokļu izvērtēšana par līdzdalību citos pasākumos, kurus finansē ES. Vērojams, ka atbildes uz šo jautājumu visdrīzāk atspoguļo nevis reālo situāciju bet gan respondentu viedokli par to, kas varētu būt finansējais pasākumu, kurā viņi piedalījušies. Uzticamāku informāciju varētu saņemt par tiešo pasākuma nodrošinātāju, taču ne par gala finansētāju. 2023. gadā 18 % komplektu saņēmēju (2022. gadā – 23 %) norādīja, ka ir saņēmuši informāciju par pasākumu, tajā skaitā 8 % sacīja, ka šādos pasākumos ir piedalījušies (skat.45. attēlu).

45. att. Vai organizācijā, kur saņēmt atbalsta pakas, pašvaldībā, Nodarbinātības valsts aģentūrā vai citā iestādē ir saņemta informācija par iespēju iesaistīties vēl kādos citos pasākumos, ko finansē ES. Ja jā, vai tā ir izmantota.

Avots: atbalsta komplektu saņēmēju atbildes

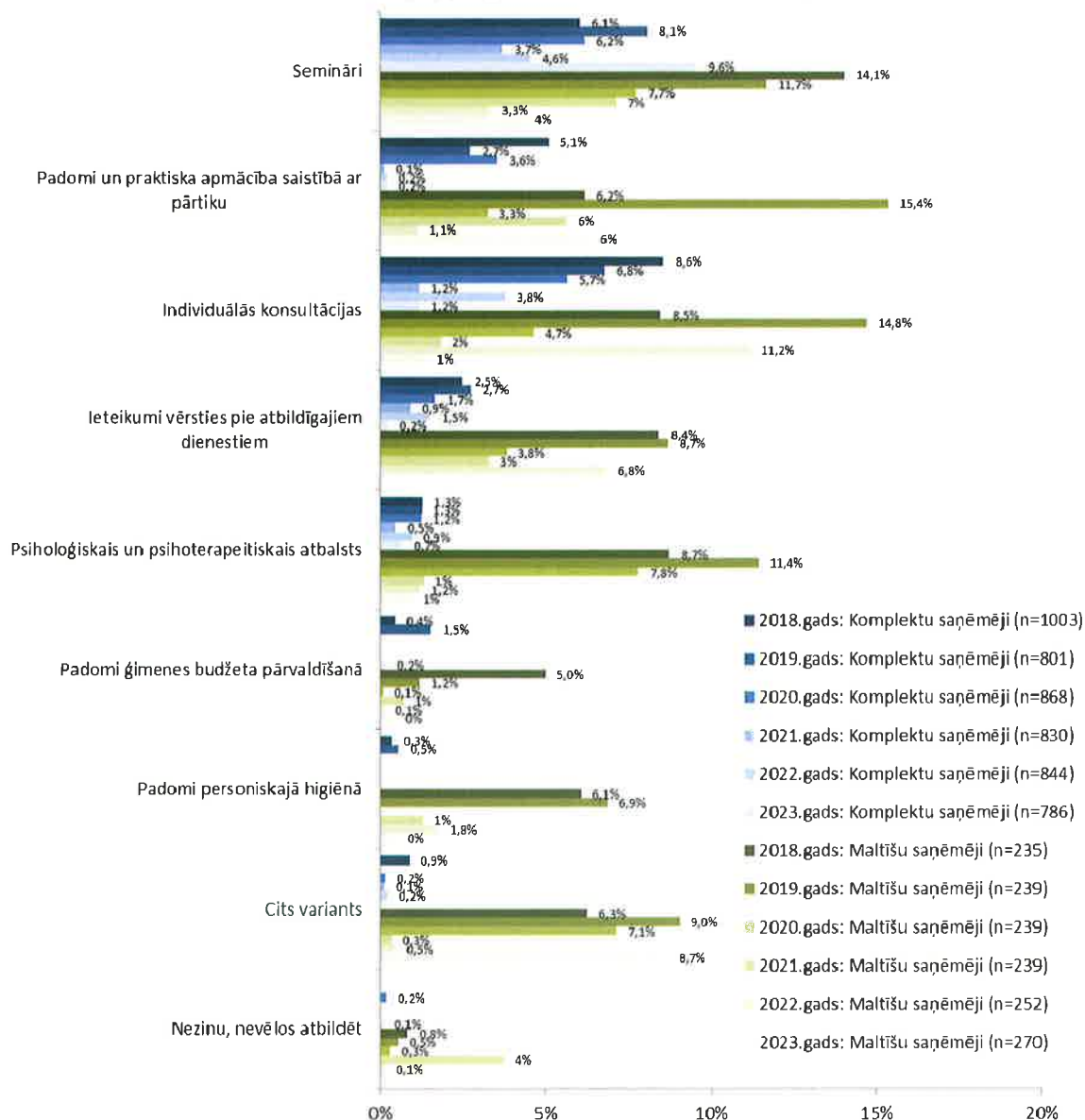
Secināms, ka to personu īpatsvars, kas apgalvo, ka 2023. gadā piedalījušies citos ES finansētos pasākumos, salīdzinot ar 2022. gadu, ir palielinājies (par 2 procentpunktiem), taču tas vēl joprojām nesasniedz pirms COVID-19 pandēmijas periodu (2019. gadā – 11 %).

Tāpat secināms, ka sakarības starp atbildēm uz abām jautājumiem ir neapstrīdamas, taču tās skaidrojamas gan ar daļas sabiedrības augstāku gatavību piedalīties dažādās aktivitātēs neatkarīgi no to organizatora, gan ar cilvēku ierobežotu nepieciešamību nošķirt vai iegūmēt dažādu pasākumu finansētājus.

Ja analizējam, kādos tieši papildpasākumos atbalsta saņēmēji piedalījušies (skat. 46. attēlu) vērojams, ka komplektu saņēmēji visbiežāk nosauca seminārus (9,6 % gadījumu) un individuālas konsultācijas (1,2 %), lai gan konsultāciju īpatsvars salīdzinot ar iepriekšējo gadu samazinājās trīs reizes. Savukārt semināru īpatsvars palielinājās divas reizes.

Turpretim maltīšu saņēmēji visbiežāk norādījuši uz papildpasākumiem, kuru ietvaros saņemti “ieteikumi vērsties pie atbildīgajiem dienestiem” (6,8 %), un salīdzinot ar iepriekšējo gadu šis rādītājs dubultojies. Tāpat respondenti nosaukuši padomus un praktisku apmācību saistībā ar pārtiku (6 %) un dalību semināros (4 %). Ievērojami biežāk nosaukti “citi varianti” (8,7 % gadījumu), kuru ietvaros apmeklēti pasākumi saistībā ar svētku (Ziemassvētku, Lieldienu) organizēšanu, dekoru izgatavošanu, filmas skatīšanos u.c. Šie visi minētie pasākumi neapšaubāmi nodrošina atbalstu, padomus vai uzklauššanu un kopumā šo cilvēku socializāciju.

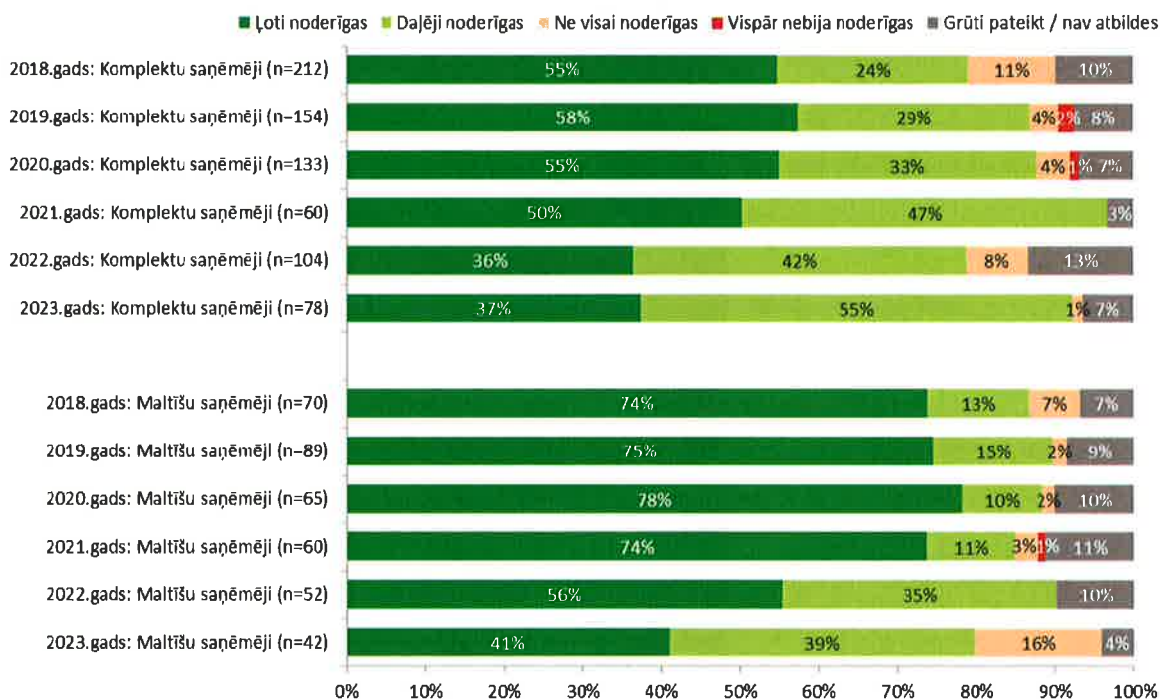
46. att. Kādas bija papildpasākumu tēmas, kuros piedalījās?

Avots: atbalsta komplektu un maltīšu saņēmēji, kas kompleksus/maltītes saņēmuši iepriekš (pirms aptaujas dienas)

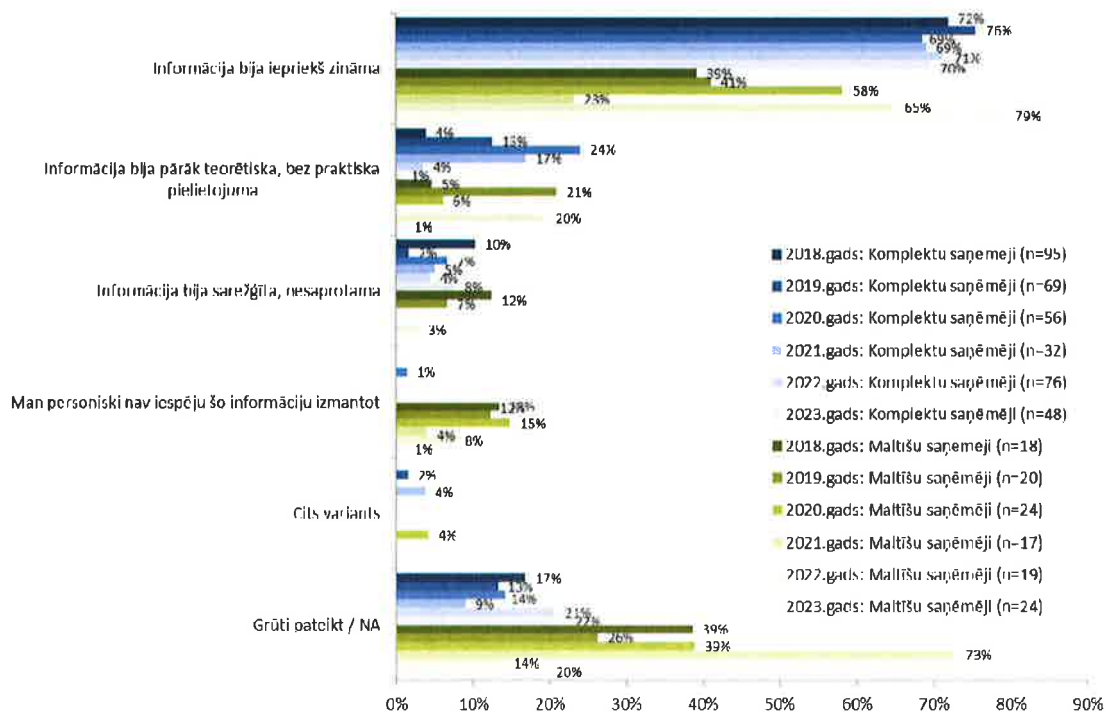
Papildpasākumos iegūtās zināšanas un prasmes 2023. gadā kopumā tiek vērtētas kā noderīgas – šādu atbildi (skat. 47. attēlu) izvēlējušies 92 % komplektu saņēmēju un arī 80 % maltīšu saņēmēju, tajā skaitā 37 % komplektu un 41 % maltīšu saņēmēju atzina, ka “ļoti noderīgas” un attiecīgi 55 % un 39 % tās atzinuši par “daļēji noderīgām”. Atbildes “ne visai noderīgas” sniedza tikai 1 % komplektu saņēmēju. Savukārt maltīšu saņēmēju grupā to personu īpatsvars, kas novērtēja papildpasākumus par “ne visai noderīgiem” 2023. gadā bija 16 %, kas ir sliktākais rādītājs pēdējo piecu gadu laikā. Visbiežāk gan komplektu, gan maltīšu saņēmēju mazāka apmierinātība ar pasākumiem saistās ar to, ka tajos sniegtā informācija bijusi iepriekš zināma vai teorētiska, bez praktiska pielietojuma. Piektdaļa komplektu saņēmēju (22 % gadījumu) un maltīšu saņēmēju (20 % gadījumos) konkrētu atbildi sniegt nevarēja – norādīja, ka viņiem “grūti pateikt” (skat. 48. attēlu).

47. att. Cik lielā mērā papildpasākumos iegūtās zināšanas vai prasmes bija noderīgas?

Avots: papildpasākumus apmeklējušie

48. att. Kādi bija būtiskākie iemesli, kāpēc papildpasākumos iegūtās zināšanas un iemaņas nebija ļoti noderīgas?

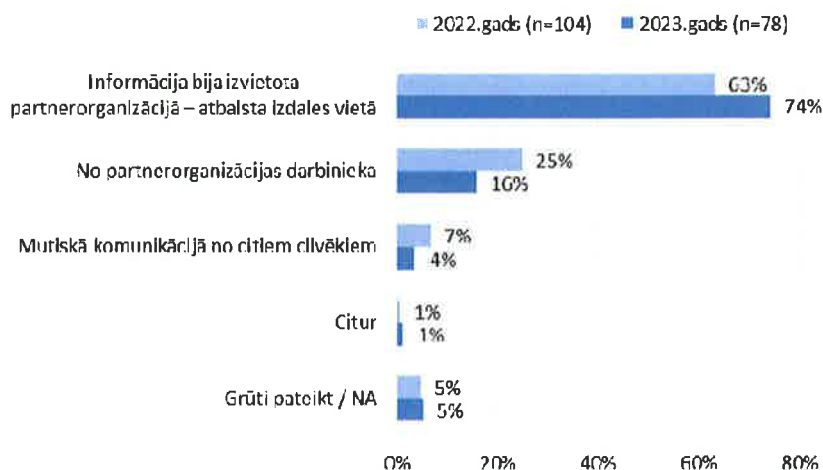
Avots: papildpasākumus apmeklējušie, kas norādījuši, ka sniegtā informācija nebija "ļoti noderīga"

Secināms, ka no vienas puses ir apmierinātība ar pasākumu lietderību pa gadiem ir mainīga, bet kopumā augsta (svārstības skar viedokļu "ļoti" un "daļēji" īpatsvaru izmaiņas), no otras –

respondenti uz jautājumu “kāpēc nebija noderīgs” sniedz mazāk informācijas analīzei un ieteikumiem izmaiņām papildpasākumu saturā.

Komplektu saņēmējiem, kas apmeklējuši papildpasākumus, 2023. gadā tika vaicāts arī par to, kur viņi ieguvuši informāciju par papildpasākumiem (skat. 49. attēlu).

49.att. Kur jūs uzzinājāt par iespēju piedalīties papildpasākumā?

Avots: papildpasākumus apmeklējušie komplektu saņēmēji

Gandrīz visos gadījumos respondenti atbildēja, ka informācija iegūta atbalsta izdales vietā – vai nu tā tur bija izvietota (74 % gadījumu). Atzīmējams, ka šis rādītājs salīdzinot ar iepriekšējo gadu ir uzlabojies par 11 procentpunktiem, kas liecina, ka PO ir uzlabojušas informācijas par papildpasākumiem pieejamību un izplatību mērķa grupai. Tāpat 16 % gadījumu sniegta atbilde, ka šo informāciju sniedza PO darbinieks.

Atbilstoši atbalsta saņēmēju pašvērtējumam, 2023. gadā 11 % komplektu un 18 % maltīšu saņēmēji piedalījušies papildpasākumos. Šāds dalības papildpasākumos īpatsvars pārsniedz papildpasākumu organizētāju pārskatos sniegto vidējo 5,6 % unikālo atbalsta saņēmēju iesaisti, kas skaidrojams ar gadījumiem, kad PO sniegtos padomus un ieteikumus, sarunu vai individuālo konsultāciju konkrētas sociālās situācijas risināšanai atbalsta saņēmējs novērtē kā papildpasākumu, bet PO nereti uzskaita un atskaitās sadarbības iestādei tikai par īpaši organizētajiem pasākumiem ar citu iesaistīto ekspertu vai speciālistu piedalīšanos.

Novērots, ka pēdējos divos gados pakāpeniski palielinās to personu īpatsvars, kas piedalās citos ES finansētajos pasākumos – 6 % 2022. gadā un 8 % 2023. gadā. Atzīmējams, ka minētajos gados vērojama arī vislielākā pasākumu un dažādu mācību pieejamība.

II. EAFVP UN ESF+ PROGRAMMAS VADĪBĀ IESAISTĪTO INSTITŪCIJU PAVEIKTAIS 2023. GADĀ

2023. gada jūnijā Latvijā tika uzsākta ESF+ Programmas ieviešana, kas ir turpinājums EAFVP sniegtajam pārtikas atbalstam un pamata materiālā palīdzībai, kā arī iespējai piedalīties papildpasākumos sociālās atstumtības mazināšanai zemu ienākumu mājsaimniecībām.

2023. gadā Latvijas 36 novados un 7 valstspilsētās, kas neietilpst novados, pārtikas un pamata materiālās palīdzības komplektu uzglabāšanu un izdali, gatavo maltīšu izdali, kā arī papildpasākumu īstenošanu nodrošināja 25 PO (t.sk. 10 pašvaldības un to iestādes, 13 biedrības un nodibinājumi un 2 reliģiskās organizācijas) vidēji 414 (no 423 līdz 404 izdales vietām) pārtikas un pamata materiālās palīdzības izdales vietās un 29 zupas virtuvēs. 13 PO ir no vienas līdz divām izdales vietām, 6 PO ir 3 līdz 8 izdales vietas, 5 PO no 9 līdz 20 izdales vietām, vienai PO (LSK) ir 325 izdales vietas.

Veikti divi grozījumi MK 2022. gada 21. jūnija noteikumos Nr.381 „Eiropas Sociālā fonda Plus programmas materiālās nenodrošinātības mazināšanai 2021.–2027. gadam īstenošanas noteikumi”:

- 2023. gada 01. jūnija grozījumi, ar kuriem:
 - maznodrošinātās mājsaimniecības ienākumu sliekšnis tiesībām ESF+ programmas atbalsta saņemšanai apmērs salāgots ar EAFVP ietvaros noteikto - 376 *euro* pirmajai vai vienīgajai personai mājsaimniecībā un 264 *euro* katrai nākamai personai mājsaimniecībā;
 - paredzēta iespēja Latvijas iedzīvotājiem zemu ienākumu mājsaimniecībās un UA civiliedzīvotājiem saņemt visu paredzēto atbalsta apjomu vienā reizē vai daļām;
 - noteikti elastīgi nosacījumi atbalsta saņēmējiem pārejas periodā no EAFVP atbalsta uz ESF+ Programmas atbalstu.
- 2023. gada 07. novembra grozījumi, ar kuriem:
 - no 2024. gada 1. janvāra ESF+ Programmas atbalstu būs tiesīgas saņemt maznodrošinātās mājsaimniecības, kurās ienākumi nepārsniegs 411 *euro* pirmajai vai vienīgajai personai mājsaimniecībā, bet katrai nākamai personai 288 *euro*;
 - precizēta un papildināta PO atlases veikšanas kārtība, tostarp izsludināšanas kārtība, precizēti iesniegumu vērtēšanas kritēriji un izdales teritorijas jēdziens;
 - noteiktas tiesības uz ESF+ Programmas bērnu pārtikas komplektu saņemšanas pagarinājumu līdz 2024. gada 31. janvārim, ņemot vērā šī atbalsta pieejamības īslaicīgu pārrāvumu.

Sagatavoti grozījumi MK 2022. gada 14. jūlija noteikumos Nr.443 „Eiropas Sociālā fonda Plus programmas materiālās nenodrošinātības mazināšanai 2021.–2027. gadam īstenošanas uzraudzības noteikumi”, ar kuriem:

- noteikts, ka var pieņemt lēmumu neatgūt nepamatoti izmaksātu summu, ja summa, kas jāatgūst no PO vai finansējuma saņēmēja, nepārsniedz 250 *euro* no ESF+ Programmas sniegtā ieguldījuma;
- precizēts ESF+ Programmas vadības informācijas sistēmas pārzinis;

- noteikta ESF+ Programmas elektroniskās datu uzskaites sistēmas, kas nodrošina datu par saņemto un izdalīto pārtikas un pamata materiālās palīdzības preču komplektu uzkrāšanu un pieejamību, izveidošanas un izmantošanas kārtība.

Sagatavotas vadlīnijas “Eiropas Sociālā fonda Plus programmas materiālās nenodrošinātības mazināšanai 2021.-2027. gada plānošanas perioda komunikācijas un dizaina vadlīnijas”.

Sagatavots un iesniegts EK ziņojums par EAFVP DP īstenošanu 2022. gadā un iesniegts maksājuma pieteikums par kopējo summu 4 687 577,14 *euro*.

Veikta sabiedrības informēšana par EAFVP un ESF+ Programmas ieviešanu, t.sk. intervijas laikrakstiem un TV, preses reližu izstrāde, atbildes uz iedzīvotāju e-pastos iesūtītajiem un telefoniski uzdotajiem jautājumiem. Sagatavota un LM, SIF un tīmekļvietnē www.atbalstapakas.lv aktualizēta informācija par EAFVP un ESF+ Programmu.

Nodrošināta dalība EK organizētajās ESF+ Ekspertu grupas sanāksmēs un EAFVP un ESF+ novērtēšanas partnerības sanāksmēs.

2024. gada 18. janvārī EAFVP VI organizēja ikgadēju EAFVP un ESF+ Programmas novērtēšanas sanāksmi ar EK Nodarbinātības, sociālo lietu un iekļaušanās ģenerāldirektorāta pārstāvju, ESF+ Programmas konsultatīvās darba grupas locekļu (pārstāvji no Latvijas Pašvaldību savienības, Latvijas pašvaldību sociālo dienestu vadītāju apvienības, biedrības "Latvijas Sarkanais Krusts", biedrības "Latvijas Samariešu apvienība", Latvijas Daudzbērnu ģimeņu biedrību asociācijas, biedrības "EAPN-Latvia", EAFVP SI, LM eksperti), Nodibinājuma "Samāriešu fonds" un Finanšu ministrijas kā EAFVP RI pārstāvju dalību. Nodibinājuma "Samāriešu fonds" pārstāve dalījās pieredzē atbalsta īstenošanā, t.sk. par atbalsta sniegšanu pārejas posmā no EAFVP uz ESF+ Programmas atbalstu. Sanāksmes laikā EK pārstāvji atzinīgi novērtēja EAFVP DP ieviešanas noslēguma un ESF+ Programmas ieviešanas uzsākšanas progresu.

EAFVP RI 2023. gadā veica:

- sistēmas auditu par EAFVP ietvaros izveidoto procesu (Risku vadība, Normatīvo aktu izstrāde un kontroles vide, Vadības un kontroles aktivitātes, Maksājumu pieteikuma un kontu slēguma sagatavošana, Informācijas sistēma, Sistēmas pārvaldība un Neatbilstību vadība) darbības efektivitātes novērtējumu EAFVP VI, SEI un SI par periodu no 2022. gada 1. aprīļa līdz 2023. gada 31. martam.

Audīta rezultātā ir iegūta pietiekama pārlicība, ka 2014.-2020.gada plānošanas periodam izveidotā vadības un kontroles sistēma EAFVP VI, SEI un SI kopumā darbojas, izmaiņas un uzlabojumi, kas ir veikti atbilst ES un Latvijas normatīvajiem aktiem, un, ka iestādes ir veikušas nepieciešamās darbības perioda slēgšanai un apzinājušas iespējamus riskus.

- EAFVP darbību revīziju par grāmatvedības gadā no 2022. gada 1. jūlija līdz 2023. gada 30. jūnijam sertificētajiem izdevumiem.

Revīzijas ietvaros tika gūta pietiekama pārlicība, ka grāmatvedības gadā sertificētie izdevumi kopumā ir attiecināmi finansēšanai no EAFVP saskaņā ar ES un Latvijas normatīvajiem aktiem, izņemot konstatētos trūkumus bez finanšu ietekmes pamatojošajos dokumentos, iepirkuma, publicitātes un pamatojošo dokumentu uzglabāšanas jomā un neatbilstoši veiktos izdevumus, kas nepārsniedz noteikto būtiskuma sliekšni 2% apmērā no EK grāmatvedības gadā iesniegto maksājumu pieteikumu kopsummas un kas 2023. gadā atgūti pilnā apmērā.

- EAFVP pārskatu revīziju par EAFVP SEI sagatavoto kontu slēgumu par 9. grāmatvedības gadu no 2022. gada 1. jūlija līdz 2023. gada 30. jūnijam. Revīzijas rezultātā gūta pietiekama pārlicība, ka pārskatā sniegtā informācija ir pilnīga, pareiza un patiesa, tai skaitā ir atbilstoši atspoguļota finansiālu trūkumu novēršana.

EAFVP RI Gada kontroles ziņojumā EK par EAFVP ieviešanu sniedza atzinumu bez iebildēm un sistēmai pārlicības līmeni novērtēja kā vidēju.

VK 2024. gada sākumā veica finanšu revīziju “Par Sabiedrības integrācijas fonda 2023. gada pārskata sagatavošanas pareizību”.

Revīzijā tika gūta pārlicība, ka finanšu pārskats visos būtiskajos aspektos sniedz skaidru un patiesu priekšstatu par SIF finansiālo stāvokli, tā izmaiņām un SIF darbības rezultātiem gadā, kas noslēdzās 2023. gada 31. decembrī, ir sagatavots atbilstoši Latvijā spēkā esošo normatīvo aktu prasībām.

SI 2024. gada sākumā veica PO aptauju, lūdzot izvērtēt 2023. gadā veiktās darbības atbalsta ietvaros. Aptaujas rezultātus skatīt ziņojuma 2. pielikumā.

SECINĀJUMI UN IETEIKUMI

1. Pārtikas atbalsts un pamata materiālā palīdzība 2023. gadā ir sasniegusi zemu ienākumu un krīzes situācijā nonākušās mājsaimniecības

- 2023. gadā atbalsta ietvaros Latvijas iedzīvotājiem zemu ienākumu mājsaimniecībās un krīzes situācijā nonākušajiem izdalīti 428 709 pārtikas komplekti un nodrošinātas 446 760 maltītes, izdalīti 181 328 higiēnas un saimniecības komplekti, kā arī ģimenēm ar sākumskolas un pamatskolas skolēniem izdalīti 8 420 mācību piederumu komplekti. Ģimenes ar zīdaiņiem un maziem bērniem līdz divu gadu vecumam saņēmušas 3 072 bērnu pārtikas komplektus un 2 886 bērnu higiēnas komplektus.
- Atbilstoši VI aplēsēm 82 976 unikālas personas ir pārtikas komplektu saņēmēji, kas ir 98,7 % no visām 84 065 unikālām personām, kurām 2023. gadā noteikts trūcīgas vai krīzes situācijā esošas mājsaimniecības statuss, vai saņemta izziņa par maznodrošinātas mājsaimniecības statusu ar ienākumiem, kuri nepārsniedz 376 *euro* pirmajai vai vienīgajai personai mājsaimniecībā, bet katrai nākamai personai 264 *euro*, kā arī 9 069 personas – maltīšu saņēmēji. Atzīmējams, ka 7 % komplektu saņēmēju arī apmeklējuši zupas virtuvi un saņēmuši maltītes. Savukārt higiēnas un saimniecības preces saņēma 83 690 unikālas personas, kas ir 99,55 % no visām EAFVP un ESF+ Programmas nosacījumiem atbilstošām unikālām personām.
- Atbalsta ģimenēm ar bērniem ietvaros bērnu pārtikas komplektus saņēma 1 152 bērni (94,74 %) un bērnu higiēnas komplektus 1 443 bērni (99,24 %) no visiem unikālajiem bērniem attiecīgajā vecumgrupā EAFVP un ESF+ Programmas nosacījumiem atbilstošās mājsaimniecībās. Savukārt mācību piederumu komplektus saņēma 8 420 skolēni, kas ir 61 % no visiem unikālajiem skolēniem. Šāds rādītājs ir zemākais kopš EAFVP DP sākuma 2015. gadā. Iespējamie skaidrojumi situācijai saistīti ar to, ka atsevišķās pašvaldībās trūcīgām ģimenēm ir pieejams analogs (pašvaldības finansēts) atbalsts – skolas soma, materiāls atbalsts mācību piederumu un skolas tērpa iegādei, NVO organizētais ziedojumu atbalsts mācību gadam uzsākoties. Līdz ar to ģimenes ar bērniem mazāk izmanto EAFVP un ESF+ Programmas ietvaros pieejamo atbalstu. Šo apgalvojumu apliecina arī tas, ka no iedzīvotājiem gada ietvaros nav saņemtas sūdzības vai informācija, ka atbalsts nebūtu pieejams.
- Izpildīts EAFVP ieviešanas novērtēšanas ziņojuma par 2022. gadu (turpmāk – Ziņojums) iekļautais ieteikums par PO un sociālo dienestu informēšanu par izmaiņām atbalsta saņemšanas nosacījumos, kā arī par vizuālās informācijas materiāli izplatīšanu gan PO, gan sociālajiem dienestiem: PO un sociālie dienesti informēti par EAFVP un ESF+ Programmas atbalsta veidiem, un mainītiem nosacījumiem atbalsta saņemšanai no 2023. gada 1. janvāra, kā arī par izmaiņām pārtikas atbalsta apmēros no 2022. gada novembra līdz 2023. gada aprīlim. Izplatīta aktualizēta infografika par EAFVP un ESF+ Programmas atbalstu.

Secināms, ka:

- personu informētība par sniegto atbalstu ir ļoti augsta, un atbalsts sniegts gandrīz visām potenciālajām mērķa grupas personām, kurām ir tiesības un kuras vēlējušās saņemt konkrēto atbalsta veidu;
- izpildītais Ziņojuma par 2022. gada ieteikums par PO un sociālo dienestu informēšanu par izmaiņām atbalsta saņemšanas nosacījumos, veicinājis personu informētību.

Ieteikums: Par katrām izmaiņām atbalsta saņemšanas nosacījumos turpināt informēt PO un sociālos dienestus. Vizuālās informācijas materiāli izplatāmi gan PO, gan sociālajiem dienestiem.

2. Pārtikas atbalsts un pamata materiālā palīdzība ir atvieglējusi zemu ienākumu mājsaimniecību budžeta slogu

- Lai gan 2023. gadā materiālā un sociālā nenodrošinātība Latvijā nedaudz samazinājusies, salīdzinot ar situāciju iepriekšējā gadā (no 7,8 % uz 6,2 %), kad piedzīvots straujš energoresursu cenu kāpums un sekojošā augsta inflācija, tomēr tā nav samazinājusies līdz 2021. gada līmenim (5,3 %). Vienlaikus šī rādītāja neliela samazināšanās (par 5 un 4,4 procentpunktiem) 2023. gadā novērota iedzīvotāju zem nabadzības riska sliekšņa un 1. kvintiles mājsaimniecību vidū. Bet arī šajā iedzīvotāju grupā samazinājums nav bijis tik liels, lai sasniegtu 2021. gada rādītāju.
- Kaut arī pārtikas produktu izdarei maltīšu nodrošināšanai zemu ienākumu iedzīvotājiem nav noteicošas ietekmes uz kopējo dziļas materiālās un sociālās nenodrošinātības rādītāju, tomēr ir atvieglots zemu ienākumu mājsaimniecību budžeta slogs, par ko liecina 100 % gadījumu respondentu aptaujā norādītais, ka komplektu saņemšana ietekmēja ģimenes situāciju, t.sk. apstiprinoša atbilde sniegta 94 % gadījumu vai daļēji apstiprinoša 6 % gadījumu.
- Atbalsta saņēmēji radušos naudas ietaupījumu; galvenokārt; tērē papildu pārtikas produktu iegādei (to norāda 94 % no atbalsta saņēmējiem), komunālo pakalpojumu apmaksai (76 %), ārsta apmeklējumiem un medikamentu iegādei (43 %). 15 % no atbalsta saņēmējiem atzīmē, ka nauda izmantota bērnu skolas pasākumiem vai ārpussekolā nodarbībām.

Secināms, ka:

- lai gan 2023. gadā konstatējama neliela materiālās un sociālās situācijas uzlabošanās, joprojām saglabājas augsts to iedzīvotāju skaits, kas pakļauti materiālajai un sociālajai nenodrošinātībai, un, kuriem ir nepieciešams pārtikas atbalsts un pamata materiālā palīdzība;
- komplektu saņemšana labvēlīgi ietekmē zemu ienākumu mājsaimniecību budžetu, palielinot iespēju nodrošināt citas pamatvajadzības.

3. Papildpasākumu veidi un iesaiste tajos ir pamatā apmierinoša

- 2023. gadā īstenoti 1 140 papildpasākumi (PO pārskatos norādīti un SI pārbaudīti), kas, salīdzinot ar 2022. gadu, ir tikai nedaudz vairāk (2022. gadā organizēti 1 099

papildpasākumi). Savukārt tajos iesaistīto personu skaits (2023. gadā 5 104 personas) ir palielinājies par 17 % (2022. gadā – 4 348 personas).

- Iesaistes intensitāte papildpasākumos, salīdzinot ar 2022. gadu, ir par vienu procentpunktu augstāka un veido apmēram 5,6 % no visiem unikālajiem atbalsta saņēmējiem. Papildus tam 8 % komplektu saņēmēju atzīmēja dalību citos ES finansētajos pasākumos, kas ir par diviem procentpunktiem vairāk nekā 2022. gadā.
- Atzīmējams, ka ikgadējā atbalsta saņēmēju aptaujas pašnovērtējumā uz līdzdalību papildpasākumos 2023. gadā norādīja 11 % komplektu saņēmēju un 18 % maltīšu saņēmēju. Vērojama gan aktīvākās daļas atbalsta saņēmēju augstāka gatavība piedalīties dažādās aktivitātēs neatkarīgi no to organizatora, gan vienlaikus ierobežota nepieciešamība tiem nošķirt vai iegaumēt dažādu pasākumu finansētājus.
- Papildpasākumu veidi un tajos iegūtās prasmes kopumā tiek vērtētas kā noderīgas. 37 % no komplektu saņēmējiem atzina, ka iegūtās prasmes ir ļoti noderīgas, un vēl 55 % – daļēji noderīgas. Savukārt maltīšu saņēmēji 41 % gadījumu teikuši, ka prasmes ir ļoti noderīgas, un 39 % – daļēji noderīgas.
- Atbalsta saņēmējiem ir nodrošināta informācijas par plānotiem papildpasākumiem pieejamība – 74 % no ikgadējās aptaujas ietvaros intervējamajiem atzinuši, ka informācija bija izvietota atbalsta izdales vietā, un vēl 16 % respondentu teikuši, ka informācija saņemta no PO darbinieka.
- 2023. gadā SI organizējusi attālinātas sanāksmes ar PO (28.03.2023., 05.04.2023., 17.08.2023.) pārrunājot dažādas EAFVP darbību īstenošanas aktualitātes, tostarp par papildpasākumu organizēšanu.
- Ziņojuma par 2022. gadu ieteikums – SI metodiskajos semināros izplatīt PO papildpasākumu labās prakses piemērus, kā arī nodrošināt PO ar informāciju par citu dalībvalstu pieredzi papildpasākumu nodrošināšanā, saglabājams aktuāls.

Secināms, ka:

- iesaiste papildpasākumos vērtējama kā apmierinoša – 5,6 % atbalsta saņēmēju piedalījās papildpasākumos.
- atbalsta saņēmēju apmierinātība ar papildpasākumiem un iegūtām prasmēm ir vidējā, kopumā pa gadiem samazinoties vērtējumam “ļoti noderīgas” abās mērķa grupās – komplektu un maltīšu saņēmēju grupā.
- PO papildpasākumu piedāvājumu veido, ņemot vērā pieejamos resursus (telpas, brīvprātīgie eksperti) un izzinot atbalsta saņēmēju vēlmes un vajadzības (skat. 2. pielikumu).

Ieteikumi:

- SI metodiskajos semināros turpināt rosināt PO savstarpēji dalīties ar labo praksi papildpasākumu īstenošanā, kā arī nodrošināt PO ar informāciju par citu dalībvalstu pieredzi papildpasākumu nodrošināšanā, izmantojot iespēju apmainīties ar dalībvalstu labo praksi Eiropas Sociālā fonda Plus pieredzes apmaiņas instrumenta “CoP” (*Communities of practice on Material Support*) ietvaros.
- SI metodiskajos semināros aicināt PO organizēt papildpasākumus un izvēlēties to veidus un tēmas, ievērojot izzinātās mērķa grupas vajadzības un personām aktuālās tēmas un intereses.

4. Pārtikas atbalsts un pamata materiālā palīdzība sasniedz augstu apmierinātības vērtējumu un atbilstību atbalsta saņēmēju vajadzībām

- Absolūtajā vairumā gadījumu (99,3 %) pārtikas komplekta saturs, kā 2023. gadā norāda atbalsta saņēmēji, ticis izmantots savām vajadzībām pilnībā vai lielāko daļu.
- 2023. gadā bērnu pārtikas komplekta saturs izmantots savām vajadzībām pilnībā (82 % gadījumu) vai lielākajā daļā (18 %).
- Higiēnas un saimniecības preču komplekti jau kopš izdales sākuma nemainīgi absolūtajā vairumā situāciju ir izmantoti pilnībā vai lielāko daļu. Pēdējos piecos gados no 89 % līdz 95 % gadījumu komplekti izmantoti pilnībā, bet no 5 % līdz 10 % gadījumu – lielāko daļu.
- Bērnu higiēnas komplekti 2023. gadā – 89 % gadījumu izmantoti pilnā apmērā, un 11 % gadījumu – lielāko daļu. Visos iepriekšējos gados izmantošanas rādītājs ir bijis vēl augstāks, sasniedzot pat 100 % izmantošanu pilnībā.
- Mācību piederumu komplektu saturs 2023. gadā 100 % gadījumu izmantots pilnībā vai tā lielākā daļa, salīdzinoši arī no 2016. līdz 2022. gadam 99 % līdz 100 % gadījumu.
- Pamatā izpildīts 2022. gada ieteikums par atbalsta komplektu satura un apjoma saglabāšanu. Tomēr no 2023. gada vidus higiēnas un saimniecības preču komplekta saturā vairs netiek iekļauts veļas (sausais) pulveris, ņemot vērā, ka komplektā jau ir veļas (šķidrās) mazgāšanas līdzeklis. Izvēloties starp sauso un šķidro veļas mazgāšanas līdzekli, izvēle veikta par labu šķidrajam līdzeklim, ievērojot iepriekšējo gadu aptaujās saņemto atbalsta saņēmēju viedokli par neapmierinošo sausā pulvera kvalitāti.

Secināms, ka:

- 2023. gadā par visiem atbalsta veidiem apmierinātības rādītāji saglabājas augsti vai ir palielinājušies;
- 2023. gada atbalsta saņēmēju aptauja liecina par augstu visu veidu atbalsta komplektu izmantošanas lietderību.

Ieteikums: 2024. gadā pamatā saglabāt nemainīgu pārtikas komplektu, higiēnas un saimniecības preču komplektu saturu un apjomu, mācību piederumu komplektu saturu un apjomu sākumskolas un pamatskolas skolēnu vajadzībām un bērnu pārtikas un higiēnas komplektu saturu un apjomu. Ir apsverama pārtikas preču komplekta pārskatīšana, nenozīmīgā daudzumā samazinot atsevišķu preču apjomu, ievērojot ikgadējo aptauju rezultātā saņemtos atbalsta saņēmēju viedokļus par to, ka atsevišķu produktu ir “par daudz” un tie netiek izmantoti pilnībā.

5. Atbalsta pieejamība ir nodrošināta

- 2023. gadā tāpat kā visus iepriekšējos gados sociālie dienesti ir pārliecinoši izplatītākais kanāls informācijas nodošanai par atbalsta iespējām - uz to norāda 98 % komplektu saņēmēju un 71 % maltīšu saņēmēju.
- 2023. gadā vidējais attālums no atbalsta saņēmēju dzīves vietas līdz atbalsta sniegšanas vietai bija 4,4 kilometri. Atzīmējams, ka visos iepriekšējos gados šis

rādītājs bija no 3,1 līdz 3,6 kilometriem. Ņemot vērā, ka izdales vietu tīkls pēdējā gada laikā nav mainījies, nav pamata apgalvot, ka attālums līdz atbalsta sniegšanas vietai būtiski mainījās. Attāluma pieaugums no 3,6 km līdz 4,4 km skaidrojams ar to, ka atsevišķi respondenti aptaujā nosaukuši lielus attālumus (75 km, 90 km un 150 km), kas ietekmēja vidējos rādītāju. Piebilstams, ka nosauktie attālumi ir nosaukti kļūdaini, jo praksē izdales vietu pārklājums Latvijas teritorijā nevienā gadījumā neatbilst nosauktajam (skat. 13. attēlu).

- Izpildīts 2022. gada ieteikums turpināt stiprināt PO (NVO) sadarbību ar sociālajiem dienestiem gan informācijas apmaiņas, gan komplektu piegādes nodrošināšanā tajos gadījumos, kad attālums vai sabiedriskā transporta pieejamības problēmas varētu ietekmēt atbalsta saņemšanu, īpašu uzmanību pievēršot personām ar pārvietošanās grūtībām. Atsevišķos gadījumos pašvaldības sociālā dienesta darbinieks apsekojuma laikā vai pati PO, ņemot vērā savas iespējas, veic atbalsta komplektu piegādi personas dzīvesvietā.

Secināms, ka gadījumos, kad PO ir NVO, sadarbība ar sociālo dienestu vērtējama kā laba.

Ieteikums: Turpināt stiprināt PO (NVO) sadarbību ar sociālajiem dienestiem gan informācijas apmaiņas, gan komplektu piegādes nodrošināšana tajos gadījumos, kad attālums, sabiedriskā transporta pieejamība vai atbalsta saņēmēja situācija (nevar doties uz atbalsta sniegšanas vietu) ietekmē atbalsta saņemšanu.

6. Izvēlētie atbalsta veidi un mērķa grupas ir pamatā atbilstošas situācijai

- Vērtējot EAFVP un ESF+ Programmas izvirzīto mērķi – mazināt pārtikas nenodrošinātību, konstatējams, ka mājsaimniecību, kuru ienākumi ir zem nabadzības riska sliekšņa un kuras nevarēja atļauties ēst gaļu, putnu gaļu vai zivis katru otro dienu īpatsvars pēdējos četros gados svārstījās – pēc 2021. gadā samazināšanās par 5,8 procentpunktiem (no 22,9 % uz 17,1 %), 2022. gadā tas atkal pieauga par 5,6 procentpunktiem. Pēc 2022. gada cenu inflācijas kāpuma, 2023. gadā, sociāli ekonomiskajai situācijai stabilizējoties, šis rādītājs atkal nedaudz samazinājās – par 3,7 procentpunktiem. Taču tas joprojām ir augstāks (19,0 %) par 2021. gada rādītāju. Līdz ar to pārtikas atbalsta nozīme zemu ienākumu mājsaimniecībām joprojām saglabājas augstā līmenī.
- Nabadzības riskam pakļauto iedzīvotāju skaits 2022. gadā nav mainījies, salīdzinot situāciju ar iepriekšējo gadu – gan 2021., gan 2022. gadā to īpatsvars ir 22,5 %. Turklāt 2022. gadā nabadzības risks pieauga mājsaimniecībām ar diviem pieaugušajiem un trim vai vairāk apgādībā esošiem bērniem (no 17,1 % 2021. gadā līdz 19,5 % 2022. gadā). Tāpat nabadzības risks pieauga vienas personas (līdz 64 gadiem) mājsaimniecībām – no 28,9 % 2021. gadā līdz 29,8 % 2022. gadā. Savukārt nabadzības riska samazinājums vērojams mājsaimniecībām ar diviem pieaugušajiem un vienu bērnu (no 15,1 % 2021. gadā līdz 10,2 % 2022. gadā) un diviem pieaugušajiem bez bērniem (no 22,8 % 2021. gadā līdz 20,7 % 2022. gadā). Tāpat arī vienas personas mājsaimniecībām vecumā virs 65 gadiem nabadzības risks no 68,4 % 2021. gadā samazinājās līdz 67,8 % 2022. gadā. Pārējām mājsaimniecībām nabadzības risks saglabājās bez būtiskām izmaiņām.
- Laikā no 2020. gada līdz 2023. gadam atbalsta saņemšanas nosacījumiem atbilstošu personu skaits svārstīgs un būtiski atkarīgs no konkrētā laika periodā tā attiecināšanai

atbilstošā ienākumu līmeņa. Vienlaikus atbalstāmo personu skaita izmaiņas ietekmē daudzi citi faktori: ar COVID-19 pandēmiju saistītās ārkārtējās situācijas, energoresursu krīzes izraisītā cenu inflācija, īpaši pārtikai un komunālajiem pakalpojumiem, sezonālā ietekme uz nodarbinātības līmeni u.c. Personu skaita analīze pēdējos trīs gados skaidri parāda, ka jebkurai krīzei un izmaiņām sociāli ekonomiskajā vidē ir tieša, ātra un būtiska ietekme uz situāciju zemu ienākumu mājāsaimniecībās.

- Atbalsta nodrošināšana veikta nepieciešamajā apjomā neatkarīgi no reģionā un pašvaldības, to iespējām atbalstīt savus iedzīvotājus. Saskaņā ar 2023. gadā apkopotajiem datiem, Latgales reģionā izdalīti 30 % pārtikas komplektu, Rīgas reģionā – 29 %, bet pārējos statistiskajos reģionos atbalsta īpatsvars bija savstarpēji ļoti līdzīgs 13 – 14 % robežās. Šī tendence sakrīt ar iepriekšējos gados konstatēto. Vērtējot atbalsta saņēmēju skaita izmaiņas, secināms, ka pēdējos divos gados atbalstāmo personu skaits Rīgas reģionā pārsver personu skaitu Latgales reģionā, taču izdalītā pārtikas atbalsta apjoms abos reģionos ir ļoti līdzīgs. Tas skaidrojams ar to, ka atbalsta sniegšanas ilgums reģionāli ir atšķirīgs, ko ietekmē, piemēram, atšķirīgs nodarbinātības līmenis. Tā, uz 31.12.2023. reģistrētā bezdarba līmenis Latgales statistiskajā reģionā bija 11 %, bet Rīgas statistiskajā reģionā vien 4,3 %.
- Izpildīts Ziņojuma par 2022. gadu ieteikums – atbilstoši izmaiņām sociāli ekonomiskajā situācijā pārskatīt ienākumu sliekšni mājāsaimniecību atzīšanai par maznodrošinātu:
 - pieņemti grozījumi normatīvajā regulējumā, no 2024. gada 1. janvāra nosakot ienākumu sliekšni, kas nepārsniedz 411 *euro* pirmajai vai vienīgajai personai un 288 *euro* katrai nākamajai personai mājāsaimniecībā.

Secināms, ka:

- 2023. gadā, saglabājoties augstam atbalsta saņēmēju skaitam, būtiska bija atbalsta apjoma saglabāšana un tā sniegšanas nepārtrauktība. Joprojām atbalsts nepieciešams tieši ģimenēm ar bērniem, kā arī personām vecumā virs 65 gadiem, kam ir ierobežotas iespējas vai kas nevar mainīt savu situāciju;
- 2022. gada nogalē un 2023. gada sākumā veiktās izmaiņas atbalsta saņemšanas nosacījumos (papildu pārtikas komplekti apkures sezonas laikā) ir atbilstošas situācijas izvērtējumam un mājāsaimniecību izmaksu picaugumam pamatvajadzību nodrošināšanai.

Ieteikums: izvērtējot ESF+ Programmas finanšu perspektīvas 2025. gadam un turpmākajiem gadiem, pārskatīt atbalsta saņemšanas nosacījumus, kas būtu atbilstoši izmaiņām sociālās aizsardzības likumdošanā saistībā ar ienākumu sliekšņu noteikšanu mājāsaimniecību atzīšanai par trūcīgu vai maznodrošinātu.

7. Atbalsts Ukrainas civiliedzīvotājiem nodrošināts tādā pašā apmērā kā Latvijas iedzīvotājiem zemu ienākumu mājāsaimniecībās

- 2023. gadā no 108,6 tūkst. EAFVP DP un ESF+ Programmas atbalstu saņēmušajām unikālajām personām 16,5 tūkst. (15,2 %) bija UA civiliedzīvotāji.
- 2023. gadā EAFVP DP un ESF+ Programmas atbalsta ietvaros UA civiliedzīvotājiem izdalīti 61 645 pārtikas komplekti un 25 633 higiēnas un saimniecības preču komplekti, kā arī ģimenēm ar sākumskolas un pamatskolas skolēniem izdalīti 2 652 mācību piederumu

- komplekti. Ģimenes ar zīdaiņiem un maziem bērniem līdz divu gadu vecumam saņēmušas 869 bērnu pārtikas preču komplektus un 644 bērnu higiēnas preču komplektus.
- Atbilstoši VI aplēsēm 16 081 unikāla persona – UA civiliedzīvotāji ir pārtikas komplektu saņēmēji, kas ir 97,14 % no visām 16 554 unikālām personām, kurām 2023. gadā izsniegta krīzes izziņa vai noteikts trūcīgas vai maznodrošinātas mājsaimniecības statuss ar ienākumiem, kuri nepārsniedz 376 *euro* pirmajai vai vienīgajai personai mājsaimniecībā, bet katrai nākamai personai 264 *euro*. Savukārt higiēnas un saimniecības preces saņēma 16 537 UA civiliedzīvotāji, kas ir 99,9 % no visām atbalsta saņemšanas nosacījumiem atbilstošām unikālām personām. Atbalsta ģimenēm ar bērniem ietvaros mācību piederumu komplektus saņēma 2 652 skolēni, kas ir 71,77 % no visiem unikālajiem skolēniem, bērnu pārtikas komplektus – 272 bērni (98,55 %) un bērnu higiēnas komplektus 310 bērni (100 %) no visiem unikālajiem bērniem attiecīgajā vecumgrupā atbalsta nosacījumiem atbilstošās UA civiliedzīvotāju mājsaimniecībās.
 - UA civiliedzīvotāju būtiskās vecumstruktūras atšķirības salīdzinot ar Latvijas vistrūcīgāko iedzīvotāju – atbalsta saņēmēju vecumstruktūru iezīmē arī atšķirīgu konkrētā atbalsta intensitāti. Bērnu līdz 18 gadu vecumam UA civiliedzīvotāju vidū ir par 7,7 procentpunktiem lielāks (Latvijas iedzīvotāji -22,8 %, UA-30,5 %). Pieaugušu personu darbības vecumā (18-64 gadi) ir par 11,2 procentpunktiem lielāks (Latvijas iedzīvotāji - 49,8 %, UA-61 %), savukārt pieaugušu personu (65+) īpatsvars ir par 18,8 procentpunktiem mazāks (Latvijas iedzīvotāji -27,4 %, UA-8,6 %).

Secināms, ka:

- atbalsts UA civiliedzīvotājiem nodrošināts atbilstoši tiem pašiem nosacījumiem kā Latvijas iedzīvotājiem;
- salīdzinot ar Latvijas zemu ienākumu mājsaimniecībām, atbalsta veidiem, kas paredzēti mājsaimniecībām ar maziem bērniem vai sākumskolas vai pamatskolas skolēniem ir augstāka intensitāte nekā vispārējā gadījumā atbalstam, kas paredzēts visiem mājsaimniecības locekļiem.

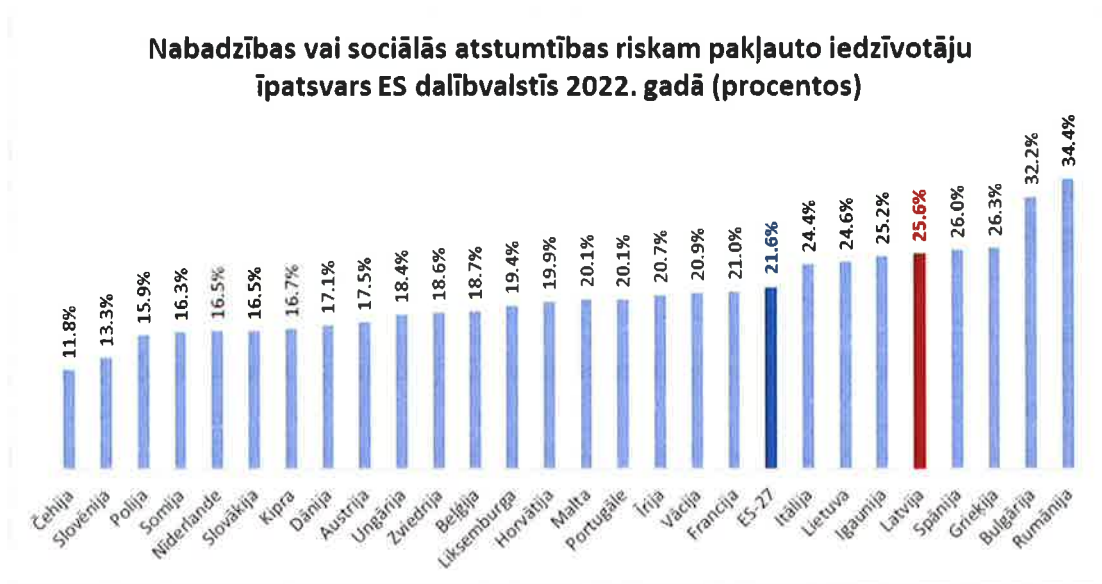
PIELIKUMI

1. pielikums

Situācijas novērtējums

Latvijā ir viens no visaugstākajiem nabadzības vai sociālās atstumtības riska rādītājiem ES. Lai gan saskaņā ar Eurostat datiem nabadzības vai sociālās atstumtības riska rādītāja izmaiņas Latvijā liecina par nelielu situācijas uzlabošanos (no 26,0%, 2021. gadā uz 25,6% 2022. gadā), tas joprojām pārsniedz ES vidējos rādītājus (21,6%) (skatīt 1. attēlu) un Latvija ir to ES valstu vidū, kurās nabadzības vai sociālās atstumtības riskam pakļauto cilvēku īpatsvars 2022. gadā bija vislielākais - Rumānijā (34,4%), Bulgārijā (32,2%), Grieķijā (26,3%), Spānijā (26,0%) un Latvijā (25,6%).

1. att.

Datu avots: Eurostat [ILC_PEPS01N] 12.02.2024.

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/ilc_peps01n/default/table?lang=en

Saskaņā ar CSP 2023. gadā veiktās aptaujas⁵ datiem, 2022. gadā Latvijā nabadzības riskam bija pakļauti 419 tūkstoši jeb 22,5% iedzīvotāju – tikpat cik 2021. gadā. 2022. gadā māsaimniecību rīcībā esošie ienākumi, salīdzinot ar 2021. gadu, pieauga par 9,1%, sasniedzot 740 *euro* uz vienu māsaimniecības locekli mēnesī.

Visstraujākais ienākumu pieaugums 2022. gadā bija pirmās kvintiļu grupas māsaimniecībām ar viszemākajiem ienākumiem. Šīm māsaimniecībām kopš 2021. gada ienākumi palielinājās par 12,9%. Pārējām māsaimniecībām ienākumi auga lēnāk.

Vistrūcīgākajās māsaimniecībās (pirmajā kvintiļu grupā) 2022. gadā ienākumi uz vienu māsaimniecības locekli bija 262 *euro* mēnesī, turpretim visturīgākajās māsaimniecībās (piektajā kvintiļu grupā) – 1 592 *euro* mēnesī. Māsaimniecībās ar vidējiem ienākumiem tie svārstījās no 461 *euro* mēnesī (otrajā kvintiļu grupā) līdz 869 *euro* mēnesī (ceturtajā kvintiļu grupā).

⁵ CSP, Pieejams: <https://www.csp.gov.lv/lv/jaunums/csp-aptaujas-iedzivotajus-par-ienakumiem-un-dzives-apstakliem-0> skatīts 09.05.2024.

Kaut arī turīgākajām (piektās kvintiļu grupas) mājsaimniecībām ienākumi kāpa lēnāk nekā pārējām mājsaimniecībām, ienākumu nevienlīdzība joprojām saglabājās augsta. 2022. gadā visturīgāko iedzīvotāju ienākumi bija 6,2 reizes lielāki nekā vistrucīgāko iedzīvotāju ienākumi (2021. gadā šī ienākumu starpība bija 6,3 reizes).

Džini koeficients 2022. gadā bija 34,0%, kas ir par 0,3 procentpunktiem mazāk nekā 2021. gadā.

2022. gadā, palielinoties rīcībā esošajiem ienākumiem, pieauga arī nabadzības riska sliekšnis – līdz 563 *euro* mēnesī vienas personas mājsaimniecībai (2018. gadā – 409 *euro*, 2019. gadā – 441 *euro*, 2020. gadā – 472 *euro*, 2021. gadā – 513 *euro* mēnesī). Mājsaimniecībām ar diviem pieaugušajiem un diviem bērniem līdz 14 gadu vecumam nabadzības riska sliekšnis 2022. gadā sasniedza 1182 *euro* mēnesī (2018. gadā – 860 *euro*, 2019. gadā – 927 *euro*, 2020. gadā – 991 *euro*, 2021. gadā – 1077 *euro* mēnesī).

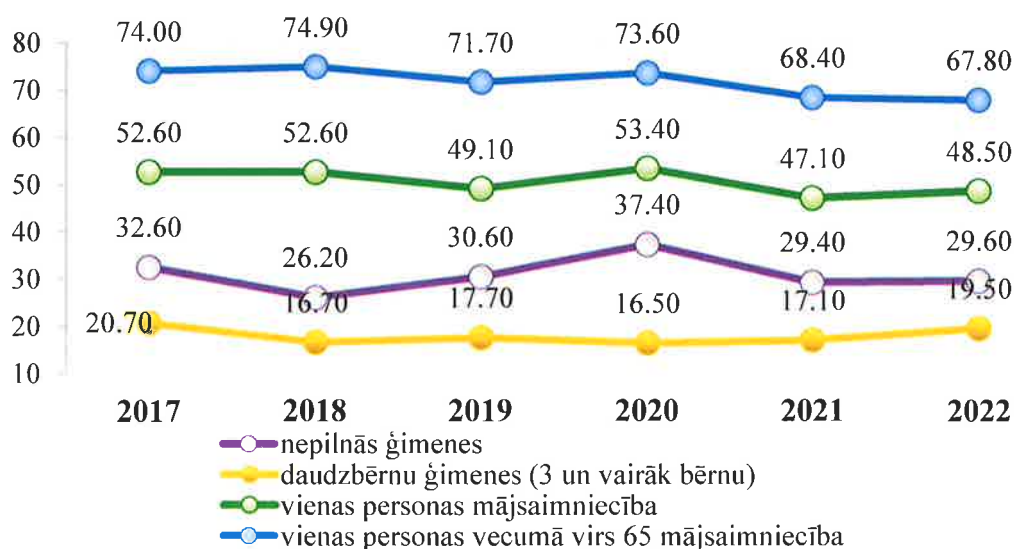
Vislielākais nabadzības riskam pakļauto iedzīvotāju īpatsvars 2022. gadā bija Latgalē (37,4%) un vismazākais - Rīgā (16,2%) un Pierīgā (16,2%). Vidzemē nabadzības riskam bija pakļauti 28,7% iedzīvotāju, Kurzemē – 27,5%, un Zemgalē – 25,2% iedzīvotāju.

Salīdzinot ar iepriekšējiem gadiem nabadzības risks samazinājies starp mājsaimniecībām ar diviem pieaugušajiem (abi jaunāki par 65 gadiem) bez apgādībā esošiem bērniem – par 0,3 procentpunktiem (no 17,5% 2021. gadā līdz 17,2% 2022. gadā), ģimenēs ar diviem pieaugušajiem ar vienu apgādībā esošu bērnu bērniem – par 4,9 procentpunktiem (no 15,1% 2021. gadā līdz 10,2% 2022. gadā), ģimenēs ar diviem vai vairāk pieaugušajiem bez apgādībā esošiem bērniem – par 0,9 procentpunktiem (no 20,9% 2021. gadā līdz 20,0% 2022. gadā) un ģimenēs ar diviem pieaugušajiem un diviem bērniem par 0,3 procentpunktiem (no 12,1% 2021. gadā līdz 11,8% 2022. gadā)

Savukārt ģimenēs ar trīs vai vairāk pieaugušajiem bez apgādībā esošiem bērniem nabadzības risks palielinājies - par 1,7 procentpunktiem (no 16,3% 2021. gadā līdz 18,0% 2022. gadā) un ģimenēs ar diviem pieaugušajiem un trim vai vairāk bērniem – par 2,4 procentpunktiem (no 17,1% 2021. gadā līdz 19,5% 2022. gadā),

(skatīt 2. attēlu)

2. att. Nabadzības riska indekss pēc mājsaimniecības tipa Latvijā (%)

Avots: CSP datu tabula NNR040. Nabadzības riska indekss pēc mājsaimniecības tipa (%)

Nabadzības riska indeksa palielinājums vērojams arī ģimenēs ar vienu pieaugušo ar apgādībā esošiem bērniem – par 0,2 procentpunktiem (no 29,4% 2021. gadā līdz 29,6% 2022. gadā) un vienas personas mājsaimniecībās – par 1,4 procentpunktiem (no 47,1% 2021. gadā līdz 48,5% 2022. gadā).

Joprojām visvairāk nabadzības riskam bija pakļauti vientuļie seniori vecumā virs 65 gadiem (2021. gadā – 68,4%, 2022. gadā – 67,8%), vienas personas mājsaimniecības (2021. gadā – 47,1%, 2022. gadā – 48,5%) un mājsaimniecības bez apgādībā esošiem bērniem (2021. gadā – 29,6%, 2022. gadā – 30,0%).

2022. gadā vismazāk nabadzības riskam pakļauto bija strādājošo iedzīvotāju vidū – 9,2% (9,2% 2021. gadā un 9,8% 2020. gadā). Savukārt ievērojami vairāk nabadzības riskam bija pakļauti bezdarbnieki – 53,9% (56,6% 2021. gadā un 46,8% 2020. gadā) un pensionāri – 46,5% (47,3% 2021. gadā un 50,9% 2020. gadā)².

Līdz ārkārtējai situācijai un Krievijas Federācijas izraisītajam bruņotajam konfliktam Ukrainā ekonomiskā situācija Latvijā uzlabojās, kas ietekmēja arī iedzīvotāju dziļo materiālo nenodrošinātību, kura saskaņā ar CSP datiem no 2015. gada līdz 2021. gadam mazinājās. Tai skaitā samazinājums bija novērojams arī to iedzīvotāju vidū, kas ir zem nabadzības riska sliekšņa un 1. (jeb zemākajā) ienākumu kvintilē. 2022. gadā bija novērojama pretēja tendence iepriekš konstatētajai (skatīt 3. attēlu) – iedzīvotāju īpatsvars, kam raksturīga dziļā materiālā un sociālā nevienlīdzība, ievērojami pieauga – aptuveni līdz 2018. gada līmenim. Īpaši straujš pieaugums bija vērojams starp iedzīvotājiem zem nabadzības sliekšņa. Savukārt situācija stabilizējusies un 2023. gadā salīdzinot ar 2022. gada rādītāju dziļai materiālai un sociālai nenodrošinātībai pakļauto iedzīvotāju īpatsvars par 1,6 procentpunktiem, sasniedzot 6,2%.

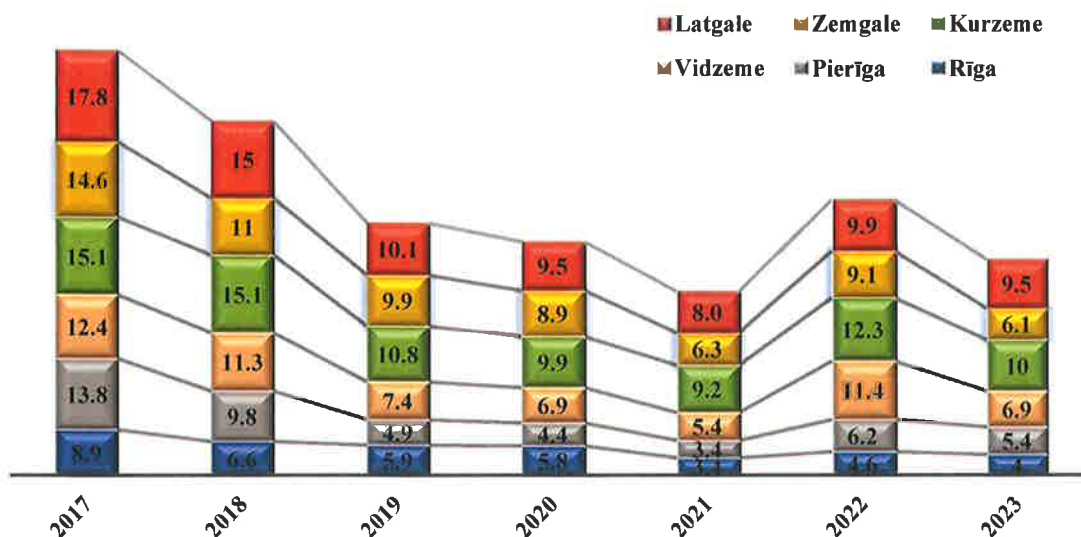
3. att. Iedzīvotāju dziļā materiālā un sociālā nenodrošinātība Latvijā (%)

Avots: CSP datu tabula, NNN180. Iedzīvotāju īpatsvars, kuri ir pakļauti materiālai un sociālai nenodrošinātībai (%)

Salīdzinot iedzīvotāju dziļās materiālās un sociālās nenodrošinātības rādītājus par 2023. gadu reģionālā griezumā redzams, ka augstākie rādītāji ir Kurzemes un Latgales reģionā, attiecīgi 10,0% un 9,5%. Zemākais rādītājs – Rīgā un Pierīgā – 4,0 un 5,4% (skatīt 4. attēlu).

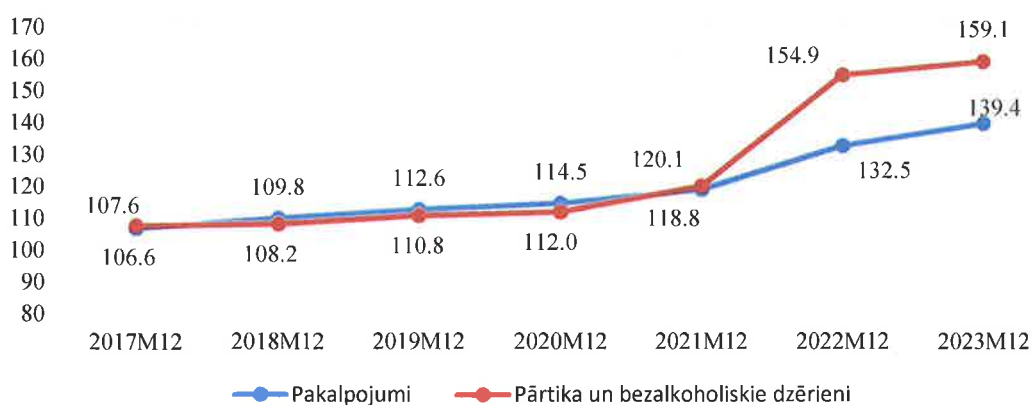
4. att. Iedzīvotāju dziļā materiālā un sociālā nenodrošinātība Latvijā, reģionos (%)

Avots: CSP datu tabula, NNN180. Iedzīvotāju īpatsvars, kuri ir pakļauti dziļai materiālai un sociālai nenodrošinātībai (%)

Kopējais materiāli nenodrošināto mājsaimniecību īpatsvars valstī joprojām ir augsts. Pēdējais mājsaimniecību budžeta apsekojums Latvijā veikts 2019. gadā un nākamo apsekojumu plānots veikt 2026. gadā, līdz ar to precīzu datu par mājsaimniecību izdevumiem pārtikai un bezalkoholiskajiem dzērieniem par 2020.-2023. gadu nav. Līdz 2019. gadam varējām vērot pakāpenisku izdevumu pieaugumu pārtikai un bezalkoholiskajiem dzērieniem gan sabiedrībā kopumā, gan arī zemākajā kvintilē. Visticamāk tendences 2021. gada otrajā pusē mainījās un 2022. gadā izdevumi pārtikai strauji pieauga, kas turpinājās arī 2023. gadā (skatīt 5. attēlu).

5. att. Patēriņa cenu indeksu dinamika pa mēnešiem pret 2015.gada vidējām cenām⁶

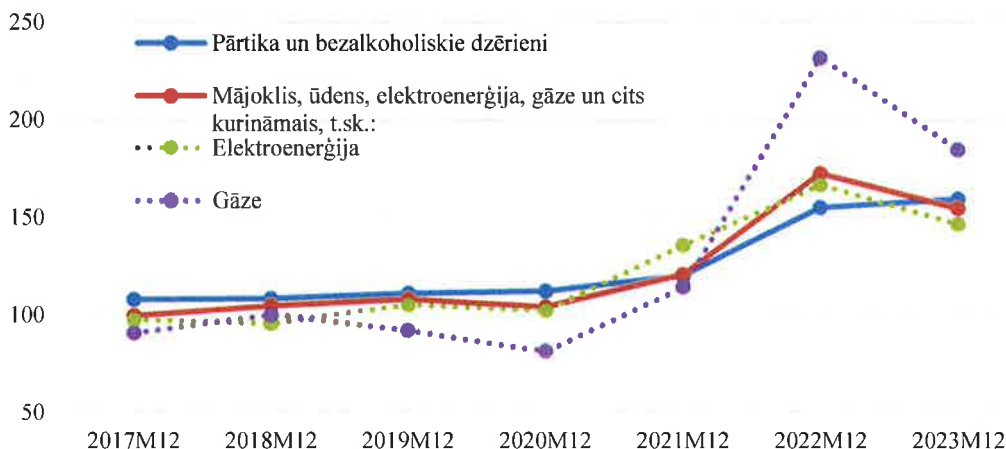
Avots: CSP datu tabula, PCI020m. Patēriņa cenu indeksi un pārmaiņas grupās un apakšgrupās (ECOICOP)

Vērtējot iepriekš minēto cenu pieaugumu 2022. gadā, redzams, ka tas diferencējās starp pārtikas precēm un izdevumiem mājoklim (skatīt 6. attēlu) un situācija ir atšķirīga. Pārtikas

⁶ atspoguļoti rādītāji katra gada decembrī

cenu pieaugums, lai arī straujš, tomēr bija relatīvi vienmērīgs, savukārt mājokļa izmaksu pieaugums saistāms ar energoresursu cenu izmaiņām, kuras galvenokārt izraisīja ģeopolitiskā un klimatiskā situācija pasaulē. Ja par mājokļu uzturēšanas izdevumiem var teikt, ka tie 2023. gada beigās stabilizējās, tad pārtikas cenas turpināja pieaugt, kas būtu pamatojams ar to, ka energoresursu cenu pieaugums pārtikas cenās atspoguļojas ar lielāku laika nobīdi. Kopējais pārtikas un bezalkoholisko dzērienu cenu pieaugums 2023. gada decembrī pret iepriekšējā gada decembri ir 4,2% (gadu iepriekš 34,8%), bet patēriņa cenu kopējais pieaugums – 6,9% (gadu iepriekš 13,7%).

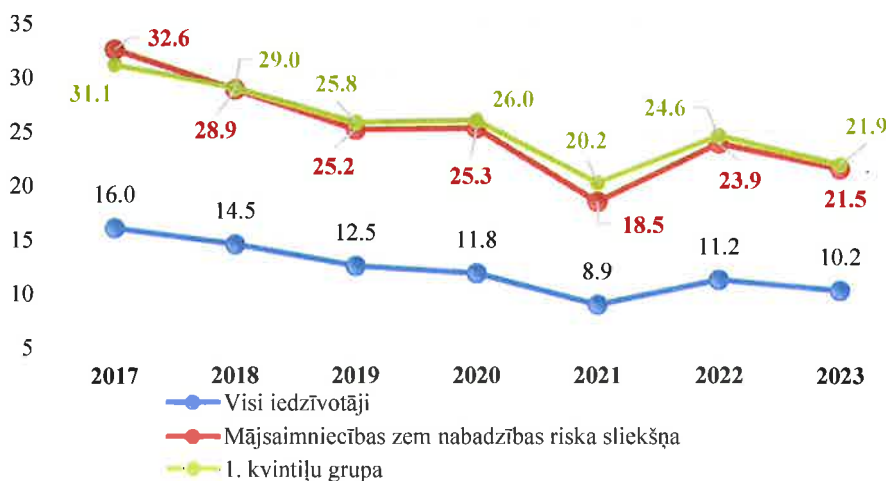
6. att. Patēriņa cenu indeksu dinamika 2017.-2023. gadā atsevišķās preču un pakalpojumu kategorijās un apakškategorijās (2015. gads = 100%)

Avots: CSP datu tabula, PCI020m. Patēriņa cenu indeksi un pārmaiņas grupās un apakšgrupās (ECOICOP)

Aplūkojot rādītājus par māsjsaimniecībām, kuras naudas trūkuma dēļ nevarēja atļauties ēst gaļu, putnu gaļu vai zivis katru otro dienu, redzams, ka 2023. gadā tie ir 10,2% no visām māsjsaimniecībām, māsjsaimniecībās zem nabadzības riska sliekšņa – 21,5%, bet 1. (jeb zemākajā) ienākumu kvintilē – 21,9%, kas liecina, ka pārtikas atbalsts joprojām ir būtisks (skatīt 7. attēlu).

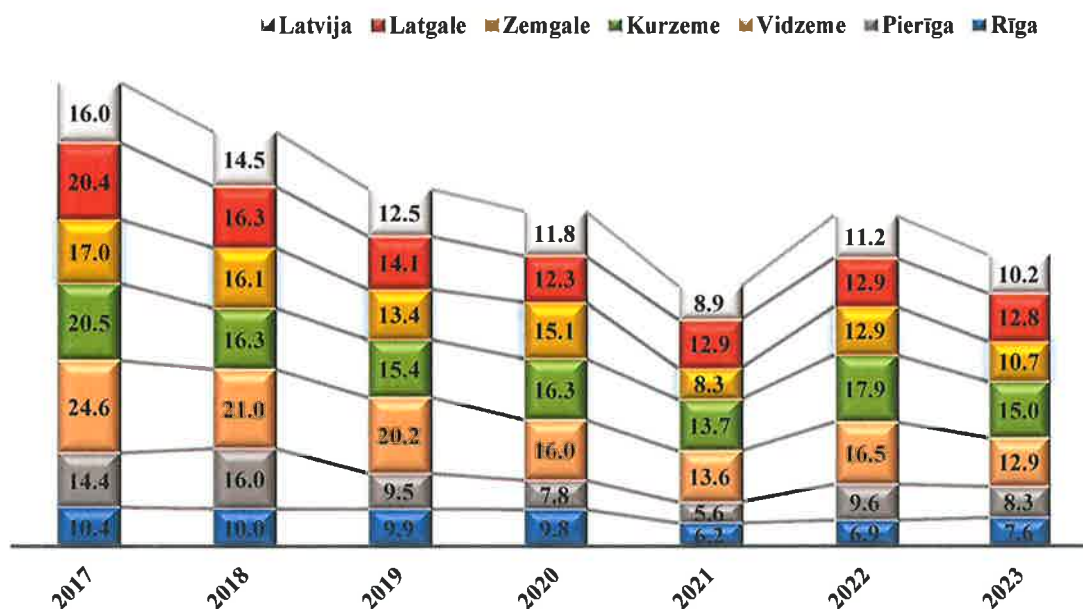
7. att. Māsjsaimniecību īpatsvars, kuras naudas trūkuma dēļ nevarēja atļauties ēst gaļu, putnu gaļu vai zivis (vai līdzvērtīgu veģetāro ēdienu) katru otro dienu (%)

Avots: CSP datu tabula NNN010. Māsjsaimniecību īpatsvars, kuras naudas trūkuma dēļ nevarēja atļauties segt atsevišķas izmaksas (%)

Aplūkojot 2023. gada rādītājus par mājsaimniecībām, kuras naudas trūkuma dēļ nevarēja atļauties ēst gaļu, putnu gaļu vai zivis katru otro dienu, reģiona griezumā (skatīt 8. attēlu), redzams, ka rāda, ka augstākie rādītāji ir Kurzemes un Vidzemes reģionā, attiecīgi 15,0% un 12,9%. Zemākie rādītāji - Rīgā (7,6%) un Pierīgā (8,3%).

8. att. Mājsaimniecību īpatsvars reģionos, kuras naudas trūkuma dēļ nevarēja atļauties ēst gaļu, putnu gaļu vai zivis (vai līdzvērtīgu veģetāro ēdienu) katru otro dienu (%)

Avots: CSP datu tabula NNN010. Mājsaimniecību īpatsvars, kuras naudas trūkuma dēļ nevarēja atļauties segt atsevišķas izmaksas (%)

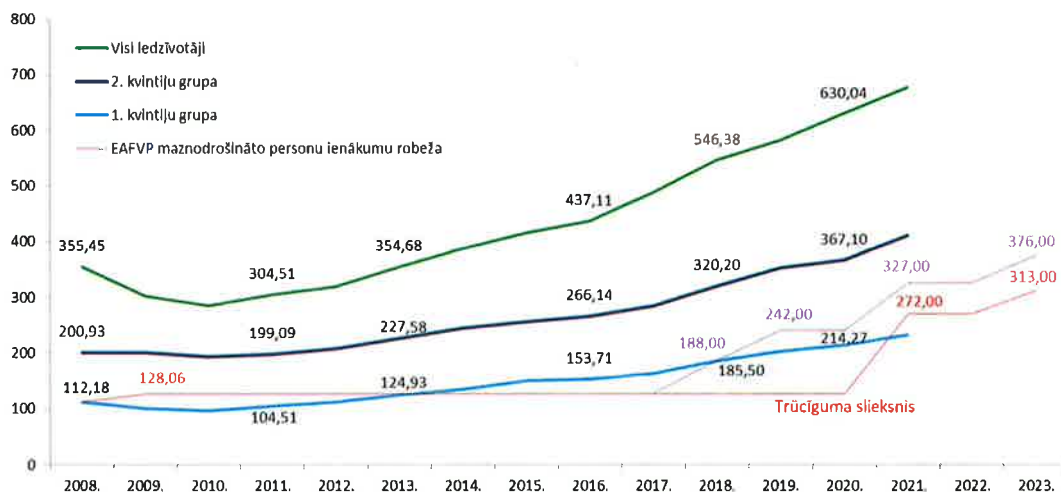
Trūcīguma sliekšnis, kas bija noteikts 2010. gadā un 2020. gadā joprojām veidoja 128,06 euro, tika paaugstināts 2021. gadā (skatīt 9. attēlu). Izmaiņas trūcīgas personas statusa noteikšanas metodikā stājās spēkā no 2021. gada 1. janvāra, paaugstinot ienākuma sliekšni līdz 272 euro pirmajai mājsaimniecībā dzīvojošajai personai un līdz 190 euro pārējām⁷.

Atbilstoši izmaiņām sociālās aizsardzības likumdošanā saistībā ar ienākumu sliekšņu noteikšanu mājsaimniecību atzīšanai par trūcīgu vai maznodrošinātu, no 2021. gada 1. janvāra mainīti EAFVP atbalsta saņemšanas nosacījumi, paredzot, atbalsta saņemšanas iespējas maznodrošinātām mājsaimniecībām, kurās ienākumi nepārsniedz 327 euro pirmajai vai vienīgajai personai un 229 euro katrai nākamajai. Šie līmeņi bija spēkā arī 2022. gadā. No 2023. gada 1. janvāra maznodrošināto mājsaimniecību ienākumu sliekšņi EAFVP un ESF+ Programmas atbalsta saņemšanai paaugstināti līdz 376 euro pirmajai vai vienīgajai personai mājsaimniecībā, bet katrai nākamajai personai 264 euro un no 2024. gada 1. janvāra tie ir 411 euro pirmajai vai vienīgajai personai mājsaimniecībā, bet katrai nākamajai personai 288 euro.

Saskaņā ar CSP datiem zemākās kvintiles vidējie ienākumi uz vienu mājsaimniecības locekli 2020. gada beigās bija 214,27euro (skatīt 9. attēlu).

⁷ Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/68488-socialo-pakalpojumu-un-socialas-palidzibas-likums>

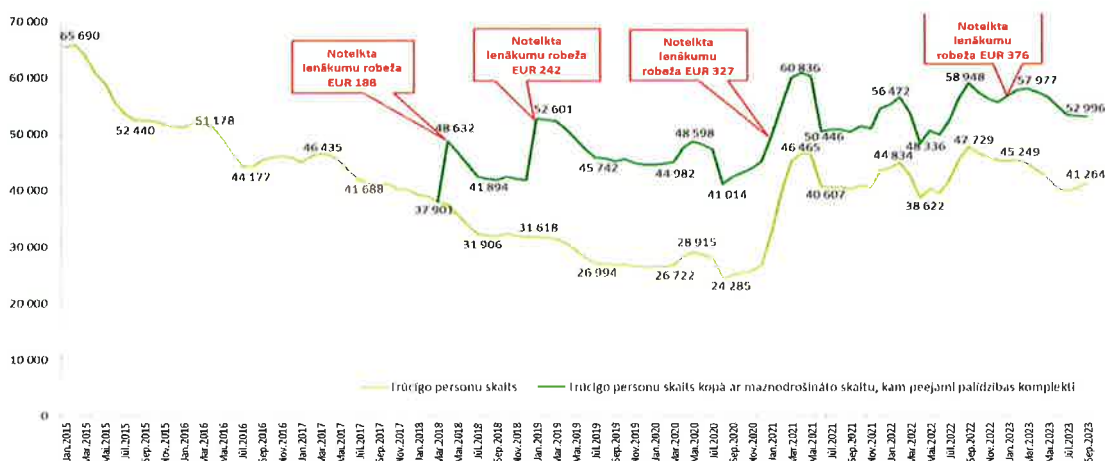
9. att. Mājsaimniecību rīcībā esošie ienākumi vidēji uz vienu mājsaimniecības locekli salīdzinājumā ar MK noteikto trūcīguma sliekšni un EAFVP un ESF+ Programmas maznodrošinātas mājsaimniecības ienākumu sliekšni (euro)

Avots: : CSP datu tabulas MIS010 un MIS060 un informācija par trūcīguma EAFVP maznodrošināto mājsaimniecības ienākumu sliekšni

Kā jau iepriekš minēts, ka ar 2021. gada 1. janvāri tika paaugstināts trūcīgas personas ienākuma sliekšnis un šo izmaiņu rezultātā vidējie ienākumi mājsaimniecībām, kuras pieder 1. ienākumu kvintīlei, 2021. gadā pirmoreiz kopš 2014. gada atkal bija zem trūcīguma sliekšņa (skatīt 10. attēlu) un tādējādi mājsaimniecībām ļāva kvalificēties dažādu palīdzības veidu saņemšanai no pašvaldībām. 2022. gadā trūcīguma sliekšnis nemainījās, bet 2023. gadā no 1. jūlija atbilstoši izmaiņām Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma 33. pantā tika noteikts, ka ienākumu sliekšņu apmērus mājsaimniecībai aprēķina procentuāli pēc CSP tīmekļvietnē publicētās minimālo ienākumu mediānas uz vienu ekvivalento patērētāju mēnesī (50 procenti no mediānas pirmajam mājsaimniecības loceklim, bet 70% no tās, summas, kas pirmajam mājsaimniecības loceklim – pārējiem)⁸. 2023. gadā tie attiecīgi bija 313 euro pirmajai personai un 219 euro katrai nākamajai.

10. att. Trūcīgo personu un maznodrošināto personu, kurām piešķirtas tiesības saņemt EAFVP atbalstu skaita ikmēneša dinamika Latvijā 2015.-2023. gadā

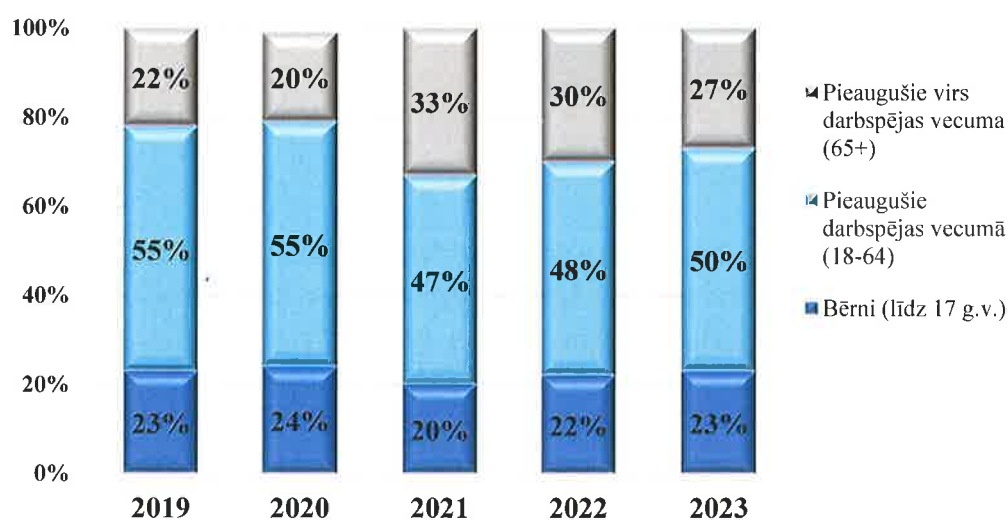

Avots: LM (SPOLIS) ikmēneša dati

⁸ Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likums. Pieejams: <https://likumi.lv/ta/id/68488-socialo-pakalpojumu-un-socialas-palidzibas-likums>

Ņemot vērā iepriekšminētās izmaiņas, 2023. gada sākumā samazinājās trūcīgo personu un maznodrošināto personu, kurām piešķirtas tiesības saņemt EAFVP un ESF+ Programmas atbalstu skaits, tomēr vasaras sezonā samazinājums vairs netiek novērots un atbalstāmo personu skaits arī vasaras mēnešos un līdz pat gada beigām ir gandrīz nemainīgs – ap 54 tūkst. un vairāk personu. Tas lielā mērā saistīts ar 2022. gadā iesākušos energokrīzi – cenu kāpumu energoresursiem, izrietoši arī komunālo maksājumu izdevumiem un īpaši pārtikai, kam ir liela ietekme uz mājsaimniecību situāciju. Atzīmējams, ka arī 2024. gada pirmajos trīs mēnešos atbalstāmo personu skaits nav samazinājies: janvārī tas bija 55 tūkst., bet februārī un martā – vairāk nekā 56 tūkst. personu.

11. att. Personu, kurām piešķirtas tiesības saņemt EAFVP atbalstu, vecumstruktūra 2019.-2023. gadā (%)

Avots: LM (SPOLIS) dati

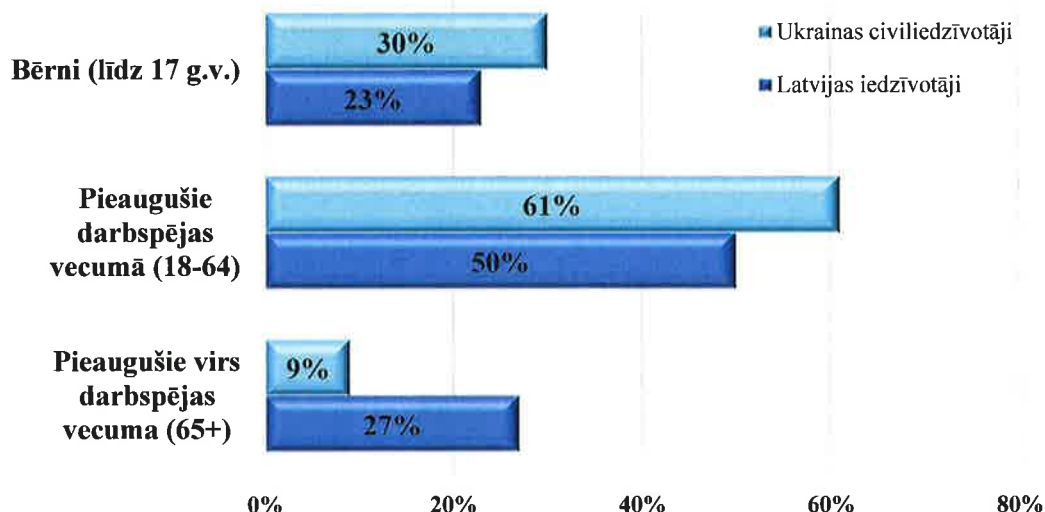
Ja vērojam, kā mainījusies atbalsta saņēmēju vecumstruktūra, salīdzinot 2023. gada datus ar 2022. gada datiem (skatīt 11. attēlu) varam novērot, ka pieaugušo darbības vecumā (18-64) un bērnu (līdz 17 g.v.) īpatsvars ir palielinājies attiecīgi par diviem (2) un vienu (1) procentpunktu, bet virs darbības vecuma (65+) personu, jeb pensijas vecumā skaits samazinājies par trīs (3) procentpunktiem.

Kopējā tendence rāda, ka to personu skaits, kurām ir ierobežotas iespējas vai kuras pašas vairs nevar mainīt savu situāciju joprojām ir ievērojams un, ka atbalsts mērķa grupai joprojām ir aktuāls.

Tāpat kā 2022. gadā arī 2023. gadā sniegts atbalsts UA civiliedzīvotājiem, kas nodrošināts tādā pašā apmērā kā Latvijas iedzīvotājiem zemu ienākumu mājsaimniecībās.

Salīdzinot UA civiliedzīvotāju un Latvijas iedzīvotāju EAFVP un ESF+ Programmas atbalsta saņēmēju vecumstruktūru vērojamas atšķirības (skatīt 12. attēlu), kas attiecīgi iezīmē arī atšķirīgu konkrētā atbalsta intensitāti.

12. att. UA civiliedzīvotāju un Latvijas iedzīvotāju, kuriem piešķirtas tiesības saņemt EAFVP un ESF+ Programmas atbalstu, vecumstruktūra -2023. gadā (%)

Avots: LM (SPOLIS) dati

Bērnu līdz 17 gadu vecumam īpatsvars UA civiliedzīvotāju vidū salīdzinot ar Latvijas iedzīvotājiem ir par 7 procentpunktiem lielāks (Latvijas iedzīvotāji - 23%, UA-30%) pieaugušu personu darbības vecumā (18-64 gadi) ir par 11 procentpunktiem lielāks (Latvijas iedzīvotāji-50%, UA-61%), savukārt pieaugušu personu (65+) īpatsvars ir par 18 procentpunktiem mazāks (Latvijas iedzīvotāji -27%, UA-9%). Secināms, ka, salīdzinot ar Latvijas zemu ienākumu mājsaimniecībām, speciālajiem atbalsta veidiem, kas paredzēti mājsaimniecībām ar maziem bērniem vai sākumskolas vai pamatskolas skolēniem UA civiliedzīvotājiem ir nedaudz augstāka intensitāte nekā vispārējā gadījumā atbalstam, kas paredzēts visiem mājsaimniecības locekļiem.

PO aptaujas rezultātu kopsavilkums

SI 2024. gada sākumā (no 08.02. līdz 21.02.2024.) veica PO aptauju, aicinot izvērtēt 2023. gadā, kad noslēdzās EAFVP īstenošana un tika uzsākta ESF+ Programmas īstenošana, paveikto un sniegt priekšlikumus, kad attiecināms, darbības un sadarbības uzlabošanai, tai skaitā saistībā ar komplektu pieņemšanu no piegādātājiem, izdali, komunikāciju ar atbalsta saņēmējiem, atskaišu iesniegšanu, sadarbību ar SIF, kā arī papildpasākumu nodrošināšanu.

Aptaujas anketu aizpildīšana notika elektroniski *Google vietnē*. Kopumā tika saņemtas 89 aizpildītas anketas. Tā kā anketas jautājumos tika piedāvāts sniegt vairākas atbildes, rezultātu procentuālais atspoguļojums vērtējams pret sniegto atbilžu kopskaita.

No kopējām respondentu atbildēm 84,4% kā darbības vieta norādīta novada pagasts vai pilsēta, pārējos gadījumos tā ir kāda no valstspilsētām - Rīga, Daugavpils, Jelgava, Jēkabpils, Jūrmala, Liepāja, Rēzekne, Valmiera vai Ventspils.

Atbildes par iesaisti kādā no atbalsta īstenošanas darbībām, ņemot vērā, ka iespējama iesaiste vairāku darbību īstenošanā rāda, ka lielākā daļa aptaujas dalībnieku darbojas kā izdales (tai skaitā maltīšu) vietu brīvprātīgie vai atbildīgie, gandrīz ceturtdaļa dalībnieku ir saistīti ar administratīvo funkciju nodrošināšanu un aptuveni piektā daļa bija/ir iesaistīti papildpasākumu plānošanā, organizēšanā vai dokumentēšanā.

Būtiskākie rezultāti un secinājumi:

- novērtējumā sadarbībai ar piegādātājiem norādīts, ka sadarbība ar komplektu piegādātājiem pārsvarā bijusi veiksmīga un laba – komplekti tika piegādāti laikā, atbilstoši plānotajam un novietoti PO norādītajā komplektu uzglabāšanas vietā. Tomēr ir konstatētas atsevišķas problēmas, kurām nepieciešami uzlabojumi, piemēram, savlaicīgi informēt par izmaiņām piegādes laikā, t.sk. veikt piegādi izdales vietas darbalaikā;
- sadarbība ar pašvaldības sociālo dienestu darbiniekiem gadījumos, kad PO nav sociālais dienests novērtēta kā laba, kā arī sniegti priekšlikumi sociālo dienestu darbiniekiem vairāk informēt iedzīvotājus par atbalsta saņemšanas iespējām, kā arī par informācijas apmaiņu ar PO par potenciālo atbalsta saņēmēju skaitu.
- attiecībā uz komplektu izsniegšanu norādīts, ka PO komplektus izsniedz, pamatojoties uz sociālo dienestu izsniegto izziņu oriģināliem vai apstiprinātām kopijām. Neskaidrību gadījumā izdales vietu darbinieki konsultējās ar sociālo dienestu;
- norādīts, ka atbalsta saņēmēju vajadzības par papildpasākumiem PO pamatā noskaidro, kad atbalsta saņēmēji ierodas komplektu vai maltīšu izdales vietās, kā arī izvērtējot pieejamo informāciju par atbalsta saņēmēju vajadzībām, kā arī dažos gadījumos norādīts, ka tika organizēta atbalsta saņēmēju rakstveida aptauja;
- attiecībā uz jautājumu par papildpasākumiem, kuri raisa vislielāko atbalsta saņēmēju interesi norādīts, ka lielākā interese izrādīta par informatīvajiem un izglītojoša satura pasākumiem. Atbalsta saņēmēji interesējušies arī par socializēšanās pasākumiem, speciālistu konsultācijām un atbalsta vai pašpalīdzības grupām.
- jautājumā par atbalsta saņēmēju informēšanu par plānoto papildpasākumu tēmām un norises laikiem norādīts, ka PO informāciju sniedz, gan pie komplektu un maltīšu izdales, gan izvietojot informāciju komplektu un maltīšu izdales vietās. Norādīts, ka

informācija tiek nodota arī individuāli, tajā skaitā zvanot, atbalsta saņēmējiem, nosūtot informāciju pašvaldības sociālajam dienestam, kā arī ievietojot PO mājaslapā (ja tāda ir);

- sadarbības ar SIF novērtējums, līdzīgi kā 2022. gadā liecina, ka, respondenti ar sadarbību ir apmierināti. Informācija par darbību īstenošanas aktualitātēm tiek saņemta regulāri (e-pastā, videoierakstos, tikšanās reizēs sanāksmēs, pārbaužu atbalstāmo darbību īstenošanas vietā laikā). Informācija ir saprotama un pietiekama, nepieciešamības gadījumā tiek sniegta papildu informācija un skaidrojums. Respondenti norādījuši, ka SIF darbinieku sniegtais atbalsts problēmu gadījumos bija noderīgs un nozīmīgs, atzinīgi novērtēta, ka SIF katrai PO ir konkrēta kontaktpersona ar kuru sazināties jautājumu gadījumā.

Aptaujas ietvaros respondenti pateikušies par sadarbību un atbalsta sniegšanu, kā arī atzinīgi novērtējuši EAFVP un ESF+ Programmas atbalstu zemu ienākumu mājsaimniecībām.